

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KENT SİLÜETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: ‘BOĞAZIÇI
YERLEŞKESİ ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ.’**

Mimar Filiz AKSOY

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Mimari Tasarım Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Nazlı Ferah AKINCI

İSTANBUL, 2009

İÇİNDEKİLER

ŞEKİL LİSTESİ.....	iv
ÖNSÖZ	vii
ÖZET	viii
ABSTRACT	ix
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı.....	2
1.2 Çalışmanın Kapsamı	2
1.3 Çalışmanın yöntemi	2
2. KENT BİÇİMLENİŞİ AÇISINDAN BİREY-TOPLUM-KÜLTÜR VE ÇEVRE İLİŞKİSİ.....	3
2.1 Kent Biçimlenişi Açısından Fiziksel Çevre	3
2.2 Kent ve Sosyal Çevre.....	5
2.3 Fiziki ve Sosyal Oluşum İçinde Görsel Çevre	9
3. KENT, KIYI KENTİ, SİLÜET VE İMAJ.....	11
3.1 Kentin Anlamı ve Kimliği	11
3.2 Kıyı Kentleri, Silüet ve İmaj	15
3.3 Kent Silüetinin Sürdürülebilirliğindeki Yaklaşımlar	17
3.4 Dünyadan Kıyı Kenti Silüetlerinden Örnekler	21
3.4.1 St. Petersburg Kent Silüetinin İrdelenmesi (Koruma).	23
3.4.2 İngiltere Kent Silüetinin İrdelenmesi. (Yeniden Canlandırma-Geliştirme)	30
3.4.3 Hong Kong Kent Silüetinin İrdelenmesi (Oluşturma-Geliştirme).	35
4. TÜRKİYE’NİN KIYI KENTİ İSTANBUL’UN BOĞAZIÇI YERLEŞKESİ	40
4.1 İstanbul Kentinin İçinde Boğaziçi’ nin Önemi.....	40
4.1.1 Coğrafi Konum Açısından.....	40
4.1.2 Sosyal ve Kültürel Açından.....	44
4.1.3 Politik Açından	46
4.2 Tarihsel Süreçte Boğaziçi’ nin Silüet Değişiminin İrdelenmesi.....	47
4.2.1. Bizans Dönemi	47
4.2.2. Osmanlı Dönemi.....	48
4.2.3. Cumhuriyetten Günümüze Kadar Olan Dönem	56
5. ALAN ÇALIŞMASI: DOLMABAĞÇE CAMİ VE ÇIRAĞAN SARAYI ARASINDA KALAN BÖLGE	72
5.1 Alan Çalışmasının Amacı.....	72
5.2 Çalışma Alanının Seçilme Kriterleri ve Sınırları.....	72
5.3 Alan Çalışmasının Yöntemi	73
5.4 Alan Çalışmasının Sonuçları	74
5.4.1 Silüetin Bütün Olarak Sonuçları.....	74
5.4.2 Çalışma Alanında Seçilen İmajlara Ait Sonuçlar	83
5.4.2.1 Dolmabahçe Cami	83
5.4.2.2 Gökkafeş	84
5.4.2.3 Dolmabahçe Sarayı	86

5.4.2.4	Swiss Otel.....	88
5.4.2.5	Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi	90
5.4.2.6	Beşiktaş İskelesi	91
5.4.2.7	Beşiktaş Meydanı	93
5.4.2.8	Conrad Otel	94
5.4.2.9	Çırağan Sarayı	96
5.4.2.10	Çırağan Sarayı'na Ek Bina.....	98
5.4.2.11	Yeşil Alan	99
6.	SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	101
	KAYNAKLAR	104
	EKLER	108
	Ek 1 Anket Formu.....	108
	Ek 2 Dolmabahçe-Çırağan Aksının Plan ve Silüeti	125
	ÖZGEÇMİŞ.....	126

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1. İnsan-fiziksel çevre etkileşimi (Fitch, 1972, s.7).....	4
Şekil 2.2. Rapaport'un kültürel filtre şeması. (Gür, 1996).....	7
Şekil 2.3. Kültür-eylem-mekan ilişki modeli. (Gür, 1996).....	7
Şekil 2.4. Kültür-çevre ilişkisi.....	8
Şekil 2.5. Sosyal, fiziksel ve görsel çevre ilişkisi.....	10
Şekil 3.1. Kent kimliğini oluşturan özelliklere bir örnek (www.forumvadisi.com).....	13
Şekil 3.2. Silüetler, Le Corbusier (Kortan, 1983).....	14
Şekil 3.3. Kent elemanları Lynch 1960 (Turalı, 1995).	16
Şekil 3.4. Le Corbusier-Pessac Evi (1925).....	19
Şekil 3.5. San Francisco- Mission Bay (www.dbarchitect.com).....	20
Şekil 3.6. Kentlerin yeniden yapılandırılması (www.arkitera.com).	21
Şekil 3.7. Venedik (www.photobucket.com).....	21
Şekil 3.8. St. Petersburg (Koruma) (www.cityvision2000.com).	22
Şekil 3.9. İngiltere (Yeniden canlandırma-geliştirme) (www.aieccquest.com).	22
Şekil 3.10. Hong Kong (Oluşturma-geliştirme) (www.kestan.com)..	22
Şekil 3.11. St Petersburg planı (www.kaliteli-resimler.com).	24
Şekil 3.12. Leningrad (www.sheepandgoat.com).....	26
Şekil 3.13. Vasilievsky-Ostrov (www.saint-petersburg.com).	27
Şekil 3.15. Aptekarsky adası (www.saint-petersburg.com).....	28
Şekil 3.16. İngiltere Dockland Bölgesi (www.simonho.org).	30
Şekil 3.17. Üç Boyutlu programlarda binanın yerine yerleştirilmesinden bir örnek (www.london.gov.uk).....	33
Şekil 3.18. Seyir Koridoru (www.london.gov.uk).....	34
Şekil 3.19. Seyir Koridorunun planda gösterimi (www.london.gov.uk).....	34
Şekil 3.20. İngiltere silüetinden örnek (www.london.gov.uk).....	34
Şekil 3.21. Yapılacak olan binanın sınırını gösteren örnek (www.london.gov.uk).....	35
Şekil 3.22. Uluslararası Finans Merkezi binaları ve Tsim Sha Tsui East tarafından yapılan binalar (www.urisa.org).....	36
Şekil 3.23. %20'lik binasız bölge (www.urisa.org).....	37
Şekil 3.24. Görüş koridorlarının olduğu noktalar (www.urisa.org).	38
Şekil 3.25. Yüksek binaların analizi (www.urisa.org).	39
Şekil 3.26. Hong Kong silüeti (http://tr.wikipedia.org).....	39
Şekil 4.1. Boğaziçi (www.wowturkey.com).....	41
Şekil 4.2. Boğaziçi coğrafi konumu (Çubuk, 1971).	42
Şekil 4.3. Yeşil alanı ezen villa tipi yapılaşmalar (Aksoy, 2006).	43
Şekil 4.4. Boğaziçi'nin silüeti (www.wowturkey.com).	43
Şekil 4.5. Bizans İmparatorluğu Döneminde Boğaziçi Yerleşmesi, Ağat (1963).....	48
Şekil 4.6. Beşiktaş Sarayı Melling Gravürleri (Kuban, 1998).	49
Şekil 4.7. Boğaziçi Anadolu ve Rumelihisarları, W. Henry Bartlett (Kuban, 1998).....	50
Şekil 4.8. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Boğaziçi yerleşmesi Ağat(1963).	51
Şekil 4.9. Tophane Kışlası, Vormser (Kuban, 1998).....	52
Şekil 4.10. Alman Konsolosluğu (www.wowturkey.com).....	53
Şekil 4.11. Hatice Sultan Sarayı Melling (www.wikimedia.org).	53
Şekil 4.12. II. Mahmut'un Boğaziçi'nde yeni sarayı (Eski Çırağan Sarayı) Thomas Allom (Kuban, 1998).....	54
Şekil 4.13. Dolmabahçe Sarayı (Kuban, 1998).	54
Şekil 4.14. Dolmabahçe Cami ve çevresi (www.static.ideefixe.com).....	55
Şekil 4.15. Kuleli Askeri Lisesi, Thomas Allom (Kuban, 1998).....	57
Şekil 4.16. Sanayi alanından bir örnek. (Aksoy,2006).....	57
Şekil 4.17. Kazıklı sahil yolları (Boğaziçi İmar Müdürlüğü arşivi).	58

Şekil 4.18. Gecekondulaşma (Aksoy, 2006).	59
Şekil 4.19. Arnavutköy yalılarının önündeki kazıklı yol (Aksoy, 2006)	60
Şekil 4.20. Boğaziçi silüetini etkileyen Levent'deki gökdelenler. (www.wowturkey.com)	61
Şekil 4.21. 22.7.1983 tarihli ve 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım Planına göre çizilmiş Boğaziçi Alanı Krokisi	63
Şekil 4.22. Gerigörünümün öngörünümüne fon teşkil ettiği silüet (Aksoy 2006).	65
Şekil 4.23. Sarıyer'deki öngörünüm geri görünüm alanı (Özhekim, 2006).....	65
Şekil 4.24. Boğaziçi Alanı sınırları dışındaki yeşil alanın çevresindeki yoğun yapılaşma (www.wowturkey.com).	66
Şekil 4.25. Koruların yapılaşmaya açılması (Aksoy, 2006).	67
Şekil 4.26. Beykoz'daki sanayi alanları (Boğaziçi İmar Müdürlüğü arşivi).	68
Şekil 4.27. Kuruçeşme'deki kömür depolarının yerine yapılan park. (Özhekim, 2006)	69
Şekil 4.28. Korunması gerekli alan ile çelişen yapılaşmalar (www.wowturkey.com).	71
Şekil 5.1. Fethi Paşa Korusun'dan Dolmabahçe ve Beşiktaş'a bakış Guillaume Berggren 1875 (Konstantiniye'den İstanbul'a 19. Yy ortalarından 20. Yy'a Boğaziçi Rumeli Yakası, Genim,2006).	73
Şekil 5.2. Günümüzdeki silüet ve hava fotoğrafı. (Boğaziçi İmar Müdürlüğü arşivi ve www.googleearth.com)	73
Şekil 5.3. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Yüksek - Alçak)	74
Şekil 5.4. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Yüksek - Alçak)	74
Şekil 5.5. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Hoş – Hoş Değil).....	75
Şekil 5.6. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Hoş – Hoş Değil)	75
Şekil 5.7. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Dolu - Boş)	75
Şekil 5.8. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Dolu - Boş).....	75
Şekil 5.9. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Oranları iyi - kötü)	75
Şekil 5.10. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Oranları iyi - kötü).....	75
Şekil 5.11. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Ölçüleri iyi - kötü).....	76
Şekil 5.12. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Ölçüleri iyi - kötü)	76
Şekil 5.13. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Huzur verici – tedirgin edici) ..	76
Şekil 5.14. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Huzur verici – tedirgin edici)	76
Şekil 5.15. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Ferah – sıkıcı)	76
Şekil 5.16. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Ferah – sıkıcı)	76
Şekil 5.17. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Uyumlu – uyumsuz).....	77
Şekil 5.18. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Uyumlu – uyumsuz).....	77
Şekil 5.19. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Canlı – soluk renkli)	77
Şekil 5.20. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Canlı – soluk renkli)	77
Şekil 5.21. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Güçlü – güçsüz)	77
Şekil 5.22. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Güçlü – güçsüz).....	77
Şekil 5.23. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (İyi – kötü düzenlenmiş)	78
Şekil 5.24. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (İyi – kötü düzenlenmiş).....	78
Şekil 5.25. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Tenha – Kalabalık)	78
Şekil 5.26. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Tenha – Kalabalık).....	78
Şekil 5.27. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Dikkat çekici – sıradan).....	78
Şekil 5.28. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Dikkat çekici – sıradan)	78
Şekil 5.29. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Düzenli – karışık).....	79
Şekil 5.30. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Düzenli – karışık)	79
Şekil 5.31. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Yaşanılabilir – yaşanamaz)	79
Şekil 5.32. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Yaşanılabilir – yaşanamaz).....	79
Şekil 5.33. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Davet edici – itici)	79
Şekil 5.34. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Davet edici – itici)	79
Şekil 5.35. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Sürprizli– tekdüze).....	80

Şekil 5.36. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Sürprizli- tekdüze).....	80
Şekil 5.37. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Dikkat çeken öğelerin sıralanması).....	80
Şekil 5.38. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Dikkat çeken öğelerin sıralanması)	81
Şekil 5.39. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Beğenilme-beğenilmeme oranı)	81
Şekil 5.40. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Beğenilme-beğenilmeme oranı)	82
Şekil 5.41. Dolmabahçe Cami (www.wikipedia.org).	83
Şekil 5.42. Mimar vb. meslek grubundan oluşan denekler (Dolmabahçe Cami).....	84
Şekil 5.43. Diğer meslek grubundan oluşan denekler (Dolmabahçe Cami)	84
Şekil 5.44. Gökkafes (www.wowturkey.com).....	85
Şekil 5.45. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Gökkafes).....	86
Şekil 5.46. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Gökkafes)	86
Şekil 5.47. Dolmabahçe Sarayı (www.istanbulfotoğraflari.com).....	87
Şekil 5.49. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Dolmabahçe Sarayı).....	88
Şekil 5.51. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Swiss Otel).....	89
Şekil 5.52. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Swiss Otel).	89
Şekil 5.53. Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi (www.wikipedia.org).	90
Şekil 5.54. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi)	90
Şekil 5.55. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi)...	91
Şekil 5.56. Beşiktaş İskelesi (www.wowturkey.com).....	91
Şekil 5.57. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Beşiktaş İskelesi).....	92
Şekil 5.58. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Beşiktaş İskelesi)	92
Şekil 5.59. Beşiktaş Meydanı (www.wowturkey.com).....	93
Şekil 5.60. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Beşiktaş Meydanı).....	94
Şekil 5.61. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Beşiktaş Meydanı)	94
Şekil 5.62. Conrad Otel (www.wowturkey.com).....	95
Şekil 5.63. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Conrad Otel)	95
Şekil 5.64. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Conrad Otel).....	96
Şekil 5.65. Çırağan Sarayı (www.wowturkey.com).....	96
Boğaziçi'nin diğer sarayları gibi Çırağan'da bir çok önemli toplantıya mekan olmuştur.	97
Şekil 5.66. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Çırağan Sarayı).	97
Şekil 5.67. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Çırağan Sarayı).	97
Şekil 5.68. Çırağan Sarayı'na ek bina (Boğaziçi İmar Müdürlüğü arşivi).....	98
Şekil 5.70. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Çırağan Sarayı Ek Binası).....	99
Şekil 5.71. Yeşil alan (www.wowturkey.com).....	99
Şekil 5.72. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Yeşil alan)	100
Şekil 5.73. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Yeşil alan).....	100

ÖNSÖZ

Tez aşaması boyunca, görüşleriyle bana yön veren, kitaplarından, düşüncelerinden yararlanma olanağı sağlayan danışmanım Sayın Doç. Dr. Nazlı Ferah AKINCI'ya, İngilizce çevirilerimde yardımcı olan sevgili arkadaşım Merve OKUMUŞ'a, tezi düzenlemem de yardımcı olan arkadaşlarım Bahar ve Bora ÇEKYAY'a, çok değerli yardımlarından dolayı Boğaziçi İmar Müdürlüğünde çalışan arkadaşlarım; harita bulmamda yardımcı olan Setenay ULUDAĞ'a , tezimde yazım kuralları ile ilgili yardımlarını esirgemeyen Sevinç ÖZTÜRK'e, Ayşen MEŞE, Beyhan ADAK, Sümeyye ARITAN, Edibe SARAÇ'a, planlama ile ilgili kitap bulmamda yardımcı olan arkadaşım Hülya BEKAROĞLU'na ve bilgisayardaki araştırmalarımda katkıda bulunan Leyla ERMANLAR'a, şef yardımcımız Melek GÜNER ve şefimiz Nerin YÜCESOY'a, her aşamada desteklerinden güç aldığım ve hep yanımda olan aileme ve bana her konuda destek olan eşim A. Süha AKSOY'a teşekkür ederim.

ÖZET

KENT SİLÜETİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: 'BOĞAZIÇI YERLEŞKESİ ÖRNEĞİNDE İRDELENMESİ.'

Filiz AKSOY
Mimarlık, Yüksek Lisans Tezi

İstanbul'un önemli kıyı yerleşimlerinden Boğaziçi'nin silüetinin dünyadaki kıyı kentleri incelenerek ve kendi kültürümüzün analizi yapılarak irdelenmesini ve öneriler getirilmesini amaçlamaktadır.

Tez çalışmasının ilk bölümünde, tezin amacı, kapsamı ve çalışmada izlenen yöntem belirtilmiştir.

İkinci bölümde, kentin biçimlenişi açısından çevrenin belirlenmesi, fiziksel, sosyal ve görsel çevre kavramı açısından incelenmiştir.

Üçüncü bölümde, kent kavramı, anlamı ve kimliği araştırılmıştır. Sürdürülebilir kentin nasıl olması gerektiği araştırılmıştır. Kentin imajını nelerin yansıttığı, yansıtan kaynaklardan biri olan silüetin kentin imajını nasıl etkilediği ortaya konmuştur. Dünyadan kıyı kentlerinden örnekler incelenerek, bu konudaki çalışmalar araştırılmıştır. Araştırmada St Petersburg kenti; koruma, İngiltere yeniden canlandırma-geliştirme, Hong-Kong ise oluşturma-geliştirme yönünden incelenmiştir.

Dördüncü bölümde, Boğaziçi'nin İstanbul kenti içinde ki önemi, coğrafi konum, politik ve sosyo-kültürel açıdan incelenmiş, tarihsel süreçte Boğaziçi'nin silüet değişiminin irdelenmesi ise Bizans Dönemi, Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet'den Günümüze Kadar Olan Dönem olarak incelenmiştir.

Beşinci bölümde, Boğaziçi'nde alan çalışmasının amacı, sınırları ve yöntemi anlatılmış, anketin sonuçları tablolarla tanımlanmıştır. Çalışmanın sonucunda ise, Boğaziçi'nin planlaması ve silüeti ile ilgili öneriler verilmiştir.

Anahtar kelimeler: Çevre, kimlik, kültür, toplum, kıyı, kent, sürdürülebilirlik, Boğaziçi ve silüet.

J JÜRİ:

1. Doç. Dr. Nazlı Ferah AKINCI
2. Doç. Dr. Ömür BARKUL
3. Doç. Dr. Gülşen ÖZAYDIN

Kabul tarihi: 27.02.2009
Sayfa Sayısı: 126

ABSTRACT

ANALYZING THE URBAN SILHOUETTE: 'CASE STUDY IN THE SETTLEMENT OF BOSPHORUS'

Filiz AKSOY
Architecture, M.S. Thesis

The silhouette of Bosphorus, one of the main coastal settlements of İstanbul, is scrutinized by comparing with the other coastal cities all around the world, for the most corresponding structure according to our cultural composition.

In the first part; the aim, the content and the research methodology of the thesis are explained.

In the second part; the environment, in terms of the formation of the city, is analyzed by the social, formal and the cultural identity.

In the third part; the urban concept, its meaning and the identity is analyzed. The way of sustaining the city is defined. The subjects that reflects the image of the city and how the silhouette, that is one of the reflections, affects the image of the city is revealed. The examples of the coastal cities around the world are examined and the regarding studies are explored. Throughout the research St. Petersburg is taken as a model for 'Conservation', England for 'Redevelopment' and Hong-Kong for 'Development'.

In the fourth part; the importance of the Bosphorus in the city of Istanbul is examined in terms of its geographical location, political and socio-cultural structure, whereas, the silhouette of the city is examined by its historical evolution from the Byzantium period to the Ottoman's time and from the proclamation of the republic to up until now.

In the fifth part; the purpose of the regional study made in Bosphorus, its boundaries and the method, and the result of the survey is portrayed with charts. The conclusion of the research is emphasizing the ideal structure of the silhouette and the planning of Bosphorus.

Keywords: Environment, identity, culture, community, coast, urban, sustainability, Bosphorus, silhouette

J JÜRİ:

4. Doç. Dr. Nazlı Ferah AKINCI

5. Doç. Dr. Ömür BARKUL

6. Doç. Dr. Gülşen ÖZAYDIN

Kabul tarihi: 27.02.2009

Sayfa Sayısı: 126

1. GİRİŞ

Yerleşimler, doğaya insan eli ile yapılan uygulamalardır. Bu uygulamalar küçükten büyüğe; yapı, mahalle, ilçe ve kenttir. Geçmişten günümüze kentlerin fiziki yapılaşmasında toplumun kültürü önemli yer tutmaktadır. Bu bağlamda, dünyada kentler farklı yaklaşımlar sunmaktadır. Kent içinde mevcut yerleşimler, yeni tasarım yaklaşımları, değişik imaj verileri gibi kent bileşenleri kentin karakterini çizer. Bu yaklaşımlardan biri de kent silüetidir. Kent içinde farklı silüet yaklaşımlarını görmek mümkündür. Genel olarak silüet ve silüet hattı, yeryüzü ile gökyüzünün buluştuğu çizgidir (Kostof, 1991).

Tezin ana teması olan kent silüeti, bir başka deyişle kent portresi, farklı süreçlerin birikimi sonucu oluşur. Bu silüeti oluşturan etkenler; fiziksel çevre (doğal ve yapay veriler) ve sosyo-kültürel ve yapay çevrenin oluşmasını sağlayan kanun, plan , politika vb. etkenlerdir. Kentin silüetini oluşturan etmenler aynı zamanda kenti anlatmaktadır (Kozaman, 2007). Bu nedenle, silüet, kentin kimliğinde önemli rol oynamaktadır. Bu rolün verdiği imajdaki olumlu yaklaşım, o toplumun kültürü ile ilintilidir. Özellikle kıyı kentlerinin silüetleri kentin imajı açısından önemlidirler. Çünkü kıyı kentleri, kentlerin yabancı gözlere açıldığı alanlardır. Kıyı kentleri, kimi zaman limana bağlı oluşur, kimi zaman da su ile bütünleşen yaşam kültürü sunarlar. Farklı kültürler ile oluşan kentler, silüetlerinde de farklılık göstermektedir. Kimi kent silüetlerinde tarihi yaklaşımlar aynen korunurken, diğer tarafta çağdaş yaklaşımlardan izlerin de görüldüğü örnekler vardır.

Tezin kapsamı içinde ele alınan İstanbul Kenti de bir kıyı kent örneğidir. İstanbul; tarihsel birikimi, coğrafi konumu ve işlevsel yapılanması ile dünyanın önemli kentlerinden biridir. Su kentidir. Kentin birçok imajının yanında, Boğaziçi Yerleşkesinin sunduğu görsel birikim önemli bir pay üstlenmektedir. Boğaziçi, mimari yapılanması ve boğazı ile İstanbul kentine misyon katar. Boğaziçi; yalıları, peyzajı ile uzun bir süre dinginliğini sürdürmüşken, bugün gecekondular, apartmanlar, gökdelenlerle oluşturulan yoğun bir yerleşim trafiği içine girmiştir. Yeşilin azaldığı, betonun düşeyde ve yatayda arttığı kentin kıyı şeridinde görsel kirlilik her türlü bilimsel platformda belirtilmiştir. İstanbul'un en önemli silüetlerinden biri olan Boğaz, bugün farklı kültürlerin etkisi altında kalmıştır. Boğaziçi'nin silüet kimliğinin sürdürülebilirliği için kültürel süreklilik yaklaşımlarına ihtiyaç vardır. Boğaz'da oluşan silüet diğer bir anlamda kent-kıyı ilişkisinden doğan misyonun sürdürülebilirliği adına önemlidir.

1.1 Çalışmanın Amacı

Kent silüetlerinin önemini vurgulayan bu tez; silüetlerin korunması ve geliştirilmesi kavramlarının kültürel süreklilik bağlamında değerlendirilmesini, ayrıca toplumların farklı kaygıları sonucu oluşan fiziki yapılaşmaların sebep olduğu görsel kirliliğin silüet bağlamında ortaya konularak irdelenmesi amaçlanmaktadır.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

Tezin kapsamında genel olarak kent vurgulanmış ve bileşenlerinden biri olan silüetin korunması ve sürdürülebilirliği ele alınmıştır. Kent silüet etkisinin olumlu olması ve bu olumlu sürecin sürdürülebilirliği için “kent silüetinin sürdürülebilirlik yöntemleri” incelenmiştir. Kentlerin silüetlerini yansıttıkları yerlerden biri de kıyı yerleşimleridir. Tezde teorik yaklaşımlar ve örnek yerleşimler aktarılarak elde edilen analizler ile İstanbul Boğaziçi ölçeği incelenmiştir. Tezin kapsamında genel olarak kıyı, kent, silüet kavramları, özel olarak ise İstanbul ölçeğinde Boğaziçi Silüetinde Dolmabahçe-Çırağan aksı incelenmiştir.

1.3 Çalışmanın yöntemi

Bu çalışma dört aşamada oluşturulmuştur. İlk aşamada tezin konusuna ve amacına yönelik kaynak ve yayın taramaları yapılarak bilgi birikimi sağlanmıştır. Kaynak ve yayın taramaları; kültür ve çevre kavramları, kent, silüet ve imaj tanımları, kıyı kentlerinden örnekler ve Boğaziçi'nin tarihsel, fiziksel ve hukuksal verileri olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Tezin ikinci aşamasında kentin sürdürülebilirlik yöntemleri ele alınmış ve bu yöntemlerden kıyı kentleri üç bölümde incelenmiştir. Koruma, yeniden canlandırma-geliştirme, oluşturma-geliştirme. Çalışmanın üçüncü aşaması ise, Boğaziçi silüetinin araştırılması için yapılan alan çalışmasıdır. Bu alan çalışması iki bölümden oluşmaktadır; Boğaziçi'nin genel silüeti ve Dolmabahçe-Çırağan aksındaki silüet. Boğaziçi'nin genel silüetindeki uygulamalar literatürden tespit edilmiş, fotoğraflarla desteklenmiştir. Hukuki boyut açısından nasıl oluşturulduğu araştırılmıştır. Dolmabahçe-Çırağan arası oluşan silüette ise literatür ve anket çalışması yapılmıştır. Çalışmanın sonuç aşamasında ise, sağlanan bilgi birikimi ve toplanan veriler, birlikte değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu ortaya çıkan sorunlar aktarılmış ve buna bağlı olarak çözümler oluşturulmuştur.

2. KENT BİÇİMLENİŞİ AÇISINDAN BİREY-TOPLUM-KÜLTÜR VE ÇEVRE İLİŞKİSİ

Kentleri oluşturan bireylerdir. Toplum ise, kenti oluşturan bireyler topluluğundan oluşur. Birey, dolayısıyla toplum, çevreyi etkiler, fiziksel çevre de toplumu etkileyerek karşılıklı bir etki-tepki sergilerler. Bu etkileşim toplum kültürünü oluşturur. Kültür, bireylerin dünyaya verdikleri görüş, imajdır (Rapoport, 2004). Kültür, bir insan ve toplum teorisidir (Güvenç, 1972). Dolayısıyla kültür-çevre birbiri ile etkileşim içerisinde olan iki kavramdır.

Amos Rapoport'a göre çevre; mekan, zaman, anlam ve iletişimin örgütlenmesi, bir ortamlar sistemi, kültürel manzara ve sabit, yarı sabit ve sabit olmayan elemanlardan oluşan bir şey olarak tanımlanmaktadır. Genel anlamda, çeşitli bileşenlerden oluşan bir bütündür. Sabit ve yarı sabit elemanlar fiziksel çevreyi, sabit olmayan elemanlar ise sosyal çevreyi oluşturmaktadır (Rapoport, 2004). Lawton ise, çevreye bir ekolojik sistem olarak bakmakta ve beş bileşen ile nitelendirmektedir. Bunlar sırasıyla birey, fiziksel çevre, kişisel çevre, üst-kişisel çevre ve sosyal çevredir (Yürekli, 1977). Elemanların hepsi ise görsel çevreyi oluşturmaktadır. İnsan eliyle yapılmış ve doğal yerleşimler fiziki çevreyi, insana bağlı oluşumlar sosyal yapılanmayı ve bütün bunların sergisi ile görsel çevre oluşmaktadır. Bütün bunlara paralel olarak çevre tez kapsamında; fiziksel, sosyal ve görsel çevre olarak ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, tezin sonucunda varılması istenen kent silüetinin oluşmasındaki alt yapıyı tanımlarken, nasıl bir silüet olması gerektiğinin belirlenmesine yardımcı olmaktadır.

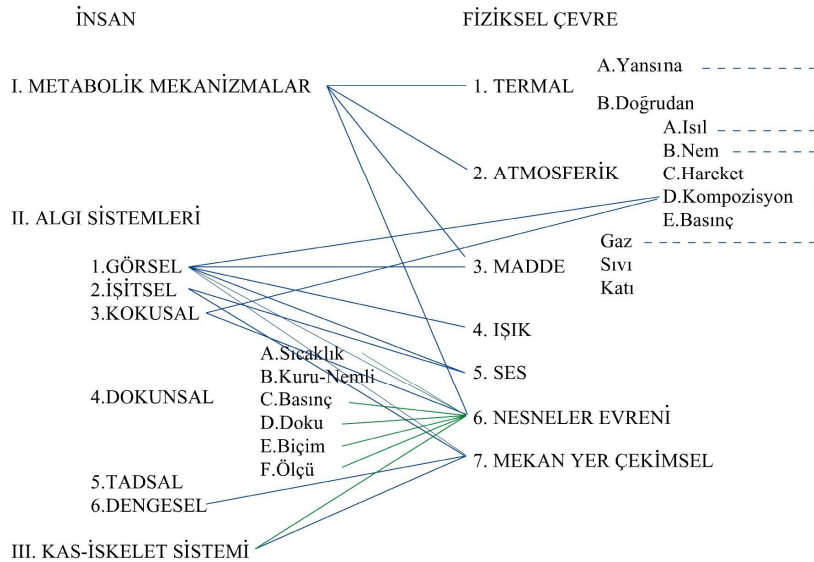
2.1 Kent Biçimlenişi Açısından Fiziksel Çevre

Kent kelimesinin sözlük anlamına bakıldığında, 'Eskiden, köyden büyük yer, şimdi ilçeden büyük yer (Öztürkçe sözlük).' ve 'Büyük,önemli kasaba (Webster's Dic.)' gibi daha çok fiziki tanımlamaların yapıldığı göze çarpmaktadır (Turalı, 1995).

Fiziksel çevre, sabit ve yarı sabit elemanlardan oluşan çevredir (Rapoport, 2004). Bir başka deyişle, insan ve toplumun dışındaki her şey fiziksel çevreden oluşur. Bugün içinde yaşanan fiziksel çevreler; gerçekte bir yandan konum, topoğrafya, jeolojik ve litolojik karakterler, iklim, toprak, vejetasyon, hidrolik özellikler, bir yandan da yerleşme, tarihi, nüfus, sosyal karakterler, tarihi gelişim süreci, idari ve hukuki sorunların tesir ve izleri gibi, birbirine sıkı sebep sonuç ilişkileri ile bağlı, fiziki ve beşeri faktörlerden oluşan kompleks yapılardır (Erinç,

1973). Fiziksel çevrenin iki ana bileşeni; arazi formu ve arazi örtüsüdür (Yürekli, 1977). Arazi formu, çevrenin insan ve doğal güçler tarafından kolaylıkla değiştirilemeyen bölümüdür. Topoğrafik verilere dayanan dağlar, tepeler, vadiler, ovalar, kıyı şeritleri, denizler, akarsular, göller vb. oluşturan özelliklerdir (Yürekli, 1977). Arazi Örtüsü, çevrenin insan ya da doğal güçlerin etkisinde oluşan ve sürekli değişim halinde olan yüzey örtüsüdür. Arazi örtüsü, doğal ve kültürel örtü olmak üzere ikiye ayrılır. Doğal örtü, bitki örtüsü ve bitki dışı örtüden oluşmaktadır. Bitki örtüsü, ağaç, çalı, tarla ve yüzey seviyesi olarak saptanmaktadır (Holt, Reinhart, Winston, 1974 ve Yürekli, 1977). Bitki dışı örtü ise kaya, çıplak toprak, kum, buz ve kardan oluşmaktadır (Hackett, 1971 ve Yürekli, 1977). Kültürel örtü, insanın arazi kullanım ve yapay strüktürlerin yaratma faaliyetlerinin ürünüdür. Arazi kullanımından örtü ve yapay strüktürler olarak gruplanır. Arazi kullanımından gelen örtü, bitki örtüsü (ağaçlandırma, ormancılık ve tarım), bitki dışı örtü (yüzey madenciliği), su örtüsü (barajlar v.b.) grupları içerir. Yapay strüktürler ise, yerleşmeler, tek yapılar ya da yapı grupları (konut, turizm, ticari v.b yapılar), ulaşım sistemleri, enerji üretim ve iletim sistemleri, alt yapı ve sulama sistemlerinden oluşmaktadır (Yürekli, 1977).

Fitch ise, fiziksel çevreyi yedi temel bileşene ayırmıştır. Bunlar termal, atmosferik, madde, ışık, ses, nesnelere evreni, mekan-yer çekimsel çevrelerdir. İnsanın fiziksel çevre ile olan etkileşimi, aşağıdaki tabloda gösterilmektedir (Şekil 2.1) (Fitch, 1972).

Şekil 2.1. İnsan-fiziksel çevre etkileşimi (Fitch, 1972, s.7)

Yukarıdaki tanımlamalara bağlı olarak, fiziksel çevre; canlılar için var olan ama onların

dışında herşeyin içine girdiği, doğal ve yapay elemanlardan oluşan bir ortamdır. Bu ortam süreklilik içinde gelişim, değişim gösterebilir.

2.2. Kent ve Sosyal Çevre

Ruşen Keleş'e göre kent; 20000 den çok nüfuslu olan yerleşimlerdir. Son on yıl içinde Türkiye de Devlet Planlama Teşkilatının hazırladığı kalkınma planlarında nüfusu 10000 den fazla olan yerleşmelere kent denilmektedir. Kent tanımında sadece nüfus değil başka ölçütlerin de yer alacağı karma ölçütlerden de bahsedilmektedir (Karabey, 1980). Örneğin bir ekonomiste göre, kent; mal ve hizmetlerin, üretim dağıtım ve tüketimi sürecinde toplumun sürekli olarak değişen gereksinmelerini karşılamak için ortaya çıkan bir mekanizmadır. Bu genel tanımın dışında, bir yerleşmeye kent adının verilebilmesi genellikle, nüfusun tarım dışı sektörlerde çalışmasına bağlıdır. Buna göre yerleşmeler, tarım dışındaki ve tarımdaki nüfus oranlarına bakılarak, kent ya da köy adını almaktadır. Amerikan toplumbilimcilerden Queen ve Carpenter, kenti; “yerine ve zamanına göre geniş sayılabilecek biçimde bir araya gelmiş ve birtakım ayırdedici özellikleri bulunan insanlar ve yapılar topluluğu” olarak tanımlarlar. Toplumbilimci Louis Wirth'e göre kent, “toplumsal bakımdan benzerlik göstermeyen bireylerin oluşturduğu nispeten geniş, yoğun nüfuslu ve mekanda süreklilik niteliği olan yerleşmedir.” İngilizlerin “city”, Fransızların ise “la cite” sözcükleri ile anlattıkları, kent, daha çok yönetsel ve siyasal bir içeriğe sahiptir. İngilizce'de kullanılan “urban” ve bunun fransızcadaki karşılığı “urbain” sözcükleri, toplumbilimsel kent tanımlarına daha uygun düşmektedir (Karabey, 1980).

Yukarıda ifade edilen kentin, toplumun sayısal verilerine dayanan tanımlarının yanında sosyal ve ekonomik yapısına da dayandığı görülmektedir. Sosyal çevre, kentleri oluşturan canlılar ve davranışlarından; bir başka deyişle sabit olmayan elemanlardan oluşan çevredir. Sabit olmayan elemanlar, insanlar ve eylemleri, davranışları, giyim kuşamları ve saç biçimleri, ayrıca araçlar ve hayvanlardır. Davranışlar, (değerler, idealler, beğeniler, istekler vb.) karşılıklı toplumsal eylemler ve haberleşmeyi de içine alır (Rapaport, 2004). Bütün bu genel yaklaşımların yanında insan, psikolojideki tanımına göre, insan topluluklarını oluşturan, insanların benzer yanlarını kendinde taşımakla birlikte, kendine özgü ayırıcı özellikleri de bulunan tek can, ferttir. Bu tanıma göre her insanın farklı davranış göstermesi olağanken aynı değerleri benimsemiş toplumlarda ortak tepkilerde bulunan insanlar, kent oluşması için ön plandadır. Kent içi canlılar, sadece insanlar olmamakla beraber hayvanlar da düşünülmektedir.

İnsan ile hayvan arasındaki en önemli fark; insanın aklını kullanabilme özelliğinin olmasıdır. Ayrıca insan, sosyal bir varlıktır. İnsanın ihtiyaçlarını karşılanması için, çevreye ve çevresindeki canlı ve cansız elemanlara ihtiyaç duyar. Çevresindeki elemanları ise 5 duyusu (görme, duyma, koku, tat alma ve hissetme) ile algılar. Kentte yaşayanlar, buldukları çevreyi farklı algılayabilecekleri gibi aynı kenti, farklı kentte yaşayanlar apayrı algılayabilirler. Her insanın bireysel davranışları farklı olabileceği gibi toplum içinde ortak tutum da sergileyebilecek davranışları olacaktır. Bu durum, o toplumun kültürünü ifade eder. Her kenti etkileyen faktörlerin temelinde insan vardır. İnsanın tanımı, dört tür özelliği ile yapılır. Bunlar; fizyolojik , psikolojik, biyolojik ve kültürel özelliklerdir. Fizyolojik ve psikolojik özellikler her bireyin kendine özgü özellikleridir. Biyolojik özellikler; bireyden bireye değişen özellikler olarak yaş, cinsiyet gibi özelliklerdir. Kültürel özellikler ise; eğitim durumu, yaşam biçimi gibi özelliklerdir (Yürekli, 1980).

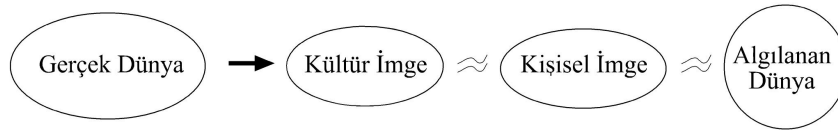
İnsan, kültürel süreklilik boyunca çevresiyle alışverişi; doğanın güçlerine karşı koyma çabasıyla başlayan alışveriş döneminden tüm tarihsel aşamalarda karmaşık yapılar kazanarak, günümüze kadar gelmiştir. İnsan, her dönemde farklı çevre şartlarına cevap verecek biçimde davranışını düzenlemiştir. Toplum ise, ortak yaşamları sürdürebilmek, güven ile mutluluğu daha iyiye ve ileriye götürebilmek için uğraşan, birbirine bağlı-bağımlı bir grup insandan oluşur (Güvenç, 1972). Toplumun tanımlanması, bireyden bireye değişen özelliklerin toplumdaki kompozisyonunun belirlenmesi şeklinde olmaktadır. Bireylerin ortak özellikleri, toplumun özelliğini bir başka deyişle kültürünü oluşturur.

Toplumun biyolojik özelliklerini Hawley; yaşam çevresi ve nüfus ilişkisi, nüfus artışı, nüfus kompozisyonu, nüfus dengesi olarak kabul etmektedir. Hawley tespitlerinin sonucuna göre bir toplumun yaşam düzeyini; nüfus, kaynak zenginliği, nüfusun organizasyonuna bağlamaktadır (Hawley,1950 ve Yürekli, 1980). Michelson topluluğun sosyal sınıflamasını, bireylerin meslek, eğitim ve gelir düzeylerine göre yapmış, ayrıca sosyal durum çevre ilişkilerinin de belirlenmesi gereğini ileri sürmüştür. Bunun için, sosyal durumu belirlenen bireylerin eskiden yaşamış oldukları çevre ve yaşamakta oldukları çevre ile sosyal ilişkilerinin ve tercihlerinin, zaman faktörü de göz önüne alınarak saptanması söz konusudur (Michelson, 1970 ve Yürekli, 1980).

İnsandan insana, toplumdan topluma, farklılıklar olacaktır. Bu farklılığın nedeni, yukarıdaki insan ve toplum tanımlarından da varılacağı gibi genel anlamda “kimlik” kavramında

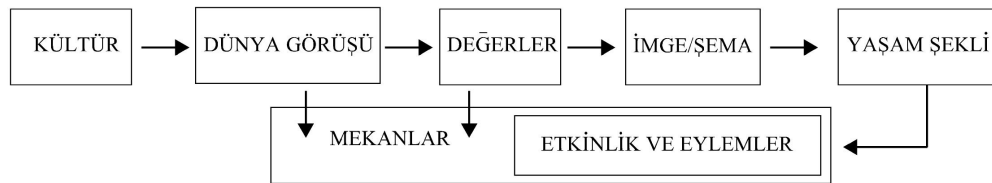
aranmalıdır. Kimlik, doğadaki herhangi bir canlıyı veya objeyi başka canlı veya objelerden ayıran ve bunu görsel, işitsel vb. diğer duyularıyla algılayan, kendine özgü olma durumudur. Rapaport (1981), birey ve halk kimliği olmak üzere kimliği iki belirgin tipe sokmaktadır. Özel kimlik, bireyin veya bireyin ait olduğu grubun kimliğinin ortaya konulması; halk kimliği ise, bireyin diğer bireylerle arasındaki farkın belirlenmesi olarak açıklanır (Yanar, 1993 ve Kancioğlu, 2001). Kimlik, kültürel ve sosyal bir olgudur. Bir kimlik ögesi olan kültür, toplumun geleneğini, göreneğini, yaşama biçimini, adetlerini, alışkanlıklarını kapsayan bir kavram olduğu için kültür ve kimlik arasındaki ilişkinin vurgulanması önem taşımaktadır (Es, 2007).

Rapoport ve Güvenç'in tanımlamalarının haricinde kültürün Türk Dil Kurumu sözlük tanımı şu şekildedir; tarihi, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü, hars, ekin. Bir topluma veya halk topluluğuna özgü düşünce ve sanat eserlerinin bütünü. Muhakeme, zevk ve eleştirme yeteneklerinin öğrenim ve yaşantılar yoluyla geliştirilmiş olan biçimi. Bireyin kazandığı bilgi (www.tdk.org.tr). Ayrıca, kültür, ideallerini, normlarını, kurallarını, rutin haline gelmiş davranışlarını da içermek üzere insanların yaşam biçimi yani dünya görüşü olarak tarif edilmektedir (Şekil 2.2) (Rapaport, 2004).

Şekil 2.2. Rapaport'un kültürel filtre şeması. (Gür, 1996).

Kültür; çocukların kültürlendirilmesi (veya toplumsallaştırılması) ve göçle gelenlerin kültürlendirilmesi yoluyla kuşaklar boyunca simgesel olarak aktarılan bir şemalar sistemi olarak görülmektedir. Bu aktarma işi lisanla, örnek olmakla vb. gerçekleştiği gibi, inşa edilmiş çevre ve ortamların kullanım yolu ile de olmaktadır (Şekil 2.3).

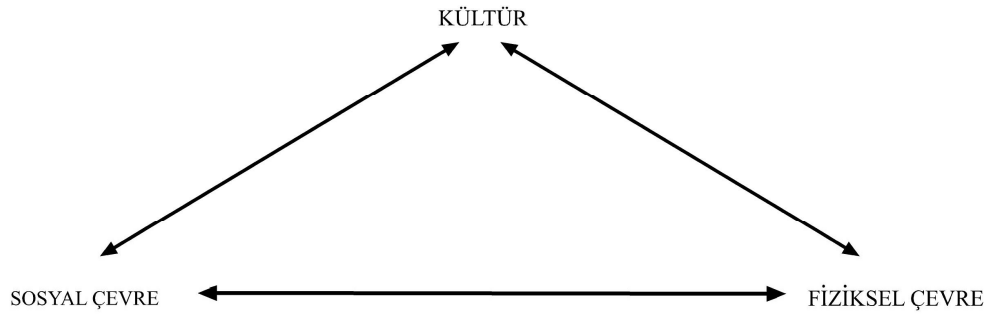
Şekil 2.3. Kültür-eylem-mekan ilişki modeli. (Gür, 1996)

Kültür ekolojik bir adaptasyon, kaynakların kullanımı olarak görülmektedir ve insanın çeşitli ekosistemleri sömürerek yaşam sürdürme çabasıdır (Rapaport, 2004).

Amos Rapaport'a göre, insanla çevreyi birbirine bağlayan mekanizmanın kültür olduğunu ve bu sistemin kültürle değiştiği belirtilmektedir. Bir toplumun kültürü, bireylerin kimlikleri ile oluşmakta ve bireylerin birbirine farklı iletişim yolları ile aktarması ve öğretmesi ile sürdürülebilirliği sağlanmaktadır.

İnsan veya toplum, algı ve kavrama yolu ile çevresini oluşturabilmektedir. Oluşturduğu bu sistem eylemler sistemidir. Parson's eylem sistemini, sosyal, kültür, kişilik ve davranış organizması sistemi oluşturur (Parsons, 1971). Kişilik sistemi, kişinin kendi kişiliği ve bu kişiliğin belirlediği amaçlar doğrultusunda, sosyal sistemin organize ettiği mevcut eylem kalıpları içinden bir seçim yaparak eylemlerini belirleyen sistemdir (Pilgir, 1992).

Kültür sisteminin ana işlevi insanın organizmasının davranış özelliklerine bağlı olarak eylem sistemini oluşturan eylem örüntülerini soyut olarak belirlemektir. Sosyal sistem ise, bu soyut oluşumları somut hale getiren, bir başka anlatımla, kişilik sisteminin aracılığıyla kişinin amacına uygun olarak seçeceği, eylem oluşum seçeneklerini belirleyen sistemdir (Pilgir, 1992). Sosyal çevre ise eylem sisteminin hepsini kapsamaktadır. İnsan veya toplumun, kişiliği ve kültürü ile davranışları belirlenir ve sosyal yapısı oluşur. Davranışlarını ve sosyal yapısını oluşturan sadece kişiliği ve kültürü değil, fiziksel çevresi de etkilidir. Daha geniş anlamda, sosyal çevreyi içinde yaşanılan kent etkiler.

Şekil 2.4. Kültür-çevre ilişkisi.

Yukarıdaki şekilde de görüldüğü üzere, birey veya toplum kültürü, fiziksel çevreyi etkiler. İçinde bulunduğumuz fiziksel çevre ise, sosyal çevremizin oluşmasına sebep olur. Sosyal çevre de kültürün oluşmasına, değişmesine sebep olan faktörlerden biridir. Bu üç faktör de

birbirleri ile etkileşim halinde olup, birbirlerini etkilemektedir (Şekil 2.4). Fiziksel ve sosyal çevre birleşerek kentin görünüşünü, imajını, kimliğini, anlamını, silüetini oluşturur. Devamlı etkileşim halinde olan sosyal ve fiziksel çevre, kentin değişimine de neden olabilmektedir.

2.3. Fiziki ve Sosyal Oluşum İçinde Görsel Çevre

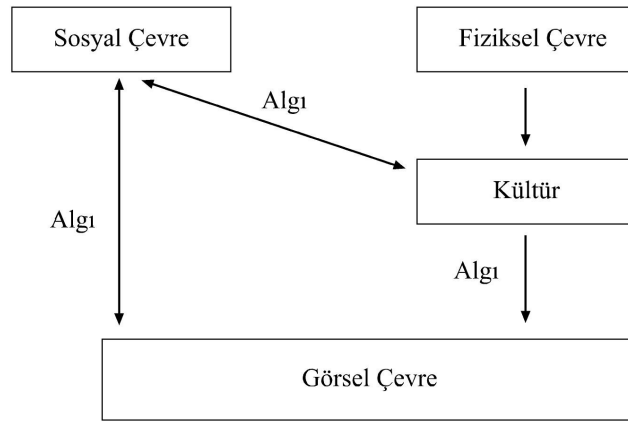
Fiziksel çevrenin algılanması sonucu görsel çevre oluşur. Fiziksel çevredeki nesnelerin bir görsel niteliği olmakta, bir de gözlemcinin nesnelere yorumlaması ile 'görsel niteliklerin takdiri' oluşmaktadır. Görsel çevrenin değerlendirilmesi için bir gözlemci ve gözlemine gerek vardır. Gözlemci tek tek nesnelere, nesnelere arası ilişkileri ve nesne, nesne gruplarının yer aldıkları çevre ile ilişkilerinin özelliklerinin algısı ile yorumlar (Laurie, 1973 ve Yürekli, 1977). Bu algılama nesnenin veya nesnelerin biçimi, şekli, rengi, dokusu, kontürü, yüzeyi, ışığın gelişi ile gözlemcinin uzaklığı, hareketli olup olmaması, konumuna, zamana ve psikolojisine bağlıdır (Lynch, 1964 ve Yürekli, 1977). Bireysel algı, toplumsal algı sosyal oluşumdur.

Çevre dizayn edildiğinde dört eleman organize edilir; yer, iletişim, zaman, anlam. Yer organizasyonu etrafımızdaki dünyanın insanlarla insanlar, insanlarla nesnelere, nesnelere nesnelere arasındaki mesafe uzaklık ve ilişkilere dayalı üç boyutlu bir büyümedir. İletişim insanlar arasındaki sözlü ya da sözlü olmayan iletişimi kapsarken, anlam çevreden insana sözlü olmayan iletişim ile ilgilidir. Zaman organizasyonu, davranışları zaman içinde etkileyen ve ifade eden bir şey olarak görülür. İnsanlar değiştikçe yaşam tarzları, kültürleri değişmekte bu da çevrenin değişmesine sebep olmaktadır. İletişim organizasyonu ise kim kimle ne yapıyor sorusunun cevabıdır. Anlam, çevreden insana bir iletişimdir. Fiziksel çevreyi oluşturan elemanlar, insanların şemaları ile eşleştikleri zaman anlam kazanmaktadır. Anlam nesnelere için değil insanlar içindir (Rapaport, 1980).

Günlük çevrenin de bir görsel değeri olabileceğinin ve bu değerinin insan-çevre karşılıklı ilişkisinde insanın varlığı ve etkinliği yönünden taşıdığı önemin anlaşılması, çevre kaynakları yelpazesine 'görsel kaynak' kavramını katmıştır (Yürekli, 1977). Görsel kaynak görünen çevrenin tümüdür (N.F.L.M 1972 ve Yürekli, 1977). Görsel kaynak kavramının gerekliliği ve üzerinde yapılan inceleme çalışmaları, planlama ve tasarlama süreçlerinde kullanılabilecek görsel ölçüt ve modelleme süreçleri geliştirilerek, çevre koruma ve geliştirme için gerekli çevresel veriler dizisini genişletmek açısından önemlidir (Pilgir, 1992). Çevre görsel

inceleme çalışmalarının amaçları, bölgesel planlama düzeyinde; şehirselleşmelerin yer seçimi, bölgesel parkların saptanması ve kurulması, strüktürel planlama düzeyinde; korunması ya da ıslahı gereken alanların belirlenmesi, kent yayılma ve gelişme, kırsal rekreasyon, madencilik, endüstriyel gelişme, ağaçlandırma alanlarının seçimi, çevre birimlerinin kıyaslanmasını gerektirir. Koruma ve geliştirme amaçlı yerel planlama ve tasarım düzeyinde ise; çevre bileşenlerinin çevre görsel değerine katkılarının sağlanması amacı ile çevre görsel nitelikleri değerlendirilmesi gerekmektedir (Yürekli, 1977). Çevre görsel niteliğinin değerlendirilmesinde kullanılan yöntemler; gözlemci değerlendirilmesine dayanan yaklaşımlar ve çevre bileşenlerinin ölçülmesine dayanan yaklaşımlar olmak üzere ikiye ayrılır (Yürekli, 1977).

Gözlemci değerlendirilmesine dayanan yaklaşımlarda; çevrenin bir bütün olarak, bir ya da birkaç gözlem noktasından bakılarak sağlanan bilgilere ya da içinde dolaşarak edinilen izlenime göre değerlendirilmesi şeklindedir. Çevre bütününe subjektif yargılanması esasına dayanır. Gözlem doğrudan arazi üzerinde yapılabildiği gibi siyah-beyaz fotoğraflar ve renkli slaytlar gibi simülasyon araçlarıyla büroda da gerçekleştirilebilir (Norberg-Schulz, 1971, Lynch, 1962 ve Yürekli, 1977). Çevre bileşenlerinin ölçülmesine dayanan yaklaşımlarda ise; çevredeki bileşenlerin varlık-yokluk, kapladıkları alan yüzdesi, uzunluk, genişlik gibi özellikleri ölçülür. Çevre bileşenlerinin objektif değerlendirmesine dayanır (Yürekli, 1977). Görsel çevre; başka bir deyişle algılanan görsel kaynak, kişiden kişiye farklılaşan ve farklılaşma nedeni olarak fiziksel çevrenin biçimi kadar, toplumun kültürü ve bireylerin kimliği çevrenin farklı algılanmasına yol açmaktadır (Şekil 2.5).

Şekil 2.5. Sosyal, fiziksel ve görsel çevre ilişkisi.

3. KENT, KIYI KENTİ, SİLÜET VE İMAJ

İkinci bölümde anlatılan çevrenin oluşmasındaki en önemli faktörlerden biri olan insan, dolayısıyla kentin oluşumunda da etkilidir. Luminant'ın da dediği gibi, 'Şehirler canlı varlıklara benzer; doğan, büyüyen, üreyen, meyve veren ve bazen ölen' (Luminet, 2002 ve Üskent, 2003). Doğal ortama, insanların üretimi olan yapay elemanlar katılarak kentler oluşur. Kent oluştuktan sonra çevresine bir anlam ve kimlik katar. Bu kimlik aynı zamanda kentin içinde bulunduğu toplumun kimliğidir. Kimliğin korunması için ise kentin sürdürülebilirliğinin sağlanması gerekir. Sürdürülebilirlik, kentin imajını koruyarak ve geliştirerek olur. Kentin imajını, anlamını yansıtan elemanlardan biri ise silüetleridir. Tezin konu alanında genel olarak kentin sürdürülebilirliği ele alındığından, bu bölümde; kentin anlamı, kimliği, silüet, imaj, sürdürülebilirlik tanımları ve kıyı kentlerinin sürdürülebilirliği ile ilgili örnekler üzerinde durulmuştur. Dolayısıyla kıyı kentleri silüetlerinin sürdürülebilirliğinin önemi üzerinde durulacaktır.

3.1 Kentin Anlamı ve Kimliği

Anlam, bir şeyi ilk gördüğümüzde ya da duyduğumuzda, zihnimize uyandırdığı ilk çağrışımdır. Rapaport (1980), bireylerin çevrelerini bilişsel şemalarına dayalı olarak anlamlandırdığını ve ortamın anlamının bireyin davranışını yönlendirdiğini belirtmektedir. Anlam çevrenin uyarıcı özellikleri ile insanların buna verdiği tepki arasındaki iletişimde önemli rol oynar (Rapaport, 1980). Rapaport anlamı üç düzeyde incelemektedir.

-Yüksek düzeydeki anlam; kozmoloji, kültürel kalıplar, dünya görüşü, felsefi sistemler ve kutsal olgularla ilgilidir.

-Orta düzeydeki anlam; insan eylemleri ve davranışlarında etkili olan kimlik, statü, refah düzeyi gibi olgularla ilişkilidir.

-Düşük düzeydeki anlam; günlük yaşamın her seviyesinde yaygın bir şekilde varolan yüzeysel anlamları içerir.

Anlam konusundaki çalışmaları da üç temel prensibe dayandırmaktadır.

-Dilbilim kurallarına dayandırılan semiyotik modellerin kullanıldığı yaklaşımlar.

-Sembollerini incelemeye yönelik yaklaşımlar.

-Sözsüz iletişime dayalı olarak geliştirilen yaklaşımlar.

Lang (1989), semiyotik yaklaşımı , simge, düşünce ve başvurulan kavramların birbirleri ile

ilişkilerini gösteren semiyotik üçgenle ifade etmektedir. Bu modelde, yapısal çevre belirleyen, belirlenen ise, yapısal kurgu ile birleştirilen anlamlar ve düşüncelerdir ve bunlar çoğu zaman başvurulan kavramlar farklı olduğundan, bir birey veya gruptan diğerine farklılık göstermektedir (Lang, 1989 ve Kancıoğlu, 2001).

Bireyin çevreyi anlamlandırmasında, bireysel deneyim, kişilik özellikleri, bireyin duygusal yapısı ve ortamda bulunma amacı vb. gibi özellikler etkili olmakta, çevre sahip olduğu veya tasarımcının yüklediği anlamdan daha farklı yorumlanabilmektedir (Kancıoğlu, 2001). Anlam kişiye, zamana, kente, ülkeye göre değişebilir.

Kent, tarihten de anlaşılabilirliği gibi, bir toplumun güç ve kültür olarak azami konsantrasyon noktasıdır. Hayatın, ayrı ve dağınık pek çok ışınının, sosyal anlam ve itibar kazancı ile bir odakta buluştuğu yerdir (Mumford, 1938 ve Turalı, 1995). Kent, birbirleri ile karşılıklı etkileşim içinde bulunan ve birbirlerine sıkı işlevsel ilişkilerle bağlı, uzmanlaşmış parçalardan meydana gelen yerleşme merkezi bütünlükleri olarak tanımlanabilir (Ertürk,1997). Le Corbusier'e göre kent, insanın doğa üzerindeki hakimiyetidir. Doğaya karşı yönlendirilmiş bir insan operasyonu, hem korunma, hem çalışma için bir insan organizmasıdır, bir yaratımdır. Kent zihnimizi harekete geçiren kuvvetli bir imajdır. Kentler, bina ve insanların alışmalarıdır. Günlük törensel yaşamın geçerliliği sağladığı, yaşanan yerleşimlerdir. Yapay kent, ve gelişimi zaman ve mekanın devamlılığında yoğunlaşır, kent amaç ve çabalarımızın en son kanıtıdır. Geçmişin gururunun ortaya konduğu yerdir (Kostof, 1991 ve Turalı, 1995).

A. Rapaport'a göre, kentlerin fiziki elemanları aynıdır; anlamsal yapısı, organizasyon prensipleri ve bunların ilişkilenmeleri farklılık göstermektedir (Rapaport, 1980). Ayrıca, her kent farklı özellikler gösterir, oluşumu farklıdır. Ticari bir merkez niteliği taşıdığı için, ülkeyi korumak için askeri garnizonların çevresinde, bir küçük koy, gemilerin konakladığı bir yer olarak liman etrafında, bir yerdeki bir fabrikanın kuruluşu ya da dinsel odakların zanaatkar ve tüccarları içine çekerek yerleşmelerine neden olurlar (Karabey, 1980). Farklı nedenlerle oluşan her kent, değişik kimlikler sunabilmektedir.

Kent kimliği ise, kentleri birbirinden ayıran bir özelliktir. Bir kimliğin oluşumu, belli koşulların sürekliliği neticesinde gerçekleşmektedir. Bu koşullardan bazıları şunlardır (Gürsel, 1993 ve Kancıoğlu, 2001).

-Kültürel miras veya gelenekler.

- Toplumun gereksinimlerinin nitelik ve karakteri.
- Coğrafya, topoğrafya, iklim, doğa ve doğanın engebelerinden meydana gelen faktörler.
- Ulusun ürettiği teknoloji.
- Değişen şartlara uyabilme yeteneği.

Kentsel kimlik, bir kentin veya çevrenin doğal, yapay elemanları (biçimsel) ve sosyo kültürel özellikleri ile tanımlanabilir. Bu özelliklerin içinden belirgin, etkileyici olabilenleri kentin kimliğini oluşturmaktadır. Kent kimliğini oluşturan özelliklerden bazıları şöyle sıralanabilir (Şekil 3.1). (Hacıhasanoğlu ve Hacıhasanoğlu, 1995 ve Kancıoğlu, 2001).

- Coğrafi özellikler (İstanbul boğazı ile, Venedik kanalları ile kimlik kazanmıştır.)
- İklimsel özellikler (Akdeniz Bölgesi ılıman iklimi ile kimlik kazanmıştır.)
- Anıt yapıları (İstanbul camileri, Paris Eysel Kulesi ile anılır)
- Kent meydanları ve sokakları (Venedik S. Marco Meydanı, Londra Hyark ile tanınır.)
- Folklorik veya sosyokültürel özellikler (Viyana valsleri, Rio karnavalı ile ünlüdür.)

Şekil 3.1. Kent kimliğini oluşturan özelliklere bir örnek (www.forumvadis.com).

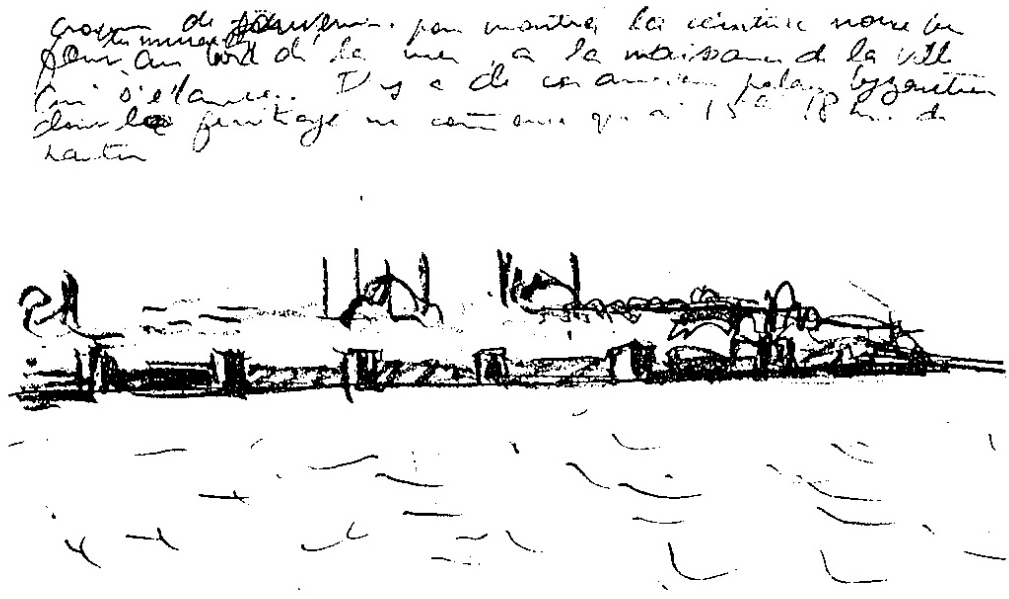
Kentlerin kimlikleri, doğal çevrenin özellikleri ile, farklı zamanlarda oluşturulan yapay çevrenin birikimi sonucu oluşur. Geçmiş dönemlerde yapılan tarihsel yöresel yapılar, günümüzde teknoloji ürünü yapılar ile kent kimliğini farklılaştırmaktadır. Bir kentin kimliği orada yaşayan toplumun çevresine bakılarak da anlaşılır. Diğer bir anlamda toplumlar kimliklerini çevrelerine yansıtırlar. Kentin kimliğini anlayabilmek için, toplumla kentin kültürel ilişkilerinin anlaşılması gerekmektedir. Kent kimliğinin bu anlamda dinamik ve sürekli gelişen bir yapı olduğu düşünülürse eğer, tarihin her döneminde, bir kent çatısı altında, ortaya çıkan her sosyal yapının, sonuçta o kentin fiziksel yapılanmasına da yansması görülmektedir. Bu nedenle coğrafi yapı, kültürel yapı dolayısı ile mimarisi ve gelenekleri, yaşam biçimi kente biçim verir (Nalkaya, 2006). Kent kimliğini oluşturan öğelerin

belirlenebilmesi için öncelikle çevrenin doğru şekilde algılanması ve tanımlanması gerekmektedir. Kent kimliği belirlenirken bir bütün olarak ele alınmalı ve değerlendirilmelidir. Oluşan kent kimliğinin korunması için ise,

- Mekânların simgesel belirginliği,
- Simgesel değerlerin korunması,
- Kolektif belleğin yaşatılması gerekmektedir.(Nalkaya,2006)

Kentlerin karakterlerinin açıklanmasında kent kimliklerinin haricinde kent profili ve kent imgesi kavramları ile birlikte açıklanmaktadır. Kent profili, kentin bütün özellikleri ile tanımlı, doğal, sosyo-ekonomik ve insan eliyle yapılmış mekan profili ile bir bütünleşmenin değerlendirilmesi ile oluşur (Suher,1995). Kent imgesi, kente bakıldığında insanda oluşan çağrışım, kentin yapılaşmış çevresinde gözlemlenen şehir tacı, sınırlar, bölgeler, kanallar ve düğüm noktaları ile tanımlanabilir.

Sonuç olarak kent, doğa içinde yapay elemanlardan oluşan, oluşma nedeni, anlamı ile farklılaşan toplumların kültürünü kimliği ile vurgulayan büyük bir yerleşmedir. Kentlerin kimliklerini yansıttıkları en önemli özelliklerden biri de silüetleridir (Şekil 3.2).

Şekil 3.2. Silüetler, Le Corbusier (Kortan, 1983).

3.2 Kıyı Kentleri, Silüet ve İmaj

Kıyı kentleri hem suyun hem de karanın kullanımı ile bir çok faaliyetin yer aldığı alanlardır. Kıyıları birçok ögesi ile insanlar için ulaşım, savunma, ticaret, sanayi ve rekreasyon işlevlerinin yapıldığı alanlardır. İlk uygarlık dönemlerinden bu yana deniz aşırı ilişkilerin kurulması işlevine bağlı olarak denizden geliş ve denize çıkış kapısı olarak inşa edilen kıyıları günümüzde deniz olanaklarına bağlı, herbiri kendine özgü geçmişi olan yoğun bir ilgi alanı oluşturmuştur. Günümüzde birçok büyük metropolün karşılıklı ilişkiler içinde büyük tersane, sanayi bölgelerinin, ticaret ve kültür kökenli kentlerin, liman olmanın getirdiği üstünlüklere dayalı olarak kıyı boylarında geliştiği gözlenir (Kılıç, 1999). Bu gelişmeye bağlı olarak kıyıdaki yapılaşmalar, kentin silüetine ve imajında yansımaktadır.

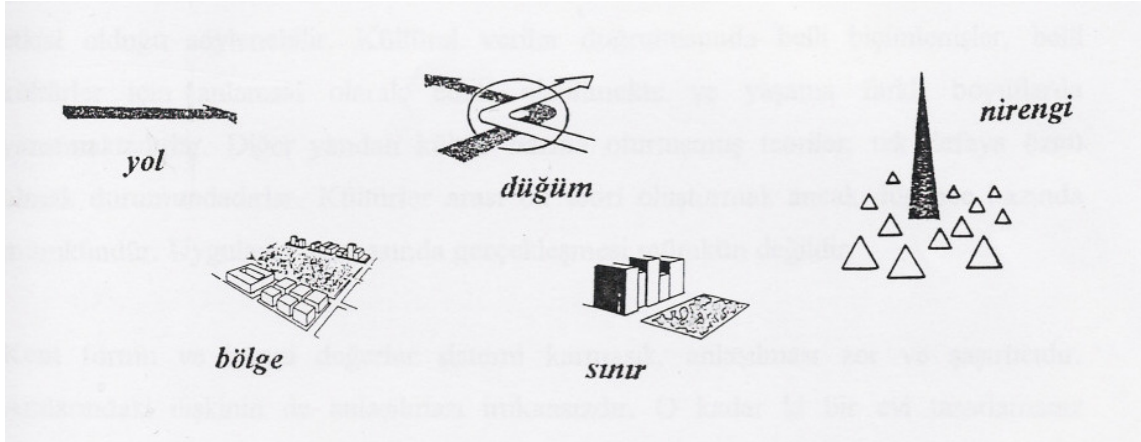
Çevrenin uyarıcı özelliklerinin yorumlanmasında temel rol oynayan neden ve sonuç yani imaj ve şemadır. Ölçeği, çevresi ve insanlarla olan ilişkisi imaj ve şemayı etkiler (Rapaport, 1980). Brewer ve Treyens (1981), zihinsel şemanın hafızada oluşum sürecini beş aşamalı olarak tanımlamaktadır (Pipkin, 1988 ve Kancıoğlu 2001).

- Saptanan bilginin kodlanması,
- Yeni bilginin çerçevesini oluşturma,
- Farklı kaynaklara ait bilgiler ile bütünleştirme,
- Mevcut bilginin düzenleme ön sürecinden geçmesi,
- Mekanı sözlü olarak açıklayan bilgiyi oluşturma.

Lynch (1960), çevresel imajı, fiziksel dış dünyanın insan zihninde yer alan, genelleştirilmiş resmi olarak tanımlamaktadır. Aydın (1993) ise, çevresel imajı, bireyin çevresi ile tarihsel, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel ilişkileri neticesinde amaçlı olarak seçtiği ve kalıcı etki yaratan biçimsel özelliklerin duyuşsal alanda bir bütün oluşturduğu bir zihinsel şema olarak tanımlanabilir.

Şehrin imajını oluşturan elemanlar ise; yol, bölge, sınır, düğüm ve nirengi noktasıdır. Yollar, insanların hareket ettikleri kanallardır. Bunlar, caddeler, yürüme yolları, transit geçişler, kanallar ve demir yolları olabilir. Bazı insanlar için imajlarındaki en önemli unsur yollardır. İnsanlar şehri içinde yaşarken gözlemler ve bu yollar boyunca diğer çevresel unsurlar oluşur ve insanlarla bağlantı kurar. Sınırlar, gözlemciler tarafından yollar gibi kullanılmayan çizgisel unsurlardır. Onlar iki evre arasındaki sınırdır; sahiller, demiryolu geçitleri, duvarlar

gibi... Sınırlar, bir bölgeyi diğerinden ayıran bariyerler birbirlerine bağlantı kuran çizgiler gibi gözükürler. Bölgeler, kullanıcıların zihnen içine girebildiği ve iki boyutlu olarak tasarlanan orta ve geniş ölçekteki şehirlerin kesitleridir. Birçok insan şehrini bazı boyutlara, yolların ve bölgelerin baskın olması gibi ayrı farklılıklarla düzenler. Düğümler ise, şehirde gözlemcilerin girebildiği noktalar ve stratejik yerlerdir. Bunlar kavşaklar, ulaşımdaki bir aksaklığa ait yerler, yolların geçiş yeri ve istikametleri, bir yerden diğerine yer değiştirme anları olabilir veya bazı düğümler, önemli toplanma noktaları olabilir. Bu toplanma düğüm noktalarının bazıları etkileri yayılan ve sembol gibi duran odak veya bölgenin kendisidir. Bunlar merkezler olarak adlandırılır. Nirengi noktaları, diğer bir düğüm noktalarıdır, aynı zamanda imaj noktası olarak da değerlendirilebilir. Fakat bunlar daha çok fiziksel nesnelere. Bina, dükkan, dağ gibi... Bazıları şehir içinde, belli sembolleri ifade ederler. Tıpkı yalıtılmış kuleler, altın kubbeler, büyük tepeler gibi, Diğer nirengi noktaları yapı elemanları olabilir. Bunlar, sayısız işaretler, dükkan cepheleri, ağaçlar, kapı tokmakları gibi... Bunlar kimliğin ve hatta yapının ipucu olarak kullanılır ve bir gezinin daha tanıdık olması için bize çağrışımlar yapar. (Lynch, 1960)

Şekil 3.3. Kent elemanları Lynch 1960 (Turalı, 1995).

Hiçbiri tek olarak değil bütün olarak ele alınıp, fiziksel imaj elemanlarını oluşturur. Toplumun bu imajı değerlendirmesi ise, doğa, fiziksel yapılaşma ve kültür ile olmaktadır.

Bir şehrin içinde hareket ederken göze ilk çarpan elemanlar, binaların gökyüzüne yükselişleri, yanyana getirilmelerindeki itina, şehrin doğasına ve topoğrafyasına olan saygıdır. Şehrin altında yatan topoğrafyanın güçlü karakteristikleri varsa, buna uygun tasarıma teşvik eder ve mümkün olan yerlerde bu karakteristiklerin değeri artırılmalıdır. (Hedman, Jaszewski, 1984)

Kentin imajı kişiden kişiye, zamana, yere göre farklılık göstermektedir. Çevre imajındaki

kişisel farklılaşmalar, çevrenin algılanmasındaki farklılıklara dayanmaktadır. Kişinin çevreyle tarihsel, ekonomik, politik, sosyal ilişkileri onun faaliyetlerine, bağlı olduğu sosyal sınıfa ve çevrenin kişi için işlevine bağlıdır. Bu kişisel ilişkilerin etkisinde farklılaşan çevre algılama, farklı çevre imajları geliştirir. Tüm toplum için geçerli bir çevre imajı varsayımı olanaksızdır. Çevre planlama ve tasarlamının, çevre imajı analiz verilerine dayandırılması, kullanıcıların planlama ve tasarlama katılmaları yönünden önemli olanaklar içermektedir (Yürekli, 1977). Silüet ise bu imajın oluşmasını sağlayan elemanlardan bir tanesidir. Silüet, kentin biçimsel kimliğinde doğal ve yapay elemanlardan oluşan kentin görünüşüdür. Silüetin kentin görsel olarak kavranabilmesini sağlayan bir yapısı ve niteliği bulunmaktadır. Silüet yerleşim içinde bulunan topoğrafik yapının, bitki örtüsünün, kent imgelerinin, yapı tipolojisinin, açık-kapalı kamusal alanların, yani bir kenti oluşturan doğal, mekansal öğelerin ve bu öğelerin birbiri ile ilişkisinin algılanmasını sağlamaktadır. Kent silüetini oluşturan etmenler, aynı zamanda kenti anlatmaktadır. Silüeti etkileyen faktörler ise, topoğrafik, iklimsel ve jeolojik yapıyı barındıran doğal çevre, farklı işlevler nedeni ile farklı biçimlerden oluşan yapay elemanlar, doğal ve yapay çevrenin değişimi ve oluşumunu sağlayan planlar, yönetmelikler, politikalar ve tüm bunların oluşumuna sebebiyet veren sosyo-kültürel yapıdır (Kozaman, 2007). Kentin silüetleri ise toplumun tarihsel, sosyal, kültürel birikimlerini simgeler, ortaya koyar. Silüette kentin sembolik anlamlar taşıyan imgeleri, doğal güzellikleri, tarihi çevreleri kentin kimliği hakkında bilgi verir. Kentin silüetinde oluşan düzensizlikleri belirlemek için çevreyi, fiziksel ve kültürel olarak değerlendirerek, nasıl bir görsel niteliğe kavuştuğunu incelemek gerekmektedir.

Dünyadan kentlerin kıyılarını belli prensiplere göre planlamasındaki amaç, dünyaya verdikleri imajdır. Bu imaj elemanları olan yollar, sınırlar, bölgeler, düğüm ve nirengi noktalarının en çok yansıdığı yer de silüetlerdir. Silüetler kentlere kimliklerini kazandırır. Silüette vurgulanmak istenen nokta ne ise ona göre planlanıp, tasarımının yapılması gerekmektedir.

3.3 Kent Silüetinin Sürdürülebilirliğindeki Yaklaşımlar

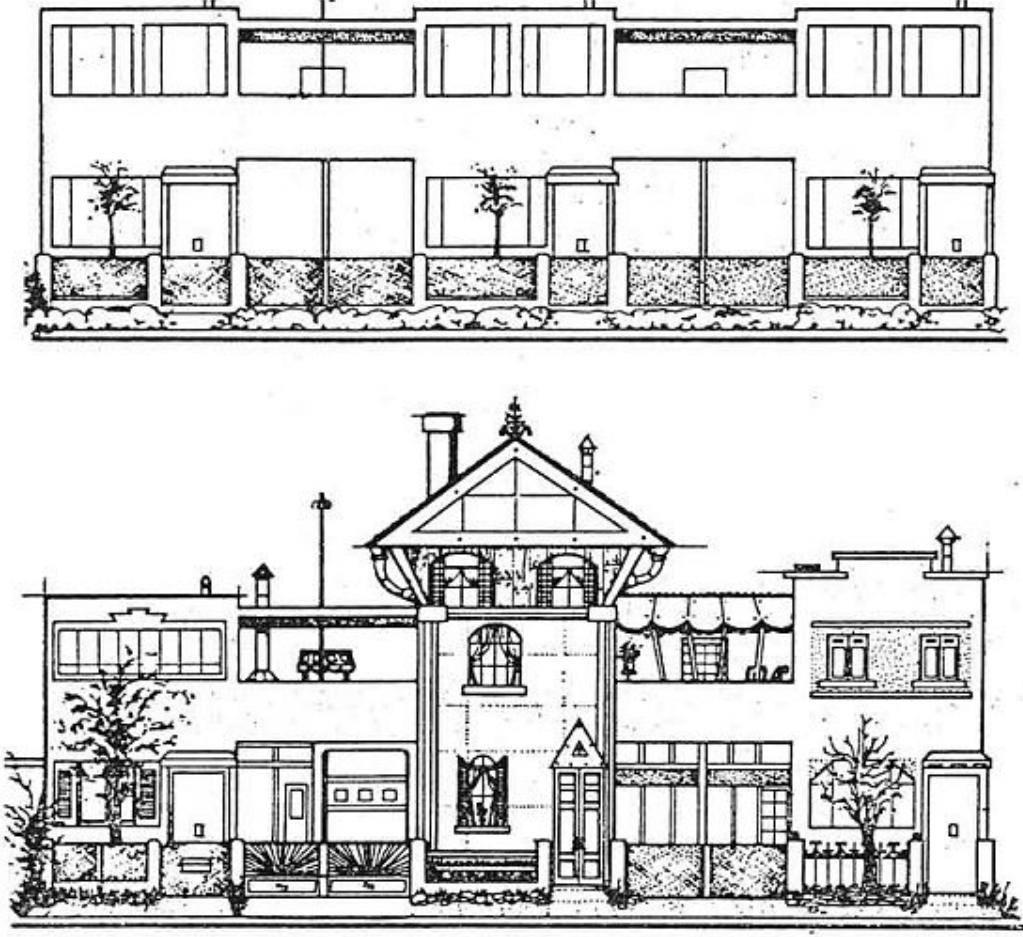
Yukarıda ifade edilen kent imajını belirleyen unsurların sürdürülebilirliği gereklidir. Kentler, hızla değişen ve gelişen merkezlerdir. Bu nedenle, gelişmelerinin devamlılığı olabilmesi için geleceğe yönelik planlarının, politikalarının olması gerekir. Bu da 'yenilikçi-düşünen kent', 'sürdürülebilir kent' gibi kavramları ortaya çıkarmıştır (Toprak, 2003).

Haughton ve Hunter ise sürdürülebilir kenti, 'yerleşiklerinin üretim ve yaşama dair diğer

uğraşlarında, kentin doğal, yapay ve kültürel çevresini geliştirmeye hem yerel hem de bölgesel ölçekte çaba gösterdikleri, bu anlamda küresel sürdürülebilir kalkınmayı da destekleyen kenttir.' şeklinde tanımlamaktadır. Tuna ve Ceritli'ye göre ise, sürdürülebilir kent, üzerinde yaşayan nüfusun ihtiyaçlarının karşılanmasında, kentin hizmet kapasitesinin aşılmadığı yapılanma içinde, nüfusun ve kentsel fonksiyonların, fiziksel, sosyal, ekonomik, kültürel ve hatta siyasal alanlarda kenti tehdit etmesi söz konusu değildir ya da bu tehditler en az düzeydedir. Sürdürülebilirlik, sürekliliği olan herhangi bir sistemin işlerini kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ya da sistemin yaşama bağlı olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürebilmesidir. Yaşayan bir organizma olan kentlerin yaşamlarını sürdürebilmeleri için kentlere özgü niteliklerin, devamlı olması gerekmektedir. (Cebeci,Çakılcıoğlu,2002)

Bu nitelikler, kimi zaman bir fabrika, kimi zaman bir tarihi yerleşim, kimi zaman da bir kıyı olabilir. Bir kentin oluşması için bazı dinamiklere ihtiyaç vardır. Bu dinamikler coğrafi, kültürel, dini, askeri ya da ticari özellikler taşımaktadır. Bu özelliklerinin devamlılığı için ise işlevlerinin devamlılığı gerekmektedir. İşlevin devamlılığı için orada yaşayan nüfus kültürünün devamlılığı gerekmektedir. Tekil anlamda yapının genel anlamda kentin sürdürülebilirliğinden söz etmek mümkündür.

Bir yapının sürdürülebilirliğine örnek olarak Pessac Evi verilebilir. Le Corbusier'in Pessac Evi'nde kullanıcıların zamanla kendi isteklerine göre evlerini değiştirdikleri gözlenmiştir. Aynı tarzda yapılmış sıra evler, kullanıcıların isteklerine göre eklentiler yapılmış, farklı cephe karakteristiklerine bürünmüştür ve dolayısıyla tip ev sisteminden kişisel isteklere göre özel evler oluşturulmuştur (Şekil 3.4) (Aksoy, 1987 ve Baytın, 1994).

Şekil 3.4. Le Corbusier-Pessac Evi (1925)

1. İlk hali
2. Kullanıcıların yaptığı değişiklikler (1969) (Aksoy, 1987), (Baytın, 1994).

Geçmişten günümüze kentler birçok değişik akımlarla farklı tarzda yapıların oluşması ile çeşitlilik kazanmıştır. Geçmişte modern mimarlık ürünleri yapılmışken, günümüzde geçmişi tekrarlayan post modern mimarlık ürünleri yapılmaktadır. Tarihi çevrelerde yeni yapı yapılacağı zaman eskiye atıfta bulunularak yeni yöreselcilik, tarihselcilik gibi üsluba bağlı yaklaşımlar, biçim ve fonksiyon düşünülerek yapıyorsa bağlamcı ve mekancı yaklaşımlar, doğa düşünülerek yapılacaksa ekolojik yaklaşımlar la yapılmaktadır. Bütün bu yaklaşımların bir rehberde anlatılması ile kuralcı yaklaşımlar oluşmaktadır (Baytın, 1994).

Mevcut çevrelerde yeni yapıların sürdürülebilirliğinin sağlanması, belli kriterlere göre yapılması için imar kuralları, koruma kurul kararları ile tasarım rehberleri oluşturulmuş, bu

rehberlere göre tasarımlar biçimlenmiştir. Örnek olarak San Francisco'da Mission Bay yerleşmesinde işlevden estetiğe birçok kural ve ilke prensip edilmiş, bu ilkelere göre tasarım yapılmıştır (Şekil 3.5) (Ellis, 1987 ve Baytın, 1994).

Şekil 3.5. San Francisco- Mission Bay (www.dbarchitect.com).

Kentlerin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için bazen tamamen korunması, kimi zaman da dönüşüm geçirmesi gerekmektedir. Bu dönüşüm kimi zaman tekil kararlar olarak, kimi zaman da önceden planlayarak oluşmaktadır. Bu dönüşümler yıkılıp yeniden yapılıyorsa kentsel yenileme, eğer yıkılmadan korunarak yapılacaksa sağlıklaştırma, imar-ıslah ya da yeniden canlandırma olarak yapılan yaklaşımlardır. Sağlıklaştırma, eskimiş, performansı düşmüş, alt yapıları yetersiz bir çevrenin performansını sınırlı yatırımlarla yeterli hale getirilmeye çalışılmasıdır. Eğer alan ayrıca imar bakımından yasal değilse, o alanın yasal hale getirilmesi, yaşayanlara güvence verilmesi ve yaşam performansı yükseltiyor ise bu dönüşüme imar-ıslah denmektedir. Ayrıca fiziksel yapının sağlıklaştırması ve yasal hale getirilmesi ile yetinilmiyor, ekonomik yaşam ve faaliyetlerinde canlandırılması isteniyor ise dönüşüme yeniden canlandırma denilmektedir (Tekeli, 2003). Sonuç olarak mevcut olan bir kentin sürdürülebilirliği: koruyarak, düzelterek (iyileştirerek) ya da yenileyerek olmaktadır. Buraya kadar anlatılanlar mevcut çevre-yapı stoğunun bulunduğu alanlardır. Kırsal alanların kentsel kullanışlara açılması, yapılanması da bir dönüşümdür (Şekil 3.6) (Tekeli, 2003).

Şekil 3.6. Kentlerin yeniden yapılandırılması (www.arkitera.com).

Kıyı kentleri örneklerinde ise bugüne kadar ulaşan kıyı yapıları ve kullanımını olduğu gibi kullanılıyorsa korunarak, eski önemini yitiren mekanlara yeni fonksiyonlar veriliyor ise yeniden canlandırma-geliştirme ile eğer tamamen yeniden yapılıyor ise oluşturma-geliştirme olarak ele alınmıştır (Tsukio, Komuten, Tamura, 1984 ve Şengül, 1995).

3.4 Dünyadan Kıyı Kenti Silüetlerinden Örnekler

Dünyada deniz, göl ve akarsu gibi suların çevresinde oluşan kıyı kentleri bulunmaktadır . Kıyı kentleri doğal bir oluşum ve suyun ulaşım ve liman fonksiyonunu sağlamasından dolayı doğal bir ağırları, sirkülasyonları vardır. Su hem sınır hem de değildir. Farklı bir kültür farklı bir yaşam mekanıdır. Bu nedenle kıyı kentleri, topoğrafya, silüetlerinde benzerlik olabileceği gibi ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan farklılık göstermektedir. Bu farklılık onların su ile olan ilişkilerine yansımakta, farklı yerleşim düzenleri, silüetler ve farklı kimlikteki şehirleri oluşturmaktadır. Venedik, Prag, Paris, Londra, Newyork, İstanbul gibi kentler her biri farklı özellikler taşımaktadır. Her birinin dünyaya verdiği imaj, kimlik farklıdır (Şengül, 1995).

Şekil 3.7. Venedik (www.photobucket.com).

Kentler kıyılara bağlı olarak rekreasyon ve ticari amaçla da kullanılmaktadır. Ticari zellik kıyılarda büyük fabrikaların, tersanelerin yapılmasına yol açmış bu da evre kirliliğine yol açmıştır. Bu nedenle, günümüzde sanayi yapıları kıyılarda yer almamaktadır. Bunun gibi sorunlar nedeni ile kıyı alanlarının düzenlenmeleri için üç ana ilke geliştirilmiştir. Söz konusu ilkeler, koruma, yeniden canlandırma-geliştirme, oluşturma-geliştirmedir (şekil 3.8, 3.9 ve 3.10) (Tsukio, Komuten, Tamura, 1984 ve şengül, 1995).

şekil 3.8. St. Petersburg (Koruma) (www.cityvision2000.com).

şekil 3.9. İngiltere (Yeniden canlandırma-geliştirme) (www.aiequest.com).

şekil 3.10. Hong Kong (Oluşturma-geliştirme) (www.kestan.com).

3.4.1 St. Petersburg Kent Silüetinin İrdelenmesi (Koruma).

Koruma (Conservation) kavramına örnek olarak ; kıyı yapılarını günümüze kadar olduğu gibi ulaştıran kentlerden bazıları Amsterdam, Hamburg, Marsilya, Leningrad ve Venedik'tir. Venedik, İstanbul ile benzerlikler gösterebilir silüet olarak birbirinden çok farklıdır. Venedik kenti su üzerine oturmuş bir şehirdir. Yüzyıllardan beri bu özelliğini korumaktadır. Şehirdeki eski binalar tamamen korunmuştur. Venedik tamamen doğaya uydurularak inşa edilmiştir ve kanallar yakın zamanda ticari kaygılarla değil, Venedik tarihinin başlangıcıyla beraber oluşmuştur (Tsukio, Komuten, Tamura, 1984 ve Şengül, 1995).

Leningrad ise, Neva Nehrinin kolları, kanalları ve ağzındaki adacıklardan oluşmuştur. Leningrad'da eski liman bölgeden çıkartılarak fonksiyonuna uygun bir bölgeye taşınmıştır. Kentin silüeti 17. yy. başlarında Çar 1. petro tarafından İtalyan ve Fransız ressam , mimar ve heykeltıraşlara yaptırılan Barok üslubunda yapıtlardan oluşmaktadır. Kıyı genişletilirken bu silüet göze alınarak yapılmıştır (Şengül, 1995).

Leningrad Neva nehri deltasının altta kalan bataklık adalarının olduğu yerde bulunur. 48 nehir, suni kanallar ve nehir kollarını barındırır. Nehir ağzının çaprazlama alanı, 6,5 km²'dir. Merkez ve batı kısımları sellere maruz kalır. Kışın Neva nehri 2 ila 3 km²'lik alanı sel altında bırakır. Leningrad'ın sellere karşı savunması için yapılmış yapılar, şehrin kuzey ve güney geçitlerindedir ve Neva nehrinin ağzındaki koy ile körfezi birleştirir. Leningrad fazla nem, düz alan ve emişi düşük toprak yapısı sebebi ile bataklıktır. Bölgede sadece alçak bölgeler değil, yüksek yerlerdeki nehirleri ayıran topraklarda bataklıktır. Şehri bu bataklıklardan arındırmak ve jeolojik yapısını düzenlemek için çalışmalar yapılmış, su altında kalan kısımlar yükseltilmiştir (Kliorina, 1993).

Leningrad bölgesinin ana doğal özelliği deniz kaynaklı selleridir. Tarih boyunca bu sellere karşı savunma için değişik önlemler alınmıştır. Sel kaynaklı bu savunma problemi kalıcı olarak çözümlenememiştir. Devrim öncesi dönemde doğu ve güney yönüne doğru gelişim olmuştur. Binalar Finlandiya körfezinden uzakta yüksek arazilerde oluşmuştur. Sonradan şartlar değişmiş, 30 senedir şehir denizin devamı gibi bir hal almış ve batıya doğru gelişmiştir. 1960-1965 senelerinde üç büyük alan, batıda Vasilevsky Adası (1960), şehrin kuzey batısında (1962) ve güney batısında (1965) şehrin merkezini beslemek için konut alanı olarak yapılanmıştır (Kliorina, 1993).

Şekil 3.11. St Petersburg planı (www.kaliteli-resimler.com).

Neva nehrinin ağzındaki koy ve körfez sahilinin rekreasyon amaçlı kullanımı şehrin kuruluşuna dayanır. 1. Peter şehrin limanını ve hisarının orada olmasına karar vermiştir. Kronshtadt'ın körfez adasında dikilmesinden sonra sahil daha genişlemiş, suyun Leningrad'a gelmesini engelleyen kuzey ve güney rıhtımları, Kotlin adalarını ve bir grup hisar adayı kapsamıştır. Rıhtımlardaki yapılanma o zaman başlamış, şehrin stratejik rollerini taşıyan saray ve park gibi yapılar şehrin merkezine ve körfezine yapılmıştır. Bunlar ana hatları ile şehrin rekreasyon sistemini oluşturur. Modern rekreasyon sistemi aynı sınırlar içerisinde fakat sahil işlevi esaslı olarak değişmiştir (Perov, 1993).

Körfezin kuzey rıhtımı

Muhteşem doğal şartları sebebi ile Korelsky isthmus eyaletin sağlık merkezi idi. Ancak nehirlerin mantıksız kullanımı ve körfez rıhtımlarının fazla 'uzun süreli' rekreasyon amaçlı kullanımının olumsuz etkileri olmuştur. Leningrad'ın "kısa süreli" rekreasyon işlevine sahip olması gerekmektedir. Günümüzde yazlar için Leningrad yerlilerine küçük özel evler kiralanmaktadır. Rekreasyon alanları oluşturulurken körfezin kirlenmesini engellemek adına çeşitli önlemler alınmıştır (su arıtma, plajların temizlenmesi ve özel kullanım amaçlı rekreasyon alanları (Rusya-Finlandiya sınırındaki serbest bölge gibi veya sahilde su

parklarının, Baltik deniz müzesinin, havuz, plaj ve yat kulüplerinin olduğu Kanada-Finlandiya gibi ülkelerin firmaları ile kurulan proje ortaklıkları gibi.) (Perov, 1993).

Leningrad sahil kenarı

Leningrad sahili tarihsel yapısı, rıhtımı, liman yapısı ve tarih öncesi yapılanması yüksek derecede bir kültürel yapı ortaya koymaktadır. Leningrad merkezindeki sahil tekrar yapılandırılan alan içerisindedir. Ana hedef Leningrad'ın limanının tarihsel alanının dışarısına çıkarılarak bu liman alanına yeni işlevler kazandırmaktır. Leningrad'daki sahilin yeniden yapılandırılması projesinin adı "New Holland" dır. Bu bağlamda adalardan biri mimari mozaik içeriği ile yeni bir kültür merkezidir. Burada kastedilen Deniz ve Deniz Kuvvetleri Müzesi, yat kulübü ve su rekreasyon tesislerinin yeniden yapılandırılmasıdır. Merkez rekreasyon Neva nehrinin ağzındaki koydaki adalar üzerinde bulunmakta ve 1950'den sonra yapılmıştır. Deniz parkı, yat kulübü, havuz ve plajları içerir. Leningrad yeni bölgelerindeki modern rekreasyonlar ve turistik hizmetler devreye girmiştir (marina, oteller vb.) (Perov, 1993).

Körfezin güney sahili

Tarihsel perspektiften bakıldığında sahilin kullanım amaç hedefi şu terimlerle açıklanabilir. Genç başkentin defansı (18. -19. yüzyıl); rekreasyon alanı, villa ve parkları ile (19.-20. yüzyıl) (Perov, 1993).

St. Petersburg sahilinin yeni işlevi (Mimari kimliğin oluşmasındaki etkisi)

Bazı binaların doğal durumunun uyumsuzluğu, sahildeki yapılanmadaki problemlerden bir tanesidir. Neva delta sınırlarındaki sel ve balçık karışımı mahiyeti, yapılanmayı karmaşık hale getirmiştir. Mühendislik alanındaki gelişim sayesinde, yer seviyesi yükseltilmiş ve selden korunma garantelenmiş, böylece deniz kenarında yeni binalar yapılabilmektedir. Neva nehrinin ağzında oluşan koy ve Finlandiya körfezinin doğusundaki bölgeler, şehir planlama gelişimi için en mantıklı yerlerdir. Çünkü bu bölgeler, şehrin kültür merkezine 15-20 dakikalık toplu taşıma uzaklığındadır. Bu alanlar yeni mühendislik imkanlarıyla yapılmış, yol ve yer altı problemleri çözülmüş yeni şehir alanlarından uzak değildir. Aynı zamanda körfezin kara ile bağlantı noktası oturma alanları, su alanı, kargo limanları, yolcu terminali, marina ve küçük zanaat merkezi ile interaktif bir ilişki içerisindedir. Bütün bunlar bir mühendislik sistemi ile donatılmış ve oturma alanlarının planlamasını etkilemiştir. Kuzey-güney arasında selden

koruma için yapılmış baraj, yeni su nakliye yapıları, özel ve kamuya ait binaların yapılmasına imkan vermiştir. Proje tasarımcıları yapıların eksi ve artılarını, yapım tamamlandıktan sonra analiz edilebileceğini söylemektedir (Nefedov, 1993).

Şekil 3.12. Leningrad (www.sheepandgoat.com).

Leningrad'ın deniz cephesi

1966 Leningrad genel planlamasına göre, şehrin sahil boyu 25 km'yi geçecektir. Körfezin şehrin genel bir parçası haline gelmesi yeni bir şehir planlama gerektirdi. Bu planlama yapılırken, şehrin her bölgesinin silüeti dikkate alındı. Sahil şeridinin silüetinin konkav olması Vasilevsky adasının batısının deniz cephesinin oluşmasındaki başlıca etkindir. Küçük adalı ve girintili çıkıntılı bir sahil yerine, daha düz bir şerit ve 350 hektarlık alan ortaya çıkarılmıştır. Deniz cephesinde bu kısımlar binaların hizalı ve güçlü olması ile ön plana çıkmaktadır. Yeni yapılanma ile geniş su alanına karşılık, geniş bir şehir alanı üzerine mimari kompozisyon ortaya çıkmıştır. (Nefedov, 1993).

Vasilevsky adası

Körfeze doğru bakan binaların ön tarafı plastik kullanılarak özellik kazandırılmıştır; 12-14 katlı daireler, deniz yolu yolcu terminalleri, fuar yerleri. Aynı zamanda yeni dikey yapılarda yapılmış durumda. Bu dikey yapıların inşasında bir hiyerarşi uygulanmış olup, öncelikli olarak ilk göze çarpması gereken binalar sıraya konmuştur. (St. Isaac katedrali, St. Peter katedrali.... gibi) İkincil olarak tarihsel merkezin yeni mimari yapıların özelliklerinin dikkat çekmesi çalışılmıştır. Sahil kenarının ana problemlerinden biri yüksek yeşilliklerin yetersiz olmasıdır. İdeal yoğunluk ve alanın oluşması için 25-30 yıla ihtiyaç vardır. Deniz

merkezindeki sahil kısmı geniş ve birçok işlevi vardır. Fakat alan planlamasında kısmi sıradan yapı da göze batmaktadır: Aşırı düz çizgiler ve renksiz küçük formlardan oluşan kaba bir yapı. Yaratılmış olan bu suni çevre alan çeşitliliği ortaya çıkarmamakta, olumsuz hava koşullarından da korumamaktadır. Yetersiz yeryüzü tasarımı aşıkardır. Bölgeyi daha insan odaklı bir yer haline getirmek için sahildeki bazı kompleksler özelleştirmeye başlanmıştır (Dükkanlar, barlar, kafeler gibi.) (Şekil 3.13) (Nefedov, 1993).

Şekil 3.13. Vasilievsky-Ostrov (www.saint-petersburg.com).

Krestovsky adası

Kuzey-batı ve Güney-batı daki suni bölgelerdeki yapılardan ziyade, Neva deltasının doğal karakteri bütün silüette daha fazla çeşitlilik ve kalite katmaktadır. Krestovsky ve Petrovsky adasının batısında parkları, spor alanları, kayak ve yelkencilik için uygun bir hale getirilmiştir. Sahilin bu kısmında binalara nazaran toprak daha yoğundur. Sebebi merkez parkın etrafına yapay tepe ve yeşil yürüyüş alanlı stadyumdur. Kuzey-batı kısmı şehrin yapılanması açısından ana merkezlerden biridir. Lahtinsky bölgesi binaların olmadığı yeşilliklerle donatılmıştır. (Zoolojik bahçeler, botanik bahçeler, ekopark vb....) Suni bölgede Amerikan- Sovyet – Kanada ortak projeli yat kulübü ve okyanus müzesi yapılacaktır. Lahtinsky sel bölgesinin batı tarafına yapılacak binalar tartışılmaktadır. Diğer sahillerde olduğu gibi tipik çift katlı binaların yapılması fikrini halk olumsuz bulmaktadır. Binaların denize doğru bakma konsepti ile kuzeydeki uzun binaların boyu kısılacak, böylece doğal ve yapay çevre arasında bir denge oluşacaktır. Böylece şehir ve doğal çevre arasında alan yaratılacaktır. Ticari limanında içeren güney-batı sahili karmaşık fonksiyonları ve önceliklerin dikkate alınarak tasarlanmış olması ile dikkat çekmektedir (Şekil 3.14) (Nefedov, 1993).

Şekil 3.14. Krestovsky adası (www.saint-petersburg.com).

Aptekarsky adası

Kanonersky Adasındaki yaşam yerlerinden, Neva nehrine giden yol olan deniz kanalı Leningrad'ın deniz geçidini oluşturmaktadır. Ana yolun güneyi yeni körfeze doğru yapılanma için hazır hale getirilmiştir. Bu bölgede küçük bir göl oluşmuş, merkez yolunun güneyi suya doğru düzenlenmiş, doğal ve fonksiyonel bir inşa bölgesi haline gelmiştir. Güney sahil parkı, doğal bölgeler ve güney taraçanın çok katlı oturma alanları yeryüzü çeşitliliği kazandırmıştır (Şekil 3.15) (Nefedov, 1993).

Şekil 3.15. Aptekarsky adası (www.saint-petersburg.com).

Neva nehrinin ağzındaki koy

St. Petersburg'un tarihsel yapılanmasında liman işletmeleri ve tersaneler kademeli olarak Great Neva'ya taşınmıştır. Sonuç olarak fabrika ve mühendislik yapıları bu bölgede

yığılmıştır. Kompozisyon olarak sahildeki bu bölge mimari yapıya göre çok alakasız görünmektedir. Ekolojik olarak doğal ve yapay çevre arasında mantıksal bir değişim gerekmektedir. Eski işletmeleri Vasilevsky adasının güney-batısına taşımak, yeşili arttırmak, bölgenin ekolojik olarak daha insan odaklı olması için bir adımdır. (Nefedov, 1993).

Körfez etrafındaki şehir

Finlandiya körfezi etrafındaki yapılanmada, güncel ulaşım hatları baz alınmıştır. Ortada dairesel bir çevre yolu etrafında konutlaşmanın olduğu bir plan ortaya çıkmıştır. Körfezin kuzey tarafında rekreasyon alanı genişlemiş, güneyde tarihsel saray ve park alanları etrafında yeni kompleksler ve üniversite kampüsleri ile genişlemiştir. Barajın üzerindeki bağlantı ile Kronshtalt adasının bağlanması sonucunda suyun etrafında 400km² bir bölge yapılanmıştır. İzole edilmiş köy ve kasabalar yerini doğrusal, bağlantılı bir şehir kompozisyonuna bırakmıştır. Bu durum aynı zamanda kuzey ve güney arasında ulaşım bağlantısını zorunlu kılmıştır. Mühendislerin önerdiği alternatiflerden bir tanesi su altından 12 adet tünelin yapılması idi. Leningrad için önerilmiş 1986 planına göre sahildeki yapılanmada Kanonersky adasında yeni endüstriyel konut alanlarının yaratılması önemli bir adımdı. (Nefedov, 1993).

Körfezin sığ bölgelerinde, Neva nehrinin ağzındaki koy yakınlarındaki kumların deniz tarafından taşınarak bir bölgede toplanması Leningrad'tan Kronshadt arasında suni ada sisteminin yaratılması önerisine temel oluşturmuştur. Bu adalar konut, ticari liman ve tersaneler için uygundur. Eğer bu öneri pratiğe dökülürse, şehrin sınırları Finlandiya körfezinin ötesine çıkacaktır. (Nefedov, 1993).

Sonuç

Sahilin Leningrad'ın mimari kimliğini oluşturmasında etkili olmasının sebebi, suyun şehrin çevresel öğelerinden bir tanesi olmasıdır. Sahilin yapılanmasında aşağıdaki öğeler önemlidir.

-Yeni oturma alanlarının planlanmasında, eskiden kullanılmayan sahil bölgeleri ve su alanları ile tarihsel merkez ve mühendislik yapıları arasındaki ilişki ele alınmıştır.

-Yeni oturma alanları daha büyük ölçeklerde oluşmuştur, ancak şehrin tarihsel baskınlığı korunmalıdır.

-Sahil bölgeleri birçok amaca hizmet etmelidir.

-Sahil kenarındaki suni yapılar hizmet binaları ile yapılandırılmıştır. (Oteller, fuar alanları,

yelken merkezi vb...)

-Yeni bir silüet ve kompozisyon kazandırılırken ana baskın doğal özellikler ön plana çıkarılmıştır. (Nehir yatağı, taraça, göl, parklar vb...) (Nefedov, 1993).

Sonuç olarak, St Petersburg'un silüetinde sanayi yapıları ve limanların tarihsel merkezin dışına taşındığı, tarihi merkeze yakın olan bölgelerde tarihi öğeleri ezmeyecek ve doğal güzellikleri öne çıkaracak yapılaşmaya izin verilmektedir.

3.4.2 İngiltere Kent Silüetinin İrdelenmesi. (Yeniden Canlandırma-Geliştirme)

Yeniden canlandırma-geliştirme; şehir merkezleri genişlediklerinde ve eski limanlar önemini kaybettiğinde eski liman bölgelerini canlandırmak için yapılan bir yöntemdir. Örnek olarak limanlarda bulunan eski ambar ve kulübelere yeni fonksiyonların verilmesidir. Bu canlandırma hareketleri 19. yy. sonu ile 20. yy. başında ortaya çıkmıştır. Bu harekete örnek olarak Londra verilebilir (Şengül, 1995).

Yeniden canlandırma ve geliştirmeye Londra'da ki Doklar Bölgesi örnek verilebilir. Ticari ve endüstriyel gelişme sonunda Doklar bölgesi boş kalınca kısmen korundu kısmen de yeni binalar yapıldı. Korunan bölgelere yeni fonksiyonlar verilerek (restoran, sanat galerisi, müze, kafe vb.) günün koşullarına uygun hale getirilmiştir. Londra'da kıyı alanlarının gelişimi için tasarım rehberi adlı bir tüzük hazırlanmıştır. Dockland'lar bu tasarıma bağlı olarak yapılmıştır (Şekil 3.16).

Şekil 3.16. İngiltere Dockland Bölgesi (www.simonho.org).

Londra'daki silüet/görünüm ile ilgili yönetmelik bulunmaktadır. 1991 yılında imar kanunlarına ek olarak Bütünler Planlama Rehberi (Supplementary Planing Guidance-SPG) düzenlenmiştir. Bu rehberde Londra Görünüm Yönetmeliği (London View Management) olarak bir sistem geliştirilmiş, Londra'nın stratejik olarak önemli görünümlerinin değerini ve kalitesini koruma altında tutma amaçlı birtakım öneriler ve değerlendirmeler sistemleri oluşturulmuştur (www.london.gov.uk).

Bütünler Planlama Rehberi (SPG)

Üç tip imar prensibi geliştirilmiştir.

- Londra Görünüm Koruma Sistemi. (London View Protection Framework)
- Görünüm Yönetmelik Planlaması ve Politikası. (View Management Plans and Policy)
- İmarın seçilmiş ve görünümlerinin üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi. (Assessing Development Impact on Designated Views) (www.london.gov.uk).

Uzmanlar, çeşitli araştırmalar ve analizler sonucu belediyenin onayı altında 26 adet görünümü Londra planı üzerinde stratejik olarak önemli görünümler olarak ayırmıştır. (Designated Views) Bu 26 nokta üzerinde yılın çeşitli zamanlarında yapılan gezi ve incelemeler sonucunda bir seri değerlendirme noktası belirlenmiştir. (Assessment Points) Bu noktalardan alınan görünümler yazılı ve görsel olarak kayıt altına alınmış, ve arazi gezileri sırasında yapılan geometrik analizler ile detaylandırılmıştır. Geometrik koruma başlığı altında bir şema hazırlanmış, manzaraların değerlendirme noktaları ile önemli kentsel simgeler arasındaki geometrik tanımlamalar yapılmıştır. Yazılı belgeleme ve fotoğraflama çalışmalarına ek olarak harita ve üç boyutlu Londra modellemeleri ile desteklenerek bu önemli görünümler ve korunacak olan manzaralar arasında etkileşim sağlanmaya çalışılmıştır (www.london.gov.uk).

Bu çalışmalar ilerledikçe genel ve özel yönetmelikleri içine alan standart bir terminoloji oluşturulmuş böylece sistem kalıcı bir formata sokulmuştur.

Bütünler Planlama Rehberinde (SPG) görünümlerin kalite ve değerini korumak adına terminolojileri ve konsepti tanımlar ve kalıcı kurallar geliştirir. Yeni imar teklifi verecek olan mimar ve müteahhitler bu planlama durumu içinde hareket edeceklerdir. Yönetmelik, yeni imar tekliflerinin Londra Planı içerisindeki belirlenen önemli görünümlerin (designated views)

değerini arttıracak, pozitif katkıda bulunacak nitelikte olmasını sağlamak için rehberlik yapar. Yeni imar teklifleri muhakkak bu belirlenen 26 işaretlenmiş görünüm üzerinden değerlendirilir. Bu görünümlerdeki kentsel simgelerin yeni imar tekliflerinde açıkça görülebilmesi, ayırt edilebilmesi, değerini kaybetmemesi önemlidir (www.london.gov.uk).

Bütünler Planlama Rehberinde (SPG) nin kendi içinde bu işaretlenmiş görünümler (designated views) üzerinden yapılan değerlendirmeler için iki ana sistem geliştirilmiştir (www.london.gov.uk).

Kaliteli Görünüm Değerlendirilmesi (Qualitative Visual Assessment)

Londra Planı üzerinden seçilen 26 görünümdeki çoğu alanın imar üzerinde geometrik olarak kontrolüne gerek yoktur. İlk olarak önemli olan imarın bu görünümler üzerinde yaptığı etkinin değeridir. Bu sistemin değerlendirilmesine 'Kaliteli Görünüm Değerlendirmesi' (Qualitative Visual Assessment) denir. Yeni imar teklifi, görünüm lokasyonlarında (Viewing Location) belirtilen değerlendirme noktalarından (assessment point) seçilmiş görünümler (designated views) üzerinden ele alınır. Bu görünümler içinde imar almak isteyenler, rehberdeki değerlendirme sistemlerini kullanarak, tekliflerinin görünümler üzerindeki etkisinin değerini değerlendirme noktalarından (assessment points) alınan gerçek görsel sunumlar (Accurate Visual Representations) hazırlayarak tespit edebilmektedirler (www.london.gov.uk). (Şekil 3.17).

Değerlendirme aşağıdaki tanımlamalar üzerinden yapılır;

- Ön ve Ara Görünüm Değerlendirme Alanları İmarı (Development within Front and Middle Ground Assessment Areas)
- Ön Görünümdeki Peyşaj Stratejisi (Landscape Strategy in the Foreground)
- Önemli Görünümlerin Arkasındaki İmar (Development in the background of significant views)
- Öncelikli Kentsel Simgelerin Önemli Görünümlerdeki Karşılığı (Considiration of Primary Landmarks in Significant Views)
- İkincil Kentsel Simgelerin Önemli Görünümlerdeki Karşılığı (Considiration of Secondary Landmarks in Significant Views)
- Yüksek Binaların Gruplanması (Clustering of High Buildings)
- Seyir Yerlerinin Kalitesi (Quality of the viewing Place)
- Eşleşik Lokal Politikalar (Congruent Local Policies) (www.london.gov.uk).

Şekil 3.17. Üç Boyutlu programlarda binanın yerine yerleştirilmesinden bir örnek
(www.london.gov.uk).

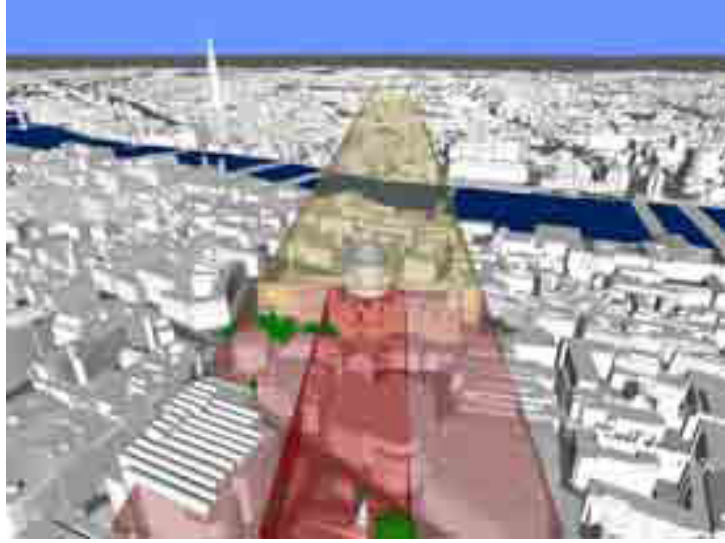
Geometrik Tanımlama Yönetmeliği -Korunan Manzaralar (Management by geometric definition- Protected Vistas)

Bazı durumlarda, değerlendirme noktalarından (assessment points) tanımlanmış kentsel simgelere (landmark) olan temiz görüş alanı önemli olduğunda, bu görünümünden alınan kesitlere korunan manzara (Protected Vista) tanımı yapılmaktadır. Bu tanımlar geometrik açılımlar içermektedir. Geometrik tasvirle koruma altına alınması gereken görünümlerin planlarında, görünüm değerlendirme alanına göre koordinatları verilir (www.london.gov.uk).

-Kentsel Simge Seyir Koridoru (Landmark Viewing Corridor) (Şekil 3.18, 3.19)

-Kentsel Simge Arkaplan Değerlendirme Alanı (Landmark Background Assessment Area)

-Yanal Değerlendirme Alanı (Lateral Assesment Areas) (www.london.gov.uk).

Şekil 3.18. Seyir Koridoru (www.london.gov.uk).

Şekil 3.19. Seyir Koridorunun planda gösterimi (www.london.gov.uk).

Şekil 3.20. İngiltere silüetinden örnek (www.london.gov.uk).

Şekil 3.21. Yapılacak olan binanın sınırını gösteren örnek (www.london.gov.uk).

Sonuç olarak, yukarıda belirtilen yönetmeliklere göre, imar planında belirtildiği şekli ile binalar yapılabilmektedir. Silüetin bütün olarak ele alınıp 26 adet önemli görünüm oluşturularak, yapılacak olan binaların uygulanmadan önce üç boyutlu sanal ortamda görülüp değerlendirilmesi sonucu yapılaşmaya izin verilmektedir. Silüette kentsel simge niteliği taşıyan binalara büyük önem verildiği yönetmeliklerden görülmektedir (www.london.gov.uk).

3.4.3 Hong Kong Kent Silüetinin İrdelenmesi (Oluşturma-Geliştirme).

Oluşturma-geliştirme (Development); şehir merkezinde halkın boş zamanlarını değerlendireceği kıyı ile iletişim kurabileceği, yaşamaya elverişli alanlar tasarlamaktır. (Yeşil alan vb.) Örnek olarak Newyork'un Battery Park'ı oluşum ve gelişime örnektir (Şengül, 1995).

Bu bölümde örnek olarak tamamen yeni yapılaşmaya izin verilen Hong Kong'un şehir planlamasını ele alacaktır. Hong Kong'un yeni yapılanmalarının çok olduğu bir bölge olan Victoria Limanı ve Hong Kong adası sahilinin silüetinin tasarımı araştırılmıştır. Hong Kong, Victoria limanı ve ona tepeden bakan tepelerle birlikte hoş bir manzara ortaya koymaktadır. Şehir, fonda dağları barındıran, enteresan yüksek binalarla donatılmıştır. Bu enteresan yapılar, şehri özgün kılmaktadır. Ancak bu manzara gitgide yükseklik kurallarının ihlal edilmesi ile bozulmuştur (Şekil 3.22). Hatta birçok vatandaş manzaralarının kapanmasını protesto etmişlerdir. Limandan bakıldığında dağların sırtının ve tepesinin görünmemesi eleştirildi. (Yu 1999; Tam ve Hai 2001). Yükseklik sınırlamasının olduğu bölgelerdeki binalar tekdüze bir çatı yapısı ortaya koymakta, aynı zamanda şehir genelinde azami yükseklik sınırlamasının en kestirme yol olarak görüldüğünü göstermektedir. Doğu Tsim Sha Tsui (Şekil 3.22) Pişmanlık dolu bir örnek olarak kendini göstermektedir. Yükseklik sınırlamasının daha az olması nedeni ile buradan kaybedilen karı telafi etme uğruna bölge enlemesine genişlemiştir. Ve bu da

duvarlarla biçimsiz bir şekilde sahili saran ‘kanyonlar’ meydana getirmiştir (www.urisa.org).

Şekil 3.22. Uluslararası Finans Merkezi binaları ve Tsim Sha Tsui East tarafından yapılan binalar (www.urisa.org).

Şehir Tasarım Rehberi

Barnett (1982, p. 12) şehir tasarımını şöyle tanımlamaktadır: Şehir tasarımı; şehirlerin büyümesi, korunması ve değişmesi süreçlerindeki fiziksel tasarım talimatlarıdır. Mimarlık ve planlama arasında kendine bir yer edinmiştir, ve fiziksel özellikler üzerinde yoğunlaştığı nokta binaların, şehir görünümünün ve sokakların operasyon oranlarının kısıtlanması yönündedir (www.urisa.org).

Birleşik Krallık'ta, Londra'nın şehir gelişim rehberi uzun binaların planlamaları plansız, parça parça, tepkisel boyutlara sahip olmaları değil, bu binalar bir bütün olarak ele alınarak birbirine uyumlu olmaları ve bir olmaları dikkate alınmıştır (Evans 2002). Uzun binalar görüntüyü kirleten yapılar olarak görülmekte, bunun yerine daha alçak yapılanma ve içeriksel gelişim daha geniş alanlara yayılmaları öngörülmektedir (www.urisa.org).

Planlama Departmanı 'Hong Kong için Şehir Tasarım Rehberi' çalışmasını öncelikle 2000 yılının Şubat – Mart aylarında halkın fikri sorulmuştur. Halka ikinci olarak 2002 yılında danışılmış ve danışmanların bulguları ve tavsiyeleri üzerine fikirleri sorulmuştur (Planlama Departmanı HKSAR 2002). Açıkça belirlenmiş yönergeler halkın tasarım konusunda bilinçlenmesine katkı sağlamakta, şehir tasarımına geniş bir altyapı sağlamaktadır. Bu çalışma şehir silüetinin nasıl olması ve nasıl geliştirilmesi konusunda muhtelif fikirler ortaya

atmaktadır. Buna göre iyi bir şehir silüeti aşağıdaki özellikleri barındırmalıdır:

-Binalar ve açık alanlar arası ilişki dikkate alınmalıdır.

-Şehir genel halde bir bütün olarak ele alınmalı, etrafındaki doğal ortamla (dağlar, tepeler, sırtlar... gibi) bir harmoni içerisinde olmalıdır.

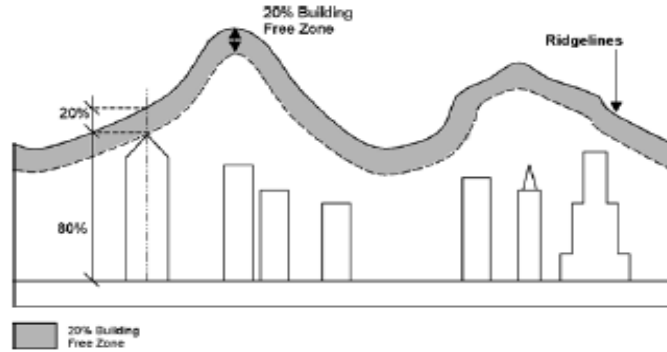
-Kasaba manzarasını ve yerel yapıları karakteristik nitelik ve ilgiye yönelik bir şekilde geliştirmek.

-Şehrin sembol haline gelmiş binalarını merkezi konumda olmalarını korumak.

Bu rehberde aynı zamanda şehrin silüetinde olması gereken görsel nitelikleri düzenlemek için çeşitli kriterler ortaya konmuştur. Bu rehber aşağıda belirtildiği şekilde sırtların korunması, görüş noktaları, stratejik mekanlardaki ana yerler, ve yükseklik çeşitliliği gibi hususları kapsamaktadır (www.urisa.org).

Sırtların Korunması

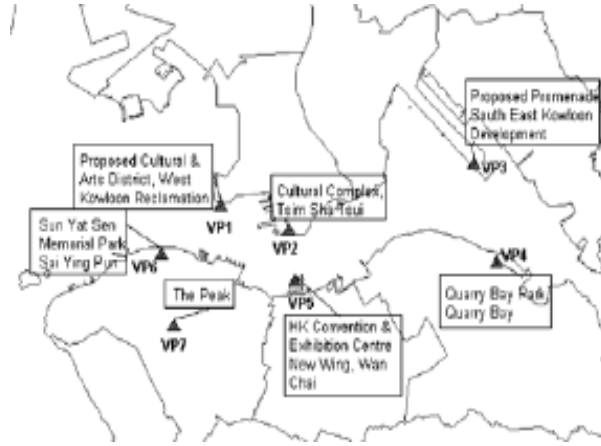
Hong Kong Şehir Tasarım Rehberi'ne göre şehrin farklı yerlerinde olacak şekilde en az %20'lik bir kısmı binasız olmalı ve arkasındaki dağların görünmesi gerekmektedir (Şekil 3.23). Azami yükseklikteki binaların eşyüksekti çizgileri sırtları geçmemeli, yeni binalar, özellikle mega-gökdelenler, 20% lik binasız bölgeye girmediğine emin olunmalıdır (Şekil 3.23) (www.urisa.org).

Şekil 3.23. %20'lik binasız bölge (www.urisa.org).

Görüş Noktaları

Rehbere göre Victoria Limanını saran sırt ve tepelerin görünmesi için 7 adet görme noktası olmalıdır (Şekil 3.24). Bu görme noktaları tepe ve sırtlardan sahile doğru ve ters yönde olacak şekilde koridorlar olmalıdır. Böylece şehirde rüzgarların akışı ve hava sirkülasyonunun sağlanması ile daha iyi bir iklim ortamı sağlanacaktır (www.urisa.org).

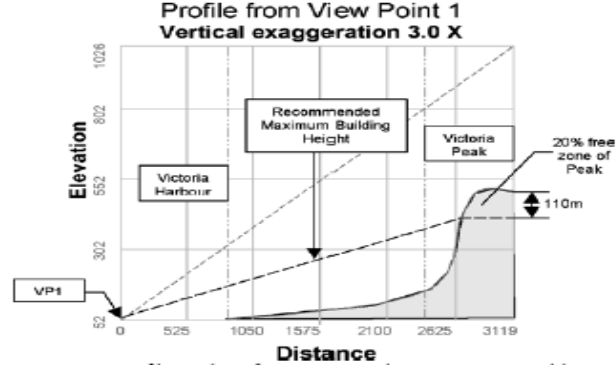
Şekil 3.24. Görüş koridorlarının oluştuğu noktalar (www.urisa.org).

Stratejik Noktalardaki Sembolik Yerler

Dünya'daki birçok şehir sık olarak içinde barındırdığı muhtelif kuleler sayesinde tanınmaktadır. Mega-gökdelenler de çoğu zaman şehrin sembolik yapısı haline gelmiş ve özel bir ilgi gerektirmektedir. Bu yükseltilerdeki simgesel yapılar şehrin uygun yerlerine konmalıdır; liman girişleri ya da bölgesel tanımlama işlevi gibi. Bir gökdelen 300 metre ya da daha fazla yükseltiye sahip ise bu gökdelen 'mega-gökdelen'dir. Mega-gökdelenlerin yapıldığı bölgelere yapılacak yeni yapılar o bölgedeki uygulanmış olan genel yapıya göre değerlendirilmeli, bu mega-gökdelenler ile uyum için zorlanmamalıdır (www.urisa.org).

Bina Yükseklik Çeşitliliği

Rölöve ve yükselti çeşitliliği silüetin daha dinamik ve canlı olmasını sağlamaktadır. Rehberine göre teras tipi dizilim uygun olan bazı yerlerde uygulanmalıdır. Yüksek binalar iç tarafta, alçak binalar sahil tarafında olmalıdır. Bu tavsiye (Şekil 3.25'de görüldüğü gibi) VP1 ve Victoria Tepesi arası yatay profile işaret eder. Victoria Tepesi yaklaşık 545 metredir. Yani %20'lik binasız bölge doruk noktasının yaklaşık 110 metre aşağısıdır. Buna göre bina yükseltileri kıyıdan içe doğru aşamalı olarak artmaktadır (www.urisa.org).

Şekil 3.25. Yüksek binaların analizi (www.urisa.org).

Hong Kong'da kentsel tasarım rehberi olmasına ve içindeki kurallara rağmen kanunlara uymayan binalar yapılmaktadır. Ve ortaya şekil 3.26'daki gibi görüntü çıkmaktadır. Bu silüeti daha iyi boyutlara taşımak için 3 boyutlu modelleme sistemi kullanarak bina yapılmadan nasıl görüldüğü kurallara uyup uymadığı anlaşılabilir (www.urisa.org).

Şekil 3.26. Hong Kong silüeti (http://tr.wikipedia.org)

4. TÜRKİYE’NİN KIYI KENTİ İSTANBUL’UN BOĞAZIÇI YERLEŞKESİ

İstanbul kenti içinde kıyıya özgü yaşam biçimi Haliç ve Boğaziçi’nde oluşmuştur. Bu özelliğin iki kıta oluşturduğu bölge Boğaziçi’dir. Bu oluşum tarihi ve doğal özellikleri içinde barındıran farklı uygarlıklara sahne olmuş bir yerleşimdir. Bu nedenle İstanbul kenti için önemli bir yeri olan Boğaziçi; yerleşimlere ve silüete şekil veren coğrafi konumu, sosyo-kültürel yapısı ve politik açıdan incelenmiş olup, silüetin gelişimi açısından da Bizans Dönemi, Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyetten günümüze kadar ki dönem araştırılmıştır.

4.1 İstanbul Kentinin İçinde Boğaziçi’nin Önemi

İstanbul kentinin içinde Boğaziçi; konumu ve kültürel yapısı nedeni ile oluşan politik nedenlerinden dolayı diğer bölgelerden farklılaşmaktadır. Konumu ile iki kıyıyı ayıran aynı zamanda birleştirmesinden dolayı, diğer bölge ve ülkelerinde ekonomik faaliyetleri için geçiş yolu oluşturduğundan politik açıdan, topraklarında farklı kültürden insanların yaşamasından dolayı farklı oluşumlar olduğu için sosyo-kültürel açıdan önem taşımaktadır.

4.1.1-Coğrafi Konum Açısından

İstanbul, coğrafi konumu, tarihi, kültürü ve toplumu ile Türkiye ve dünya üzerinde çok farklı bir yere sahip bir kenttir. Tarih boyunca farklı medeniyetleri içinde barındırmış olması sebebi ile kentin her noktası farklı sembolleri çağrıştırmaktadır.

‘İstanbul iki kıtayı birleştiren bir su engeli üzerinde kurulmuş, dünyadaki tek kenttir ve İstanbul’a kimliğini veren bu konumu ve su ile kurduğu ilişkidir’ (Şekil 4.1) (Şengül, 1995).

‘Ayrıca İstanbul uluslararası ülkesel ve bölgesel ilişkileri, sosyo-kültürel ve ekonomik aktivitelerin yoğunluğu ve fiziki boyutları itibariyle ülkenin en büyük metropolünü oluşturmaktadır. Bunun yanında tarihi sürecin İstanbul kişiliğine yansımaları alınan bütün kararlarda önem taşımaktadır. İstanbul’un kentsel merkez özelliğini devam ettirdiği sürece gerçek kişiliğini yansıtacak mekanlardan biri Boğaziçi’dir.’ (Kamış , 1991).

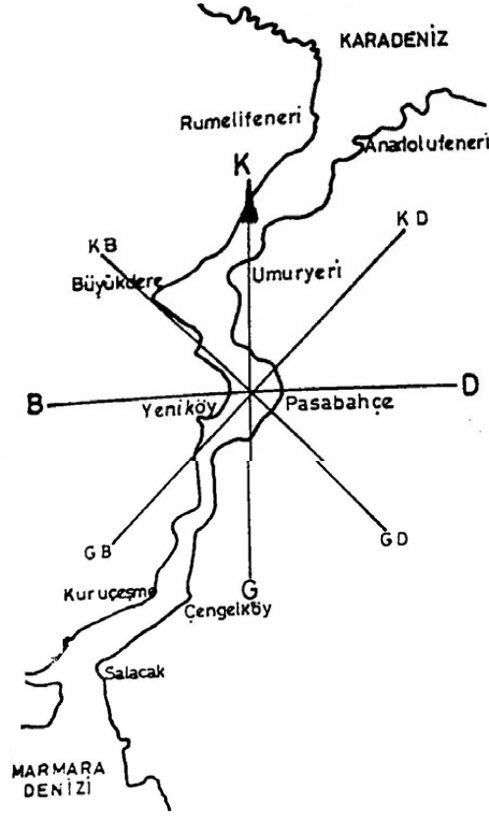
Şekil 4.1. Boğaziçi (www.wowturkey.com).

Boğaziçi, Marmara Denizi ve Karadeniz'i ayrıca Asya ve Avrupa'yı birbirine bağlayan bir su kanalıdır . Tabiat olarak dünyada tek olan jeolojik bir biçimlenmeye sahiptir. Kıyılarındaki girinti çıkıntılar, arkada birden yükselen tepeleri, koruları, ormanları, çayırları, kıyıların da yerleşmiş eski devirlere ait köşkleri, sarayları, ahşap evleri, yalıları daha gerilerde köy yerleşmeleri ile sadece bir kanal değil, kentleşmeye rağmen yaşayan tarih, kültür ve peysaj mekanıdır (Çubuk, 1971).

'Bugün Boğaziçi denildiğinde; güneyde Tophane-Salacak hattı ile kuzeyde Anadolu ve Rumeli Fenerleri hattı arasında kalan kısım anlaşılırsa da halk bu hudutları İstanbul yarımadasında Ahırkapı önlerinden, yine kuzeyde Anadolu ve Rumeli Fenerlerine kadar uzatmaktadır' (Şekil 4.2) (Çubuk, 1971).

Kıyıları ana hatları itibari ile paraleldir. Ekseriyetle bir kıyıda bir burnun karşısına diğer kıyıda bir körfez gelir. Boğaz'ın en dar yeri Rumelihisarı (iskele) ile Anadoluhisarı (kırmızı yalı) arasındadır ve 698 metredir. Boğaz kuzey girişinde Fenerler arasında 3600 metredir. Marmara'ya açılırken Salıpazarı-Şemsipaşa arasında ise 1675 metredir. Boğaz'ın aks hattının uzunluğu (Fenerlerden, Kızkulesi-Sarayburnu'na kadar) 29,9 km'dir (Ağat , 1963).

Boğaziçi kıyılarında vadi olmayan yerlerde dar bir sahil şeridinden sonra dik yamaçlar yükselir. Bu yamaçların üstleri yayla karakterindedir. Yükseklikleri 150-200 metreyi bulur. Ayrıca Anadolu yakasında sahile sokulmayan kumtaşı tepeleri vardır. Bunlardan Küçükçamlıca 237 m., Büyükçamlıca 258m., Göztepe (Kanlıca-Çubuklu) 280m. ve Yuşa tepesi 197m. yükseklikindedir (Ağat , 1963).

Şekil 4.2. Boğaziçi coğrafi konumu (Çubuk, 1971).

Boğaziçi'nin topoğrafik yapısı hareketlilik gösterir. Alanın engebeli yapıya sahip olması ve geniş düzlüklerin bulunmaması nedeni ile ilk olarak vadi ağızlarında gelişme gösteren yerleşmeler, daha sonra yayılarak tepelere ulaşmış doğal yapıyı tahrip etmişlerdir. Boğaziçi sırtlarında da yasal olmayan yerleşimler oluşmuştur. Yollar için yeterli alan bulunmadığından, sahil yoluna deniz üzerine kazıklar oturtularak ve dolgular yapılarak oluşturulmuştur (Kozaman, 2007).

Boğaziçi'nde su yüzeyleri ile kara arasında ilişki birbirini tamamlayıcı peyzajlar ve değişken görünümler vermektedir. Bu görünüm, su ile kara arasındaki etkileşimin örneklerini veren şekiller oluşturmakta ve su olukları bazı alanlarda nehir, bazı alanlarda göl şeklinde algılanmaktadır (Çubuk, 1994). Bu coğrafi yapı aynı zamanda her mekanda farklı bir görüntü yaratarak Boğaz'a hareketlilik kazandırmaktadır. Kıyıda suya doğru yer alan yoğun girinti ve çıkıntılar, Boğaziçi coğrafi yapısında yoğunluk kazanmakta ve birbirine karşılık gelen koy ve burunları meydana getirmektedir. İki farklı yakada yer alan burun ve koylar birbirini tamamlamaktadır (Kozaman, 2007).

Boğaziçi'nde doğal oluşumlardan biride derelerdir. Genel olarak geçmişte çevreleri mesire alanları olarak kullanılmaktadır. Diğer oluşumlar ise korular ve bahçelerdir. Bu oluşumlar silüeti etkilemekte kimi yerde doğal bir yeşil duvar örmekte, kimi alanlarda ise yeni baskın oluşumların görüntüsünü kapatamamaktadır (Şekil 4.3) (Kozaman, 2007).

Şekil 4.3. Yeşil alanı ezen villa tipi yapılaşmalar (Aksoy, 2006).

Topoğrafya'nın oluşturduğu sahil ve kıyı çizgileri arazinin şekil , kitle, biçim ve renk oluşumlarından meydana gelen çeşitli ve sayısız silüetler İstanbul'un doğal yapısının temelini oluşturmaktadır (Şekil 4.4).

Şekil 4.4. Boğaziçi'nin silüeti (www.wowturkey.com).

4.1.2 Sosyal ve Kültürel Açıdan

Boğaziçi, tarihi süreç içinde Bizans'tan Osmanlı dönemine kadar Doğu-Batı medeniyetleri içinde üstlendiği fonksiyonlar nedeni ile büyük bir öneme sahip olmuştur. En belirgin özellikleri olan coğrafi konumu, doğal güzellikleri ve bunlarla iç içe ve üst üste sembolleşen kültür mirasının zenginliğidir (Kamış,1991). Boğaziçi, çevresini oluşturan tüm öğeleri ile bir kültür varlığıdır. Boğaziçi, insanı, toplumu, taşınmaz kültür ve doğa varlıkları ile bir bütündür (Çınar, 1996).

Senelerce büyük göçlere geçiş yeri olarak sahne olmuş Boğaziçi, bu yerleşimlerle birçok kültürün yaşanmasına sebep olmuştur. Bu yerleşmeler, Bizans'tan önceki dönemde Boğaziçi'nde, Karadenizdeki koloniler Karadeniz'e açılmadan evvel dua edebilmeleri ve adak adayabilmeleri için ayazma ve tapınaklar görülmektedir (Ağat, 1963). Bizans devrinde dini etkiler nedeni ile olmakta, sonraları Türklerin gelişi ile sayfiye yeri haline dönüşmüştür. Avrupa yakasında Galata mahallesi ve Tarihi Yarımada, Anadolu yakasında Kadıköy ve Üsküdar bu yerleşimlerin ilk merkezleridir (Çubuk, 1971). Bizanslılarda saldırı korkusundan dolayı kent surları dışında pek yerleşmeye cesaret edememişlerdir. Boğaziçi'nde Bizans'tan kopuk olarak ziraatçılık ve balıkçılık yaparak geçimini temin eden bir ayazma ve kiliseye bağlı dini gruplaşmalar vardır. Yani köy yerleşimleri mevcuttur ve bunlara özgü köy halkını içinde barındırmaktadır (Ağat, 1963).

Boğaziçi silüetinde İstanbul'un fethinden önceki anıtsal eserler ile fetihden sonraki anıtsal elemanlar arasında farklılık bulunmaktadır. Silüette artık camilerin baskın simgeler olduğu ve kent kimliğini yansıtan elemanların sosyal yapıdaki değişimle değiştiği görülmektedir. Boğaziçi, bir su yolu olarak, Osmanlı Döneminde önem kazanmaya başlamıştır. Bu su yolunu denetlemek için 1395'de Anadolu Hisarı ve 1452'de Rumeli Hisarı inşa edilmiştir. Osmanlı Döneminde kent surlarının önemini yitirmesiyle sur dışında da yerleşme eğiliminin artması sonucu Boğaziçi köy yerleşmelerinde artış görülmüştür. Bebek, Rumelihisarı, Yeniköy, Sarıyer, Beykoz ve Çubuklu 16. yüzyılda birer köy olarak ortaya çıkmıştır. Tarabya, İstinye, Anadolukavağı, Kireçburnu ise Bizans Döneminde Boğaziçi'nde sürekli yerleşme karakteri kazanmıştır. Boğaziçi'nde denize dayalı ulaşımın sonucu olarak, yerleşimler kıyılarda yoğunlaşmaktadır. Aynı zamanda bu nedenle, Boğaziçi köylerinin kentle ilişkisi sınırlıdır, kırsal yerleşim özelliği taşımaktadırlar. Köy yerleşim dokusu, bir iskele, iskele çevresinde ibadethane, hamam vb. yapılarla tanımlanmış küçük bir meydan ve geride bağ, bahçe ve bostanlar bulunmaktadır. Her ilçenin kendine has yetiştirdiği ürünlerle ün salmış olup, kentle

ilişkileri tarım ve balıkçılıkla olmuştur (Kozaman, 2007).

17. yy'da saraylar ve köşkler yapılmaya başlanmış, 18. yy.'da Boğaziçi sayfiye ve mesire yeri olarak tanımlanmaktadır. Boğaziçi'nin yalılar ve sahilsaraylarla bir 'su uygarlığı' mekanına dönüşmesi ve sayfiye amaçlı kullanımının yaygınlık ve süreklilik kazanması önemli ölçüde Lale Devri'nin belirlediği bir dönüşüm sonucudur. 17. ve 18. yy'da gayrimüslim ve yabancı nüfusun müslüman nüfusa göre fazla olduğu görülmektedir. Ancak Balkan Savaşı ve 1. Dünya Savaşı'nın ardından Boğaziçi'ndeki nüfus düşüşünün yanısıra Avrupalı nüfus ve sosyo-kültürel yapıdaki çeşitlilikte kaybolmaya başlamıştır (Salman, 2004).

20. yy'a kadar nüfus içindeki etnik sınıfların belli noktalarda yoğunlaşması mekan ve yapı biçimlerinde çeşitliliğin oluşmasına neden olmuştur. Üsküdar'da müslümanların yoğunlaştığı mahallelerde ahşap yapıların yoğun olduğu, Galata'da Levantenlerin yoğunlaştığı alanlarda bitişik nizamda ve kagir malzeme ile yapılmış batılı akımların etkilerini taşıyan süslemelerle kaplı çok katlı yapıların olduğu görülmektedir (Schiele, Müller,1988). Sosyal yapıdaki farklılık bölge içindeki fonksiyonlar kadar binaların tasarımlarına da yansımıştır (Kozaman, 2007).

1950'lere kadar durgun bir dönem geçiren Boğaziçi, 1950'lerden sonra sanayileşme ile Anadolu'dan gelen göç ile kırsal nüfus artışı göstermiştir. Bu nüfus artışına bağlı olarak, sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik yapıda değişimler yaşamıştır (Kozaman, 2007). Kenti biçimlendiren ana etmen kırsal nüfusun isteklerine cevap veren yönetim biçimi sonucu, kentsel alanın yağmalanmasına sebep olan yasal olmayan gelişmeler olmuştur (Kuban, 1996).

1980'lerden sonra İstanbul'da ekonomik yapıda değişim süreci içinde kentin biçimini etkileyen bir başka olgu da büyük sermaye sahiplerinin konut yapımına girişmesi olmuştur. Büyük alanlarda yapılaşan sitelerin eklenmesiyle Boğaz'da yerleşim alanları daha yayılmıştır (Tekeli, 2001). Boğaziçi'de bu süreçten etkilenmiş, Levazım Sitesi, Gazeteciler Sitesi gibi yüksek katlı yapıların yanısıra, üst gelir grubuna hitap eden villa tipi konutların yer aldığı sitelerde Boğaziçi'nde doğal peyzaj alanlarını işgal etmiştir (Kozaman, 2007).

Boğaziçi'nde sosyo-kültürel açıdan değişimlerin alanın tasarımına yansıdığı ve bu yansımanın zamanla kötüleştiği Boğaziçi silüetinden görülmektedir.

4.1.3 Politik Açıdan

İstanbul, iki kıta ve iki deniz arasında bulunması, Asya-Avrupa karayolu ile Karadeniz, Marmara, Ege dolayısıyla Akdeniz arasındaki deniz yolu bağlantılarının sağlandığı kavşak noktası olmasıyla, Doğu-Batı, Kuzey-Güney kültür ve ekonomik varlıklarının düğümlendiği bir mekan olarak da önem kazanmaktadır (Yazıcıoğlu,1980 ve Kamış,1991).

Ayrıca İstanbul uluslararası ülkesel ve bölgesel ilişkileri, sosyo-kültürel ve ekonomik aktivitelerin yoğunluğu ve fiziki boyutları itibariyle ülkenin en büyük metropolünü oluşturmaktadır. Bunun yanında tarihi sürecin İstanbul kişiliğine yansımaları alınan bütün kararlarda önem taşımaktadır. İstanbul'un kentsel merkez özelliğini devam ettirdiği sürece gerçek kişiliğini yansıtacak tek mekan Boğaziçi'dir (Kamış ,1991).

'İstanbul'un Doğu Roma İmparatorluğunun başkenti olması ve doğunun ticari merkezi olmasına yönelik izlenen dinsel, sosyal ve ekonomik politikalar, özellikle kent kıyılarında olduğu kadar, kent çevresinde ve Boğaziçi'nde de dini ve kamusal binaların, saray ve malikanelerle birlikte liman ve iskelelerin yapımı, kıyıların görünümünü etkilemiştir.' (Kılıç , 1999).

Boğaziçi'nin önemli bir geçit yeri olmasının sağladığı avantajlardan birisi, su yolunu kullanmak zorunda kalan her türlü gemi ve yük için alınan gümrük ve geçiş harçları olmuştur. Ayrıca Boğaziçi İstanbul için koruyucu bir su hendeği görevi görmüştür. Bizans İmparatorluğuna gerçekleşen bütün akınlar bu su yolunun geçilememesinden dolayı başarısızlıkla sonuçlanmıştır (Müller,2002 ve Kozaman, 2007).

R. Janin'in 'Constantinople byzantine' adlı eserinde göstermiş olduğu gibi İstanbul'u dünyanın en önemli kavşaklarından biri yapan Boğaziçi, değeri çok büyük kozlardan biridir. Ayrıca sağladığı sirkülasyon kolaylığı ve kıyılara kadar yanaşma olanakları ile denizciliğe çok elverişlidir (Çubuk, 1971). Bu nedenle yolcu ve mal taşımacılığı Avrupa'dan Asya'ya bu yolla taşınmaktadır. Bu durum da Boğaziçi'ni dünyanın önemli bir noktası yapmaktadır. Bu taşımacılığı Türkiye kapattığı takdirde politik açıdan farklılaşmalar olacaktır.

Kolay ulaşım nedeniyle Boğaziçi kıyılarında 20. yy başlarından itibaren sanayi ve depolama alanları yapılmıştır. Günümüzde bu uygulamanın doğru olmadığı anlaşılmış ve çoğu yerinden

taşınmıştır.

İstanbul'da Boğaziçi'nde çok farklı ulusların yaşaması da ülkemizi politik açıdan farklılaştırmakta, kozmopolit bir ortam yaratmaktadır.

Boğaziçi'nin yukarıda ifade edilen tüm olumlu değerlerinin sonucunda İstanbul içinde önemli bir rant payına sahiptir.

4.2 Tarihsel Süreçte Boğaziçi'nin Silüet Değişiminin İrdelenmesi

Boğaziçi, geçmişten günümüze hem nüfus olarak hem de fiziki yapılaşma açısından çok farklı değişimler geçirmiş, bu değişimlerin silüete mekansal olarak farklılaşması yansımaktadır. Bizanslılar döneminde dini merkez niteliği taşıyan yerleşimler, Osmanlılar da sayfiye yeri, günümüzde ise konut, ticaret ve rekreasyon amaçlı kullanılmaktadır.

4.2.1. Bizans Dönemi

Bizanslılar çok fazla işgal tehdidi altında olduklarından ve saldırılara maruz kaldıklarından dolayı surların dışına fazla yerleşmemişlerdir. Bu nedenle Boğaziçi'ni kaplayan bir yerleşim bulunmamaktadır. Yunanlıların mabetlerinin buldukları yerlerde dini yapılar inşa etmişlerdir. Boğaziçi'nde yaşayan halk köylerde, tarım ve balıkçılıkla geçinmiştir. Donanmaların korunması altında ve dini yapılara, balıkçı köylerinin yakınlarına bazı koylarda senatör, soylular imparator ve yakın çevresi yaz aylarında ikamet edebilmeleri için yazlık saraylar ve villalar yapılmıştır (Şekil 4.5) (Eyice, 1975 ve Ağat, 1963).

Boğaz'da Üsküdar'ın bir limana sahip olması sur dışında yer alan bu yerleşimin hızlı bir şekilde gelişmesine sebep olmuştur. Sur dışında gerçekleşen bütün yerleşmeler, suyun ulaşım aracı olarak kullanılması sonucu ortaya çıkmıştır. Ulaşım, kıyı alanları ticaretin yapılabildiği mekanlar haline gelmişlerdir. I. İustinianos günümüzde Ortaköy olarak bilinen Anapulus'ta bir rıhtım inşa ettirmiş ve limanla birlikte rıhtımda Pazar alanı ile Boğaz'ın kıyılarına ticaret fonksiyonunu getirmiştir (Kılıç, 1999).

Bizans Döneminde Boğaziçi silüetinde daha çok topoğrafik yapı ve bitki örtüsünün baskın olduğu bunun dışında çok az balıkçı köyleri alanı içinde yer alan yapılar, kiliseler, manastırlar

ve çok az sayıda sarayların bulunduğu anlaşılmaktadır.

Şekil 4.5. Bizans İmparatorluğu Döneminde Boğaziçi Yerleşmesi, Aġat (1963).

4.2.2. Osmanlı Dönemi

Fatih Dönemi'nde Doġu Roma Devrinde olduġu gibi kentin gelişimi ilk başta sur içinde gerçekleşmiş ve aynı doku, topoğrafik yapı bu dönemde de varlığını korumuştur. Boğaz'ın 15. yy.'da kullanımı genel olarak savunma ve rekreasyon amaçlarına yöneliktir. Fakat Osmanlı Dönemi ile Boğaz'da konut sayısı artış göstermiştir. Yeni saraylar, camiler, külliyeler, hanlar; Halıç'e, Boğaz'da da Üsküdar'a inşa edilmiştir. Yeni köyler ve mahalleler sur dışında Eyüp,

Galata ve Üsküdar'da kurulmaya başlamıştır (Kozaman, 2007).

İstanbul'da kent nüfusunu arttırmak için Osmanlı İmparatorluğu sınırlarında yaşayan Türkler İstanbul'a getirilmiş, ilk önce sur içindeki nüfus yapısı değiştirilmeye çalışılmış, daha sonra Anadolu'dan gelenler Üsküdar'a, Karadeniz'den gelen nüfus da Boğaz'ın çeşitli alanlarına yerleştirilmiştir (Kuban, 1975 ve Kozaman, 2007).

Beşiktaş sur dışında yoğun yerleşim alanlarından biri olmasının sebebi Beşiktaş'ın donanma ile olan ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Donanma'nın Beşiktaş'ta durmasından dolayı denizciler alan içinde iskan etmektedir ve önemli Kaptan Paşa Yalıları alan içinde inşa edilmiştir (Şekil 4.6) (Artan, 1994 ve Kozaman, 2007). Kaptan-ı Derya Barbaros Hayrettin Paşa'nın alan içinde ikamet etmesiyle ve yerleşim içinde bir cami, medrese ve mektep yaptırmasıyla artış göstermiştir. Beşiktaş'a verdiği önem onun ölümünden sonra bütün kaptan-ı deryaların Beşiktaş'ta yaşamasının geleneksel hale gelmesine neden olmuştur. Daha sonra Kaptan-ı Derya olan Kılıç Ali Paşa ve Koca Sinan Paşa, Barbaros Hayrettin Paşa gibi alan içinde cami ve medrese yaptırmışlardır. Kaptan-ı Deryalar'ın yaptırmış olduğu camiler günümüzde hala varlığını korumaktadır. Karşı yakaya erişimde bir ulaşım odağı olması da Beşiktaş'ın önemini arttırmaktadır. (Ayverdi, 1982, Artan, 1994 ve Kozaman, 2007).

Şekil 4.6. Beşiktaş Sarayı Melling Gravürleri (Kuban, 1998).

Rumeli Hisarı, İstanbul'un fethedilmesinden bir yıl önce II. Mehmet tarafından Hermaion tepesine yaptırılmıştır. Bu hisar Boğaz geçişlerini kontrol etmek amacıyla yapılmış olduğu için Boğazkesen olarak adlandırılmıştır (Dethier, 1993 ve Kozaman, 2007). Fetihten sonra Anadolu ve Rumelihisarı yakın çevresinde ilk türk mahalleleri oluşmaya başlamıştır (Şekil 4.7). Ayrıca Baltalimanı'nda bir mescidin varlığından dolayı yeni bir Türk mahallesi kurulmuştur (Kuban, 1969 ve Kozaman, 2007).

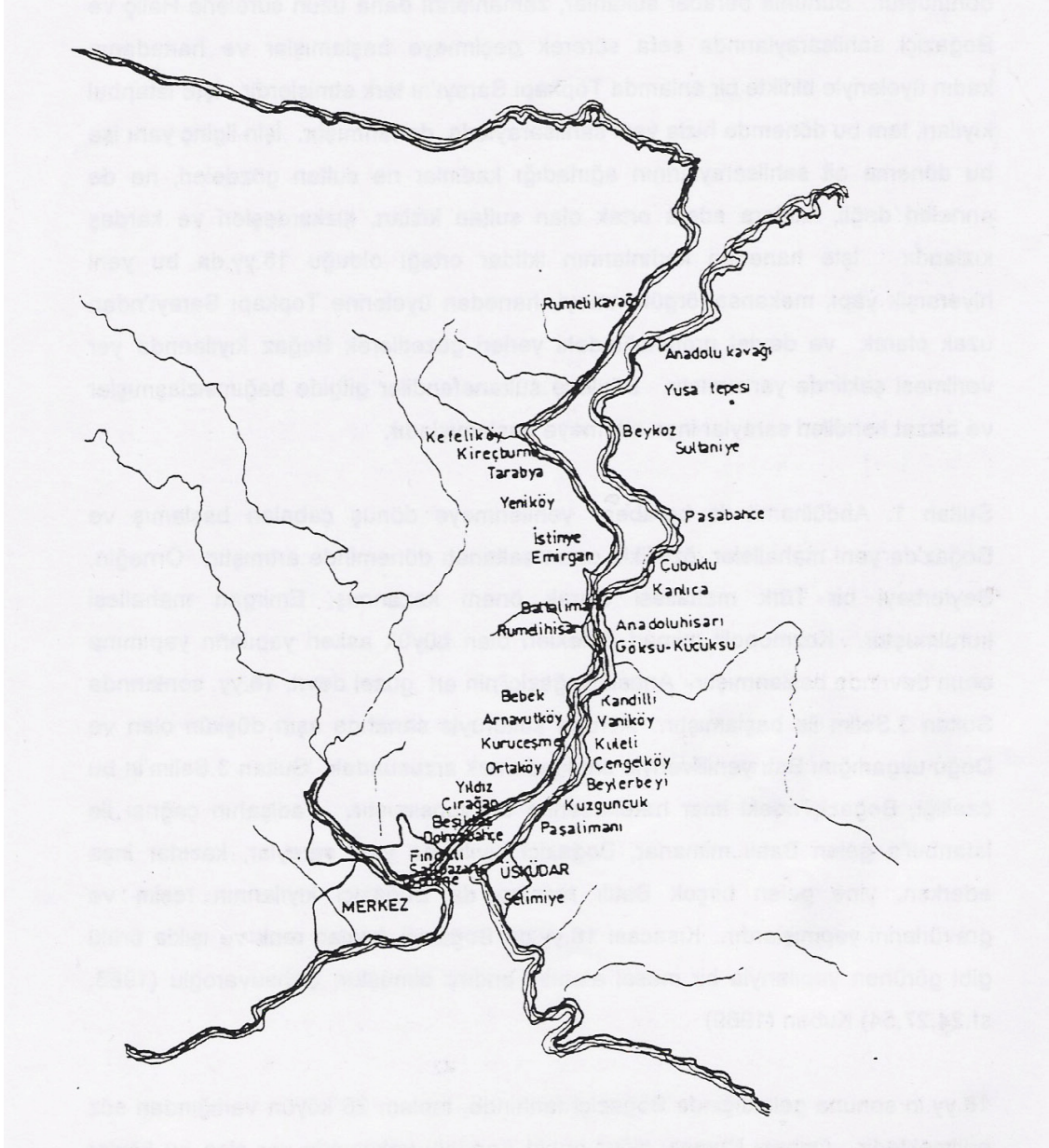

Şekil 4.7. Boğaziçi Anadolu ve Rumelihisarları, W. Henry Bartlett (Kuban, 1998)

Boğaziçi'nin rekreasyon amaçlı kullanımı, Osmanlı Dönemi ile gelişme göstermiştir. Boğaziçi tepelerinde daha çok mesire alanları ve padişahların kullandıkları av koruları oluşturulmuştur.

17. yy'da başlayan kentin Boğaz boyunca gelişme eğilimi, 18. yy'da alanın kentle bütünleşmesi yönünde ilerleme göstermiştir. Boğaziçi'nde iki yaka arası ve sur içine kayıklarla erişim artış göstermiştir. Anadolu'dan göçü barındıramayan sur içinin yerine yeni yerleşim alanı olarak Boğaziçi ön plana çıkmaktadır. Beylerbeyi'nin kuzeyinde Çengelköy, Kuzguncuk, Bağlarbaşı, İcadiye yerleşimleri gelişme göstermiştir (Şekil 4.8). Fakat bu yüzyılda da Boğaziçi'nde yerleşim bulunmayan ve birbirinden izole köy yerleşimleri bulunmaktadır. Ayrıca Boğaziçi'nde gelişme gösteren yalılar ve çevresi yani kıyı alanı sosyo-

ekonomik yapının yarattığı kentsel karakteriyle vadi içlerinde yer alan yerleşimlerden farklılaşmaktadır. (Aysu, 1975).

Şekil 4.8. Osmanlı İmparatorluğu döneminde Boğaziçi yerleşmesi Ağat(1963).

İstanbul'da yaşanan teknolojik gelişmeler, buharlı gemiler, Şirket-i Hayriye'nin kurulması, demiryollarının gelişmesi fiziksel mekanı da büyük ölçüde etkilemiştir. Sur içindeki İstanbul, Galata ve Üsküdar ayrı ayrı gelişen yerleşimlerken ulaşımda yaşanan gelişmelerle birlikte birbirine entegre olmaya başlamış ve ulaşım araçları bu yerleşimlerin büyümesine ve

yayılmasına sebebiyet vermiştir.

Abdülaziz İstanbul'daki ilk toplu konut örneği olan Akaretler adıyla anılan kagir binaları yaptırmıştır. Günümüzde kıyı alanları silüette yer alan önemli yapılardan Beylerbeyi Sarayı 1865 senesinde, 1874'te de Çırağan Sarayı yaptırılmıştır. Abdülaziz Döneminde ayrıca Boğaziçi'nde Tophane'den sonra başka yerleşimlerde de askeri amaçlı yapılar inşa edilmiştir (Şekil 4.9). Bunlar Taksim Kışlası, Taşkışla, Gümüşsuyu Kışlası ve Maçka Silahhanesidir (Kuban, 1996). Bu yapılar kentin Boğaziçi'ne doğru kaydığını göstermektedir.

Şekil 4.9. Tophane Kışlası, Vormser (Kuban, 1998).

Boğaziçi'nde konut gelişimi kadar başka fonksiyonlarında 19. yy'da alana yayıldığı görülmektedir. Kentle bütünleşme süreci içinde konut dışında, ticari, askeri işlevlerin ve sur içinden Boğaziçi'ne kayan yönetim işlevinden dolayı konsoloslukların da alan içinde yer seçimi gerçekleşmiştir. Fransa, İngiltere, İtalya ve Almanya Konsoloslukları yazlık sefaretlerini Tarabya'da yer seçmişlerdir (Şekil 4.10). Konsoloslukların varlığı dışında Tarabya'da 19. yy'da Auguste Huber tarafından günümüzde Cumhurbaşkanlığı Köşkü olarak anılan Huber Köşkü yaptırılmıştır.

Şekil 4.10. Alman Konsolosluğu (www.wowturkey.com).

19. yy ve 20 yy başlarında batılı mimari anlayışla tasarlanan cami, saray vb. anıtsal yapılar Boğaziçi'nin görünümünde önemli değişimlere neden olmuşlardır (Şekil 4.11). Önceden de değinildiği üzere bu dönem içinde yenilenen Beşiktaş Sarayı ve daha sonra yerine yapılan Dolmabahçe Sarayı ve Beyhan Sultan Sarayı yerine yapılan Çırağan Sarayı, II. Abdülhamid Dönemi'nde Yıldız Köşkü'ne eklentilerle oluşan Yıldız Sarayı önceden yapılan örneklerinden biçimsel olarak farklılaşmaktadır (Şekil 4.12 ve 4.13). Bu saraylar dışında inşa edilen Küçüksu Kasrı, Adile Sultan Sarayı, Ortaköy'de Feriye Sarayları, Fındıklı'da Cemile ve Münire Sultan için inşa edilen Çiftesaraylar gibi sahil sarayları da Boğaziçi silüetinde diğer anıtsal yapılarla birlikte kendini göstererek sur içinden Boğaziçi'ne kayan saray hayatının önemli sembelleri haline gelmişlerdir.

Şekil 4.11. Hatice Sultan Sarayı Melling (www.wikimedia.org).

Şekil 4.12. II. Mahmut'un Boğaziçi'nde yeni sarayı (Eski Çırağan Sarayı) Thomas Allom (Kuban, 1998).

Şekil 4.13. Dolmabahçe Sarayı (Kuban, 1998).

Önceden de değinildiği üzere camiler de Boğaziçi silüetinin değışmez elemanları olarak 19. yy. da saraylara yakın noktalarda inşa edilmişlerdir. Dolmabahçe Camisi, Boğaziçi kıyılarında silüette baskın bir yapıya sahiptir (Şekil 4.14). Caminin arkasında kalan konaklar, evler ve Ayazpaşa mezarlığı günümüzdeki Dolmabahçe'nin görüntüsünün aksine caminin gerisinde mütevazi bir yapı sergilemektedir (Eldem, 1979 ve Kozaman, 2007). Aynı dönemde Cihangir Camisi ve Nusretiye Camisi silüet içinde rahat bir şekilde algılanmaktadır (Kozaman, 2007).

Şekil 4.14. Dolmabahçe Cami ve çevresi (www.static.ideefixe.com).

Boğaziçi Mahalleleri'nde İstanbul genelinde yaşanan yangınlarla beraber ahşap yapıların yerini kagir yapılara bırakmaya başladığı görülmektedir. Boğaziçi'nde kagir olarak yapılan ilk saray Beykoz Kasrı'dır. 19. yy sonunda Boğaziçi'nde kagir sarayların yapımında artış yaşanmıştır. Fakat bu değışim sivil yapılarda, anıtsal yapılara göre daha sonra gerçekleşmiş bir değışikliklerdir. Ahşap yapılardan dolayı yangınların yaratmış olduğu yıkım, çıkarılan Ebniye Kanunnameleri ile yapılaşmaya ilişkin bazı kurallar getirilerek engellenmeye çalışılmıştır.

1848 de uygulamaya başlayan 'Ebniye IV. Nizamesi' yapıların detaylarını belirleyici, cadde ve sokakların genişletilmesi, malzemesi, ruhsat alımı gibi hususları içermektedir ve ayrıca kaçak yapıların çoğalmasıyla yasallayıcı hükümler içeren bir çok yasal mevzuatı içermektedir ve bununla beraber Boğaziçi'nde ilk yasal mevzuat, 1848'de uygulamaya konmuştur. 1851'de Bekir Paşa tarafından 1/25000 ölçekli 'Zirai Osmani' haritası hazırlanmıştır. '16 Ağustos 1854'te ilk yasal Belediye İstanbul Şehremaneti kurulmuştur. Bu dönemde kıyıların devlete ait olduğu görüşü hakim olmuştur. 1877 yılında 'Dersaadet Belediye Kanunu' yürürlüğe girmiş ve bu kanunla İstanbul Belediyesinin ve aynı zamanda Boğaziçi sınırları ilk kez

çizilmiştir' (Kamış, 1991). 1882'de çıkarılan yeni 'Ebniye Kanunu' ise, kaçak yapılara yasaklanma, Boğaziçi sahil yapısının ve köşklerinin ahşap olma zorunluluğu gibi bir takım esaslara yer vermiştir. Aynı yıl kentin yollarının genişletilmesi, meydanlar açılması ve ticaretin geliştirilmesi amacıyla C. Stolpe'ye plan hazırlanmıştır (Çubuk, 1994).

19. yy boyunca, seçmeci üslupta ve büyük boyutlardaki sarayları, köşkleri, yalıları ve camileri ile, sayfiye alanı niteliğinin yanında, mimari karakteri değişen ve prestij kazanan Boğaziçi'nde; köyler kara yollarının da gelişimi ile, hem sınırlarını genişletmişler hem de izole yerleşmeler olmaktan çıkıp, kentle bütünleşerek, büyük ölçüde yıl boyunca yaşanan yerler haline gelmişlerdir (Tekeli, 1999 ve Salman, 2004).

4.2.3. Cumhuriyetten Günümüze Kadar Olan Dönem

1923-1950 seneleri arasında Boğaziçi durgun bir dönem geçirmiştir. Savaşta nüfus kaybettiği için konut alanları gelişmemiş, ekonomiyi canlandırmak için devler eliyle sanayi tesisleri yapılmıştır. Boğaziçi bu dönemde sanayi fonksiyonunun yer aldığı alan olmuştur. Terk edilen saraylar, yalılar, çürümeye bırakılmış ve Boğaziçi'nin mekansal dokusunun sürekliliği zedelenmeye başlamıştır. 1950'lere kadar Boğaziçi kentsel bir yapı niteliğinden yoksundur (Kozaman, 2007). Boğaziçi'nde konumlanmış sanayi alanlarında çalışanlar barınma sorunlarını alan içinde bulunan hazineye ve özel mülkiyete ait araziler üzerinde gecekondular yaparak çözmeye başlamışlardır (Aysu, 1989). Bu nedenle 1950'lere kadar Boğaziçi silüetinde eski oluşumların kendi haline bırakıldığı, yeni oluşum olarak sanayi yapıları (Şekil 4.16) ve gecekondular görülmektedir. Dönemin kent yönetimi Boğaziçi'nin rekreatif amaçlı gelişimini desteklemek için, Dolmabahçe'de İnönü Stadyumu, Taksim Gezisi'ni yapmış, Atatürk Kültür Sarayı inşasına başlamıştır ve Rumeli Hisarı'nda Tevfik Fikret'in evi müzeye dönüştürülmüştür. Ayrıca Bebek'te inşa edilmiş olan Robert Koleji, 1800'lerde yapılmış olan Kandilli Kız Lisesi ve Kuleli Askeri Lisesi (Şekil 4.15), Yıldız Teknik Üniversitesi ve Orman Fakültesi de alan içinde eğitim amacıyla yer alan kullanımlardır (Kozaman, 2007).

Şekil 4.15. Kuleli Askeri Lisesi, Thomas Allom (Kuban, 1998)

Şekil 4.16. Sanayi alanından bir örnek. (Aksoy,2006)

1936 senesinde Henri Prost'un plan çalışmalarında Boğaziçi ulaşımı gelişimini hedefleyen sahil ve korniş yolu önerileri bulunmaktadır (Şekil 4.17). Ayrıca koruların, yeşil alanların ve

bostanların düşük yoğunlukta yapılaşmaya açıldığı planlarda belirtilmektedir (Salman, 2004). Prost'un çalışmaları uzun süreler yürürlükte kalmasına rağmen bu süre zarfında tam anlamıyla uygulanamamıştır. Daha sonraki kent yönetimleri; 1937'den 1953'e kadar Menderes'in yapmış olduğu imar operasyonları ve 1983'lerden sonra belediye başkanlığı yapan Bedrettin Dalan'ın yapmış olduğu çalışmalarda da Prost'un etkisi görülmektedir (Tekeli 1993 ve Kozaman 2007).

Şekil 4.17. Kazıklı sahil yolları (Boğaziçi İmar Müdürlüğü arşivi).

1950-1970 seneleri arası nüfus artışının Boğaziçi'nde görüldüğü ve iç göçlerle gelen nüfusun sonucu olarak da Boğaziçi'nin yerleşim alanı sınırları yeni eklentilerle genişlemiştir. Levent-İstinye gibi yeni sanayi alanlarının açılması, konut alanlarının yavaş yavaş ticari birimlere dönüşmesi, eğitim ve spor alanları, tiyatrolar, otogar, oteller, koru-parkların yapımı ve buna bağlı olarak farklı fonksiyonlar gelişme göstermiştir. Boğaziçi daha kentsel işlevlerle dolu bir yerleşme haline gelmiştir.

Planlı konut alanları plansız gelişen alanlar gibi yamaçlarda ve tepelerde yayılma göstermiştir. Korularda yaşanan ifrazların bu yıllarda başladığı görülmektedir. Korular böylelikle imara açılmışlardır. Boğaziçi'nde bu dönem içinde yasal konut gelişimi de genel olarak Boğaziçi'nde merkez özelliği taşıyan Üsküdar ve Beşiktaş'ta artış göstermiştir.

1/5000 ölçekli İstanbul Sanayi Nazım Planı 1966 yılında onaylanmıştır. Aynı yılın sonlarına doğru uygulamaya geçirilen, İmar ve İskan Bakanlığı denetiminde Bakanlıklar arası oluşturulan bir komisyonun hazırladığı plan, Boğaziçi'ndeki sanayileri koruma kararı almıştır. Boğaziçi'nde, nüfus yoğunluğunun hızla artmasında sanayileşmenin yanı sıra yeni deniz taşımacılığının, inşaat ve yol yapımlarındaki artışın da etkisi olmuştur. Boğaziçi alanı içinde, ulaşımın sağladığı kolaylıkla birlikte ilk kontrolsüz ve niteliksiz yerleşmeler Rumeli yakasında oluşmuştur (Şekil 4.18) (Pilgir, 1992).

Şekil 4.18. Gecekondulaşma (Aksoy, 2006).

1970'li yıllarda başlayıp günümüze kadar devam eden karayolu ulaşımındaki gelişmelerden dolayı, özel araç kullanımında artış olmuş bu nedenle trafik sorunu oluşmuştur. Trafik sorununa çözüm bulabilmek için kıyılarda dolgular yapılarak kazıklı yollar geçirilmiştir. Yapılan kazıklı yollar yalıların deniz ile olan ilişkilerini keserek, özgünlüklerini kaybetmelerine neden olmuştur. Büyükdere ve Arnavutköy sahilinde yapılan kazıklı yollar yüzünden denizle ilişkisi kopan yalılar hemen fark edilmektedir (Şekil 4.19) (Aysu, 1989).

Şekil 4.19. Arnavutköy yalılarının önündeki kazıklı yol (Aksoy, 2006)

1971 yılında, Boğaziçi'nin 1/5000 ölçekli nazım plan çalışmaları yapılırken Boğaziçi köyleri ile birlikte Yalılar ve Sahil Şeridinin Planlanması da ele alınmıştır. Planda silüeti etkileyen önemli bir karar alınmış, yalılar arasında bulunan boş araziler üzerinde sahil şeridinde devamlılığın sağlanması amacıyla boşlukların 9.50m. yüksekliğini geçmeyecek şekilde yapılanmasına izin verilmiştir (Kozaman, 2007). Tarihsel değerleri korumayı amaçlayan bu plan 1971'de Bakanlıkça onanarak uygulamaya girmiştir.

1973 yılında da G.E.E. ve A.Y.K'ca Boğaziçi'nin sit özelliği taşıyan özel ya da devlete ait korular, vadiler ve çayırılık alanlara koruma amaçlı şartlar getirilerek kullanışları sınırlandırılmış ve tanımlanmıştır (Özüer, 1993).

1973 yılında 1. Boğaziçi Köprüsünün ve daha sonra 1989 yılında 2. Boğaziçi Köprüsünün ve bunlara bağlı otoyolların hizmete girmesiyle Boğaz'ın her iki tarafındaki arazi kullanımı olumsuz etkilenmiştir (Özsoy, 1990 ve Pilgir, 1992). Köprülerin yapılmasının gündeme gelmesinin ardından köprülerle bağlantıları bulunan alanlar içinde hizmet sektörünün yer aldığı iş merkezleri gelişme göstermiştir. Bu yapıların yer seçimleri genel olarak iki köprü ile bağlantısı bulunan akslar boyunca 'Boğaziçi Koruma Alanı' dışında kalan fakat 'gerigörünüm

ve etkilenme bölgesi' sınırlarına dayanan alanlarda yer seçmiştir. Boğaziçi silüetini etkileyen bu oluşum Batı Yakası'nda özellikle Büyükdere Caddesi boyunca Levent, Maslak gibi alanlarda gelişme göstermiş, bu durum İstanbul Metropolitan Alanı ölçeğindeki nazım planlarla onanmıştır (Şekil 4.20). Doğu Yakası'nda ise Kavacık yerleşimi bu gelişmelerin etkisinde kalmıştır.

Şekil 4.20. Boğaziçi silüetini etkileyen Levent'deki gökdelenler. (www.wowturkey.com)

14.12.1974 tarih ve 8172 nolu karar ile Anıtlar Yüksek Kurulu tarafından Boğaziçi'nin doğal karakterini korumak, aynı zamanda yerleşme yoğunluğunu sınırlamak amacıyla, 'Boğaziçi Doğal ve Tarihi Sit Alanı Koruma Kararları' belirlenmiştir.

1977 tarihinde, Boğaziçi alanının tamamını kapsayan ve 1/5000 ölçeğinde hazırlanan 'Nazım İmar Planı' ve 'Uygulama Yönetmeliği' yürürlüğe girmiştir. 1977 tarihli Nazım Koruma Planı ile Boğaziçi, rekreasyon, turizm ve konut alanı olarak ayrılmış ve İstanbul Metropolitan alan planlamasında da bu kararlar kabul edilmiştir. 3.6.1977 tarihli Boğaziçi Nazım Koruma plan raporunda, tarihi yeşil alanların yok olmasını önlemek amacıyla bakım ve yenilenmelerine temel ilke olarak karar verilmiş ve yeşil alanlar hakkında ortak hükümler belirlenmiştir. 1977 tarihli Boğaziçi Nazım Koruma Planı 1978, 1979 ve 1982 yıllarında revize edilmiştir. 14.1.1978 tarihinde, GEE ve AYK'nın 10201 nolu kararıyla Boğaziçi koru ve mesire alanlarının korunmasına karar verilmiştir.

Boğaziçi alanına olan ilgi 1980 sonrası dönemde artmış, buna bağlı olarak yasal düzenlemeler ve imar planı çalışmaları yapılmıştır. 1982 yılında yeni bir plan hazırlanmasına karar verilmiş

ve bu plan ile Boğaziçi alanı , sahil şeridi, öngörünüm, geri görünüm ve etkilenme bölgeleri olmak üzere toplam dört bölüme ayrılmıştır. (Şekil 4.21)

Boğaziçi Sahil Şeridi: Boğaziçi kıyı kenar çizgisini izleyen sahil kesimidir.

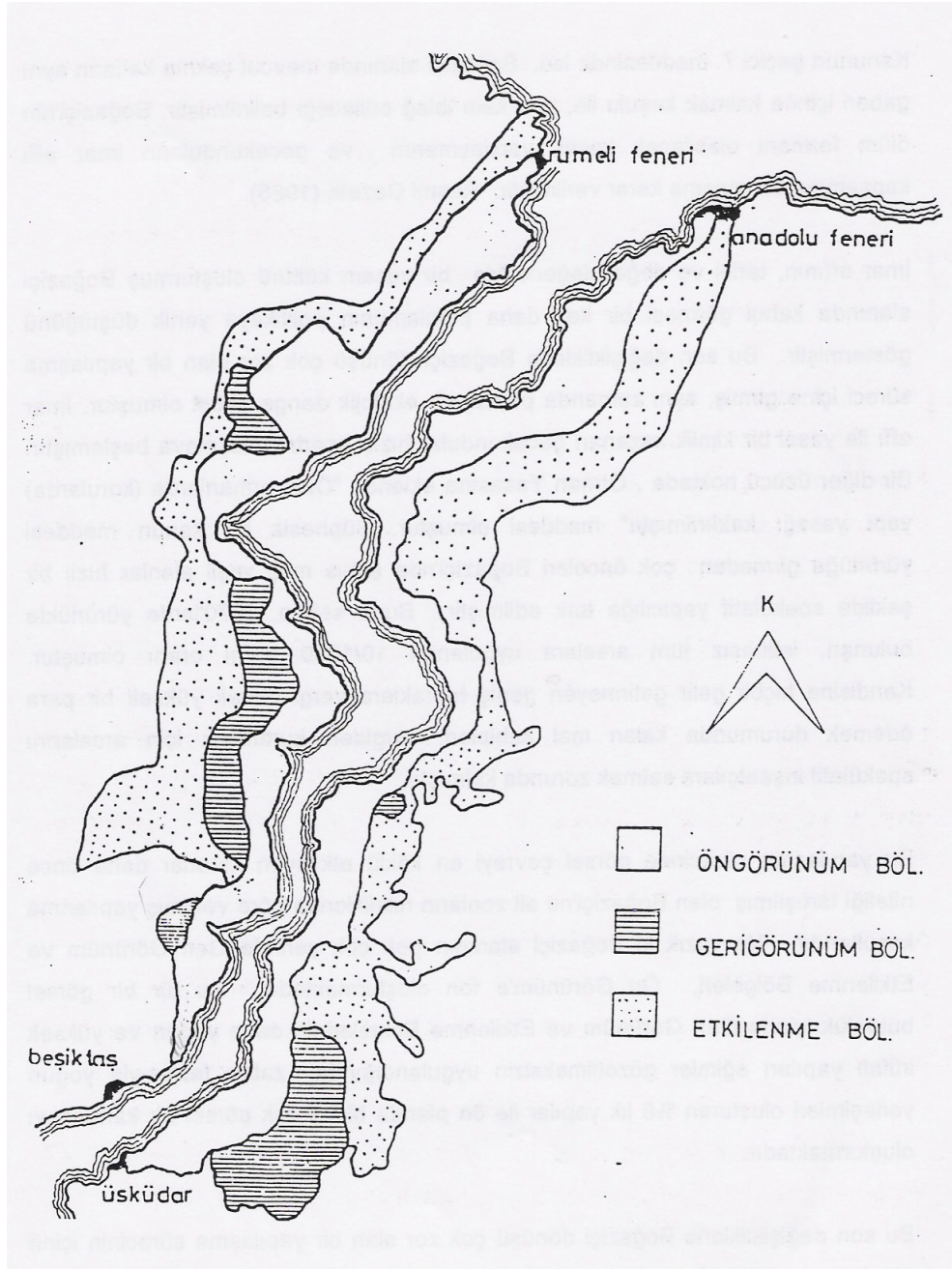
Öngörünüm Bölgesi: Sahil şeridine bağlı ve Boğaziçi'nin en etkili peyzajını veren, aynı zamanda Boğaziçi yerleşmesinin iç kısımlardaki korunması gerekli alanı kapsamaktadır. Ve Boğaz'dan görünen gökyüzü çizgisi ile sınırlıdır.

Geri Görünüm Bölgesi: Boğaziçi alanının öngörünüm bölgesi ile etkilenme bölgesi arasında kalan ve Boğaziçi yerleşmesinin iç kısmını oluşturan coğrafi alandır. Boğaziçi alanının dış sınırlarını oluşturan oluşumlar ile sınırlıdır.

Etkilenme Bölgesi: Kırsal alana ve şehir merkezine bağlı etkilenme olarak iki kısma ayrılan, bununla birlikte Boğaziçi alanının, sahil, öngörünüm ve geri görünüm bölgeleri dışında kalan bölgedir.(Çınar, 1996)

Ocak 1983'te Bakanlar Kurulu kararı ile bu uygulamaya bazı kısıtlamalar getirilmiştir. Bakanlar Kurulu Boğaziçi'nin tarihi ve doğal güzelliklerini ortadan kaldıracı ve nüfus yoğunluğunu arttıracı yeni gelişim alanlarını önlemek için 1/5000 ölçekli nazım plan ve 1/1000 ölçekli uygulama planları sonuçlanana kadar, yeni yapılara ruhsat verilmemesi bu süre içinde sadece tescilli binaların onarımına ve restorasyonuna devam edileceği, belediyeye ait orman ve yeşil alanların 'orman statüsüne' alınacağı, hazineye ait arsaların korunarak yeşil alan olarak kalacağı ve sanayi alanı planların kaldırılacağı kararları almıştır.

Bakanlar Kurulu, Nazım Plan ve Öngörünüm için uygulama planının üç aylık bir süre içinde tamamlanmasına karar vermiştir. Fakat 1/5000 ölçekli Nazım Planı ile 1/1000 ölçekli Sahil Şeridi ve Öngörünüm Bölgesini içeren Koruma Geliştirme Planının her ikisi de, İstanbul Belediyesi, Büyük İstanbul Nazım Plan Bürosu ve İller Bankası üyelerinden oluşan bir planlama komitesi tarafından hazırlanarak 22.7.1983 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Şekil 4.21. 22.7.1983 tarihli ve 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım Planına göre çizilmiş Boğaziçi Alanı Krokisi

Bir sonraki aşamaya geçmeden önce burada süregelen büyük kurumsal hatadan söz etmek gereği doğmuştur. Kentsel ve bölgesel bir müdahale gereği doğduğu zaman çağdaş mimarların, kent plancılarının bildikleri tek bir müdahale yöntemi vardır: doğru bir yaklaşımla, doğru bir plan yapmak. Boğaziçi'nin planı 1-3 ay içinde tamamlanabilecek

ölçekte bir çalışma değildir. Çalışmanın ölçeği bir kenara bırakılırsa bile, planlamayı yapacak kurum, gereken mevcut durum bilgilerine hakim değildir. Bu plan ne kadar iyi niyet içerirse içersin, doğru müdahalelerin belli bir süreç ile çözüme ulaşabildiği göz önünde tutulmalıdır. (Kuban , 1985). Diğer bir hata, yasaların Boğaziçi alanını bölgelere ayırımı sırasında belirlediği sınırların doğruluk derecesindedir. Boğaziçi alanını anlaşılmaz bir takım kesit çizgileriyle soyut zonlara yani sahil şeridi, öngörünüm, geri görünüm ve etkilenme bölgesi gibi dört bölgeye ayırabilmek, Boğaziçi'nin kıyı ve yüzey şekilleri nedeniyle çok kapsamlı ve mikro ölçekte ele alınmış topografik etütler ve silüet çalışmaları ile ancak mümkün olabilir. Bu tür bir zoning çalışmasında en aşağı kotu oluşturan alan (sahil şeridi) kadar en üst kotu oluşturan, gökyüzü çizgisini belirleyen alanın (etkilenme bölgesi) de önemi büyüktür (Pilgir, 1992)

Ayrıca 2960 sayılı Kanununun 10. maddesinde belirtilen, "Geri görünüm" bölgesinde Taban Alan Kat Sayısı (T.A.K.S.) azami % 15 ve 4 katı (H = 12.50 m. irtifalı), "Etkilenme" bölgesinde ise gene Taban Alanı Kat Sayısı (T.A.K.S.) % 15 ve 5 katı (H = 15.50 m. irtifalı) geçmemek şartı ile konut yapılabilir. Bu yapılaşma sürecinde görsel çevreyi etkileyen kararlar daha önce niteliği tartışılmış olan Boğaziçi'ne ait zonların niteliklerine göre verilmiş yapılanma koşullarıdır. Boğaziçi alanının bir çok yerinde Geri Görünüm ve Etkilenme Bölgeleri, Ön Görünüm'e fon oluşturmaktadır. Bu tür bir görsel bütünlük içinde Geri görünüm ve etkilenme bölgelerinin daha yoğun ve yüksek irtifalı yapıları eğimler gözetilmeksizin uygulandığında zaten fazlasıyla yoğun yerleşimleri oluşturan %6'lık yapılar ve ön planda birleşerek görsel bir karmaşayı oluşturmaktadır (Şekil 4.22) (Çınar, 1996).

Şekil 4.22. Gerigörünümün öngörünümüne fon teşkil ettiği silüet (Aksoy 2006).

Şekil 4.23. Sarıyer'deki öngörünüm geri görünüm alanı (Özhekim, 2006).

Ayrıca Boğaziçi alanı olarak tanımlanan alan bütün boğazı kapsamamakta, bu hususda alandan sonraki bölgede farklılık yaratmaktadır. Hazırlanan planla birlikte bu özel korunması için alana ilişkin ilk koruma kanunu olan 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu yürürlüğe girmiştir. Kanun ile Boğaziçi'nin kültürel tabii değerlerini ve doğal güzelliklerini kamu yararı gözeterek korumak, buna ek olarak bu alan dahilinde nüfus yoğunluğunu arttıracak yapılaşmayı sınırlamak amaç olarak konmuş, diğer taraftan aynı kanun ile Boğaziçi sahil şeridi ve öngörünüm bölgesinde konut yapımı yasaklanmıştır. Fakat Boğaziçi alanı dışında kalan alanlarda 3194 sayılı imar kanununun maddelerine göre planların elverdiği takdirde konut yapılabilmektedir (Şekil 4.24) (Örnek olarak Beşiktaş ve Üsküdar merkezleri).

Şekil 4.24. Boğaziçi Alanı sınırları dışındaki yeşil alanın çevresindeki yoğun yapılaşma (www.wowturkey.com).

Boğaziçi'nde üst ölçekli ve bütüncül bir bakış açısıyla Boğaziçi'nde kontrol ve denetleme mekanizmasını da kuvvetlendiren yönetim organları belirlenmiştir. Bunlar Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulu, Boğaziçi İmar İdare Heyeti ve Boğaziçi İmar Müdürlüğü'dür. Ancak 3194 sayılı Kanunun 46. maddesi; 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 6 ncı maddesine göre kurulan organlar kaldırılmıştır. Bu kuruluşların görev ve sorumlulukları aşağıda belirtilen çerçevede dahilinde İstanbul Büyükşehir ve İlçe Belediye Başkanlıklarınca yürütülür. Şöyle ki : 2960 sayılı Boğaziçi Kanununun 2 nci maddesinde belirlenen ve 22.07.1983 onay tarihli

plana göre Boğaziçi alanında gösterilen "Boğaziçi Sahil Şeridi" ve "öngörünüm" bölgelerindeki uygulamalar İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanlığınca, "geri görünüm" ve "etkilenme" bölgelerindeki uygulamalar da ilgili İlçe Belediye Başkanlıklarınca yapılır. Bu uygulamalar, Boğaziçi'nin bütüncül bir yaklaşımla ele alınmaması ve korunması gerekli olan bir alanın çok merkezli bir yönetim yapısının oluşmasına neden olmuştur (Kozaman, 2007).

Boğaziçi Yasası'nın İmar Mevzuatı'ndan önceki hükümlerine bakıldığında yasanın 3. maddesinin 'f' fıkrasına göre Boğaziçi alanında mevcut yapı ve nüfus yoğunluğunu arttırıcı türden plan değişikliklerinin yapılması, 'g' fıkrası ile de sahil şeridi ve öngörünümde parsel boyutu 5000 m² ve üstünde olan alanlarda, ifraz işlemi yapılmadan iki katı geçmeyecek şekilde azami TAKS oranı %6 olacak şekilde yapılaşmaya izin verilmiştir. Bu madde Boğaziçi'nde yeşil alanlar, orman ve koru alanlarında da uygulamaya izin vermiştir. 11.12.1986 tarihinde Anayasa Mahkemesi'nin verdiği kararla 'g' fıkrası iptal edilmiş fakat öngörünüm bölgesi ve sahil şeridinde yapılaşmaya izin veren bu madde, yürürlükte olduğu süre içinde birçok olumsuz uygulamalara yasal altlık teşkil etmiştir. Boğaziçi'nde öngörünüm bölgesindeki yapılaşma bu dönem içinde artış göstermiştir. Bu iki sene içinde öngörünüm bölgesindeki 93 parsel üzerinde 1335 lüks konutun inşası gerçekleşmiştir. Bu yapıların inşası, yeşil alanları da yok eden bir uygulama olmuş, öngörünüm bölgesinde yer alan ağaçların %10'u yok olmuştur. Ayrıca 285.425 m² rekreasyon alanının 17221 m²'sinde yapılaşma gerçekleşmiştir (Şekil 4.25) (Gülersoy, 1995 ve Kozaman, 2007).

Şekil 4.25. Koruların yapılaşmaya açılması (Aksoy, 2006).

2960 sayılı Boğaziçi Kanununun en çarpıcı diğer hükümleri Boğaziçi alanında mevcut planda nüfus ve yapı yoğunluğunu artırıcı nitelikteki plan değişikliklerinin ve konutun yapılamayacağı , tevhit ve ifraz işlemlerinin yapılmasına izin verilmeyeceğine dair olanlardır. Yapılaşma ile ilgili sınırlamanın yalnızca nüfus yoğunluğunu arttırmayan her projenin onaylanması koruma kavramıyla bağdaşmaz, yanlış uygulamaları da beraberinde getirir. (Pilgir , 1992)

2960 sayılı kanun ile Boğaziçi alanında kömür ve akaryakıt depolarının, tersane ve sanayi tesislerinin kurulamayacağı belirtilmiş, ayrıca mevcut tesislerin, Bakanlar Kurulu'nun alacağı karar ile 1985 yılı sonuna kadar başka bölgelere nakledileceği belirtilmiştir. Bu tesisler Beykoz Sümerbank Deri ve Kundura Fabrikası, Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikası (Şekil 4.26), Çubuklu Akaryakıt Depoları, Anadolu Hisarı Kontrplak Fabrikası, İstinye Kibrit Fabrikası, Büyükdere Tuğla Fabrikası ve Kuruçeşme Kömür depolarıdır. Bu tesislerden de sadece Kuruçeşme'de bulunan kömür depoları 1986'da başka yere nakledilmiş ve sonra bu alan kamu parkı olarak düzenlenmiştir (Şekil 4.27).

Şekil 4.26. Beykoz'daki sanayi alanları (Boğaziçi İmar Müdürlüğü arşivi).

Şekil 4.27. Kuruçeşme'deki kömür depolarının yerine yapılan park. (Özhekim, 2006)

3194 sayılı Kanunun geçici 7. maddesine göre Boğaziçi alanında mevcut çekme katlar aynı gabari içinde kalmak şartı ile tam kata iblağ edilir. Ancak teras kullanma hakkı daha önce tapuya tescil edilmemiş olan çatı katı malikleri emlak vergisi için beyan edilen daire bedelinin daire metrekaresine bölünerek bulunan bir metrekare değerinin kazanılan alan ile çarpımı sonucu bulunan değeri hisse nisbetlerine göre diğer kat maliklerine öder. Kendileri bulunmadıkları takdirde bu bedel isimlerine milli bir bankaya yatırılır. Bu madde Boğaziçi silüetini etkileyen maddelerden birisidir.

24.02.1984 ve 22.05.1986 yılında çıkarılan 2981 ve 3290 sayılı İmar ve Gecekondu Mevzuatına aykırı yapılara uygulanacak işlemler hakkındaki yasaların Boğaziçi alanında uygulanmasına ilişkin koşullar 07.06.1986 tarihinde belirlenmiştir. 10.10.1985 tarihine kadar yapılmış olan bütün kaçak yapılar af kapsamına alınmıştır. İmar affı ile yasal kimlik kazanan gecekonducular hızla apartmanlaşmaya başlamıştır. 1989 senesinde çıkan 1988/61 sayılı karar ile bütün Boğaziçi alanı imar affı kapsamında çıkarılması kesinleşmiştir (Gülersoy, 1995), (Kozaman, 2007).

Boğaziçi'ne özel gelişen plan ve yasal düzenlemelerin yanı sıra silüeti etkileyen bir başka unsur da 1980 yılı sonrası kent bütününde planlama politikalarında yaşanan değişimlerin sonucu gelişme göstermiştir. İstanbul dünya içinde var olan ve bilinen bir kent haline getirilmeye çalışılmış ve bu kapsamda özel girişimler devlet tarafından teşvik edilmiştir. 1980'lerde teşvik edilen turizm sektörü İstanbul'un bir dünya kenti olma vizyonu içinde başat

sektörlerden biri olarak görülmüştür. Kültürel miras, turizmin geliştirilmesi kapsamında bir potansiyel olarak ele alınmış ve tarihi mirasın, doğal güzelliklerin yer aldığı alanlar içinde turizm merkezleri ilan edilerek büyük otellerin ve farklı yapıların inşasına, konaklama fonksiyonunun, korunması gereken alanlarda gelişimine izin verilmiştir. Boğaziçi'nin korunması önündeki büyük engellerden biri de bu gelişmeler olmuştur (Kozaman, 2007).

1982 senesinde kabul edilmiş olan Turizm Teşvik Kanunu bu tehlikeye neden olan en önemli yasal araç olmuştur. 1984 yılından itibaren ilan edilen 40 turizm alanı bulunmaktadır. Fakat bu sayı daha sonra 21'e inmiştir. Bu 21 turizm alanından 15 tanesi Boğaziçi'nde yer almaktadır. Turizm alanlarının ilanı ile birlikte yüksek katlı oteller alan içinde yatırımcılar tarafından inşa edilmiştir. Bunlar, tarihi Yıldız Sarayı parkı içinde yer alan Conrad Hilton Oteli, bir mahalle içinde yer alan ve mahalle ölçeğine uymayan daha sonra boşaltılan Park Otel, Çırağan Sarayı'nın bahçesinde yer alan Çırağan Kempinski Oteli, Dolmabahçe Sarayı'nın bahçesinde inşa edilen Swiss Hotel, Taşkışla Turizm Merkezi içinde yer alan Süzer Plaza gibi yapılar, Turizm Teşvik Yasası'nın sunmuş olduğu olanaklarla Boğaziçi silüetinde yer almışlardır(İMP, 2005 ve Kozaman, 2007).

Boğaziçi gibi korunması gereken alanlarda bütüncül bir yaklaşımla ve üst ölçekli planların getirmiş olduğu kararlar doğrultusunda ele alınarak yaklaşılmalıdır. Fakat alan içinde yer alan sit alanlarının büyük bir kısmında turizm alanları bulunmaktadır. Turizm merkezlerinin korunması gerekli alanlarda yer almaları ve yasanın tanımı ile bu alanlarda gelişimin teşvik edilmesi koruma anlayışıyla çelişen bir ortamın oluşmasına neden olmuştur (Şekil 4.28) (İMP, 2005 ve Kozaman, 2007).

Şekil 4.28. Korunması gerekli alan ile çelişen yapılaşmalar (www.wowturkey.com).

Sonuç olarak, çıkartılan kanunlar ve yeni yapılaşmalar ile Boğaziçi İmar Planının geçerliliğini kaybettiği anlaşılmaktadır. Boğaziçi'nin silüet göz önüne alınmadan, etüd çalışmaları yapılmadan sınırlarının belirlenerek bölgelere ayrılması ve uygulamaların farklı kurumlar tarafından yapılması Boğaziçi'ne bütüncül olarak bakılmadığının bir göstergesidir. Boğaziçi Kanunu ve Plan Lejantı'nın birbirine tezat teşkil eden hükümleri ile Boğaziçi günümüzdeki görünümüne ulaşmıştır.

5. ALAN ÇALIŞMASI: DOLMABAĞÇE CAMİ VE ÇIRAĞAN SARAYI ARASINDA KALAN BÖLGE

Boğaziçi silüetinin irdelenmesi için, belli bir alanında çalışma yapılmıştır. Seçilen bölge yoğun değişimlerin yaşandığı ve eski-yeni yerleşimleri içinde barındıran bir bölgedir. Silüetin nasıl olması gerektiği sorusuna kapalı ve açık uçlu sorularla cevap aranmıştır. Halkın silüeti nasıl görmek istediği, silüetteki binaların nasıl olmasını istediği araştırılmıştır.

5.1 Alan Çalışmasının Amacı

Gerek medya gerekse literatüre bakıldığında Boğaziçi kimliğinin zedelendiği defalarca gündeme getirilmiş ve tartışma platformu yaratılmıştır. Silüeti aşan gökdelenlerin yanında dünden bugüne ulaşan yapı kimliği ile çelişen bu tip uygulamalar tartışılmaktadır. Tezin amacı; silüette yer alan farklı mimari yerleşimleri belirleyip, etkilerini irdelleyip, Boğaziçi sorunlarını tespit ederek nasıl bir silüet olması gerektiğinin alt yapısını oluşturmaktır. Diğer bir anlamda, günümüz sorunlarından biri olan Boğaziçi kimliğinin fiziksel yapıda zedelenmesini önleyip, sürdürülebilirliğini sağlayabilmektir.

5.2 Çalışma Alanının Seçilme Kriterleri ve Sınırları

Boğaziçi yerleşimi, Anadolu - Avrupa Yakası ve Karadeniz - Marmara Denizi arasında uzun iki silüet oluşturması nedeni ile silüetinin belli bir bölümünde alan çalışması yapılmıştır. Boğaziçi'nin Anadolu Yakası'nda konut yerleşiminin daha yoğun olması sebebiyle yapı çeşitliliği azdır. Boğaziçi'nin Avrupa Yakası ise, farklı değişimleri daha hızlı yaşaması nedeniyle, çalışma alanı olarak seçilmiş; birçok yerleşim karakterini içeren ve bölüm 3.1'de anlatılan kentsel kimliği oluşturan özelliklerden coğrafi özellikleri, anıt yapıları ve kent meydanlarını içinde barındıran aks (Dolmabahçe-Çırağan aksı) ele alınmıştır. Söz konusu aks, geçmişte saraylar, limanlar, küçük mahalleler ve dini yapılardan oluşmaktadır (Şekil 5.1).

Çalışma alanında Dolmabahçe Cami, Dolmabahçe Sarayı, Çırağan Sarayı gibi eski eserler mevcut olup, Swiss Otel, Conrad Oteli, Gökkafe gibi yeni yapılar da mevcuttur. Yeni yapılar silüete çeşitlilik kattığı için farklılık yaratmış ve İstanbul kentinin imajını oluşturan öğeler haline gelmiştir.

Şekil 5.1. Fethi Paşa Korusun'dan Dolmabahçe ve Beşiktaş'a bakış Guillaume Berggren 1875 (Konstantiniye'den İstanbul'a 19. Yy ortalarından 20. Yy'a Boğaziçi Rumeli Yakası, Genim,2006).

Günümüzde ise, tarihi yapılarla birlikte yeni yapıları ve yeşil dokuların daha az olduğu görülmektedir (Şekil 5.2).

Şekil 5.2. Günümüzdeki silüet ve hava fotoğrafı. (Boğaziçi İmar Müdürlüğü arşivi ve www.googleearth.com)

2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun belirlediği alanların Dolmabahçe-Çırağan aksını kapsamaması Boğaziçi'nin bütüncül olarak değerlendirilmediğinin kanıtıdır ve bu nedenle bölge çalışma alanı olarak seçilmiştir.

5.3 Alan Çalışmasının Yöntemi

Araştırmada anlamsal farklılaşma örneği (semantic differential scale)(Bechtel, 1975) ve kapalı uçlu sorulardan oluşan bir anket formu hazırlanmıştır. Toplamda 100 kişi olan deneklerin 50'si konu ile ilgili olarak mimar, şehir plancısı, peyzaj mimarı... vb. gibi meslek gruplarından, diğer 50 kişi bu meslek grupları dışından seçilmiştir. Kadın ve erkek oranlarının

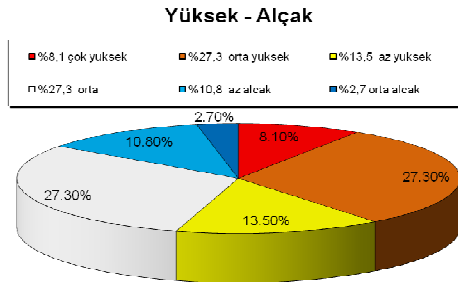
iki grup için de aynı olmasına özen gösterilmiştir. Anket çalışmasında, halkın istek ve beklentilerine ait sorular sorulmuş ve tablolar yapılmıştır. Araştırma alanının renkli silüeti oluşturulmuş, hiçbir yönlendirme yapılmadan deneklere silüete bakarak 7 ölçekli anlamsal farklılaşma örneğinde sıfat çiftlerine göre silüeti değerlendirilmeleri istenmiştir. Kapalı uçlu sorularla da silüette beğendikleri ve beğenmedikleri yerleri işaretlemeleri istenmiş, görüşlerini belirtmeleri talep edilmiştir. Silüette dikkat çeken ve önem taşıyan binaların anlamsal farklılaşma ölçeğine göre sıfat çiftleriyle renk, kütle, biçim...vb. beğenileri sorgulanmış, bilgi alışımın sağlanması desteklenmiştir. Boğaz'ın bir kısmında yapılan çalışma verileri tüm Boğaz'ı içerecek çalışmaya bir alt yapı teşkil edecektir. Yapılan alan çalışması, Boğaziçi'nin diğer bölgeleri için de yapıldıktan sonra, ancak genel silüetin nasıl olması gerektiği belirlenebilir.

5.4 Alan Çalışmasının Sonuçları

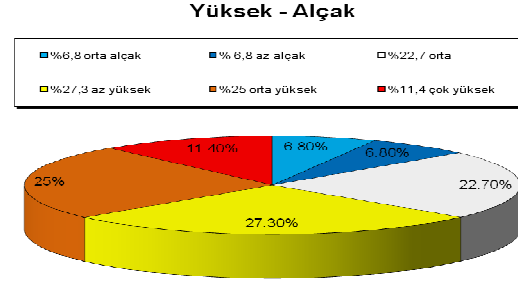
Alan çalışmasında silüetin bütün olarak ve silüetteki imaj noktaları için anket çalışması yapılmıştır.

5.4.1 Silüetin Bütün Olarak Sonuçları

Anket sonuçlarına bakıldığında, genel olarak her iki grupta da silüet yüksek bulunmuştur. Diğer meslek gruplarından oluşan grup, mimar vb gruba göre silüeti daha yüksek bulmuştur. Her iki grupta da silüeti çok alçak bulunmamıştır (Şekil 5.3 ve Şekil 5.4).

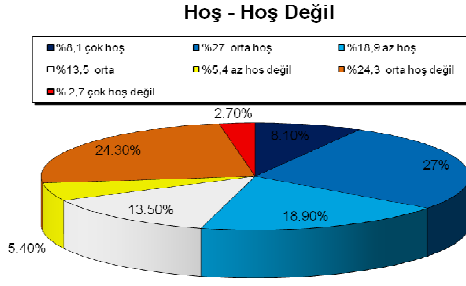

Şekil 5.3. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Yüksek - Alçak)

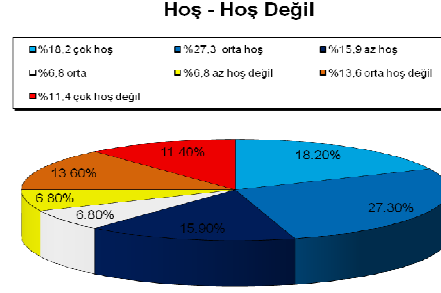

Şekil 5.4. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Yüksek - Alçak)

Silüet, mimar vb gruba nazaran diğer meslek grupları tarafından daha hoş bulunmuştur. Diğer meslek gruplarında çok hoş ve çok hoş değil diyenlerin sayısı fazla iken, mimar vb. gruptakiler silüeti orta hoşlukta bulmuşlardır (Şekil 5.5 ve Şekil 5.6).

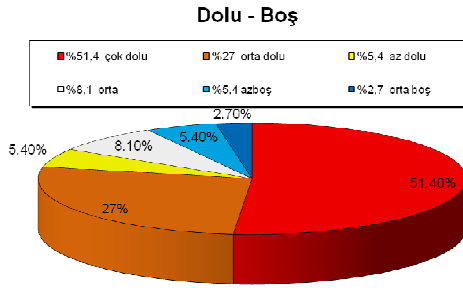

Şekil 5.5. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Hoş – Hoş Değil)

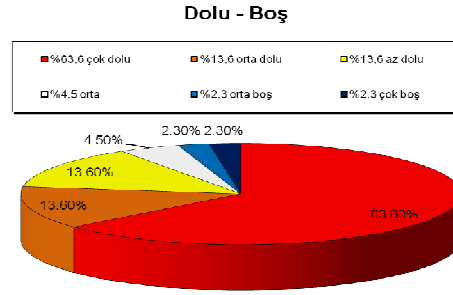

Şekil 5.6. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Hoş – Hoş Değil)

Silüet, genel olarak her iki grup tarafından da dolu bulunmakta, mimar vb grup silüeti daha dolu görmekte ancak diğer mesleklerden oluşan grupta silüeti “çok dolu” gören kişi sayısı daha fazladır (Şekil 5.7 ve Şekil 5.8).

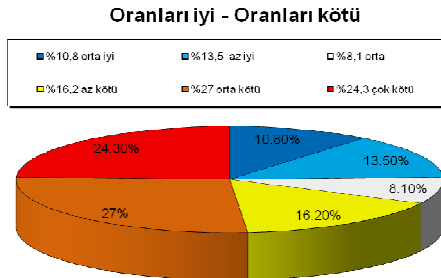

Şekil 5.7. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Dolu - Boş)

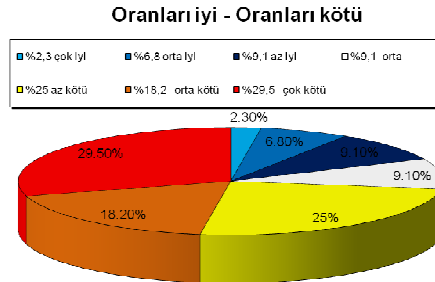

Şekil 5.8. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Dolu - Boş)

Genel olarak her iki grup da silüetin oranlarını kötü bulmuştur. Diğer meslek gruplarından oluşan grup, mimar vb gruba göre silüet oranlarını daha kötü bulmuştur. Ancak, diğer grupta olmasına karşılık, mimar vb grupta silüetin oranlarını “çok iyi” bulan olmamıştır (Şekil 5.9 ve Şekil 5.10).

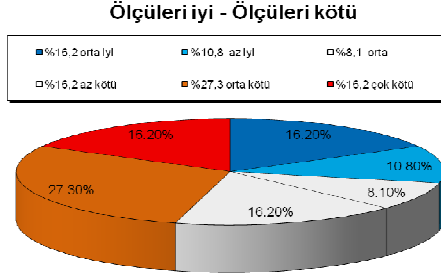

Şekil 5.9. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Oranları iyi - kötü)

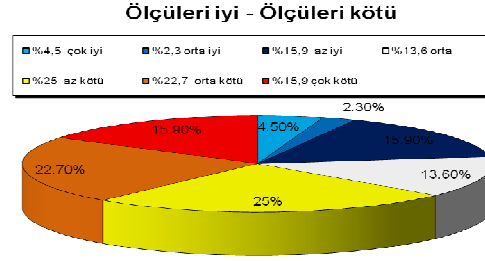

Şekil 5.10. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Oranları iyi - kötü)

Genel olarak her iki grup da silüetin ölçülerini kötü bulmuştur. Diğer meslek grupları mimar vb gruba göre ölçüleri de daha kötü bulmuştur. Mimar vb grupta silüet ölçülerini “çok iyi” bulan olmamasına karşılık, diğer grupta bulunmaktadır (Şekil 5.11 ve Şekil 5.12).

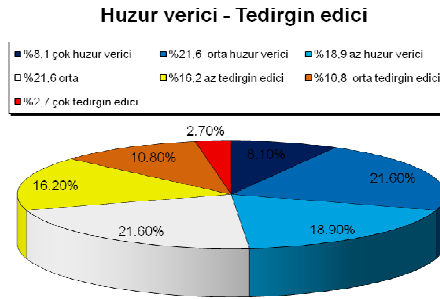

Şekil 5.11. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Ölçüleri iyi - kötü)

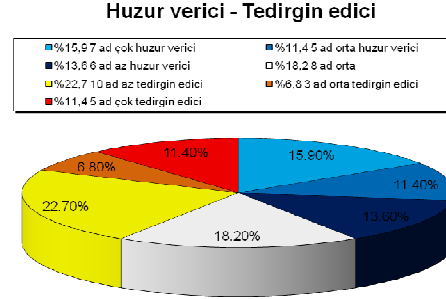

Şekil 5.12. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Ölçüleri iyi - kötü)

Genel olarak her iki grup da silüeti ne huzur verici ne tedirgin edici bulmaktadır. Diğer meslek grupları, mimar vb gruba göre silüeti daha tedirgin edici bulmaktadır (Şekil 5.13 ve Şekil 5.14).

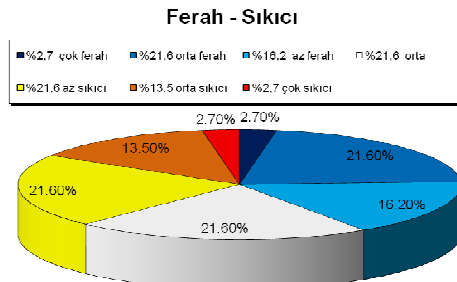

Şekil 5.13. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Huzur verici – tedirgin edici)

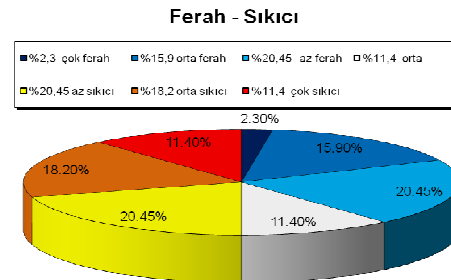

Şekil 5.14. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Huzur verici – tedirgin edici)

Genel olarak her iki grup da silüeti ne ferah ne sıkıcı bulmaktadır. Diğer meslek grupları, mimar vb gruba göre silüeti daha sıkıcı bulmaktadır (Şekil 5.15 ve Şekil 5.16).

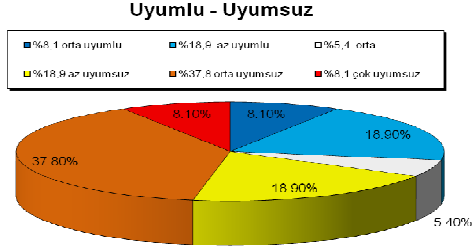

Şekil 5.15. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Ferah – sıkıcı)

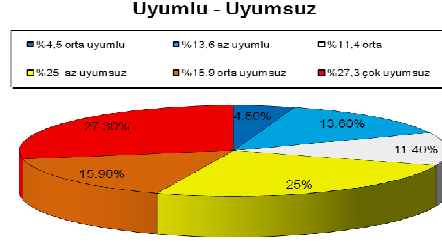

Şekil 5.16. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Ferah – sıkıcı)

Genel olarak her iki grup da silüeti uyumsuz bulmakta ancak, diğer meslek grupları, mimar vb gruba göre silüeti daha uyumsuz bulmaktadır. Her iki grupta da “çok uyumlu” bulan kimse olmamıştır (Şekil 5.17 ve Şekil 5.18).

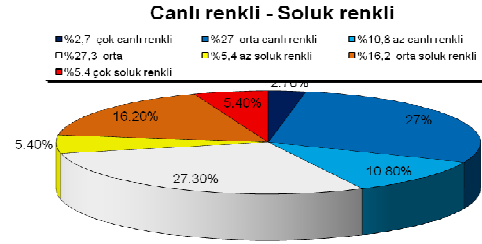

Şekil 5.17. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Uyumlu – uyumsuz)

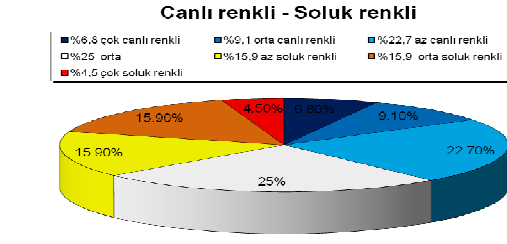

Şekil 5.18. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Uyumlu – uyumsuz)

Genel olarak her iki grup da silüeti ne soluk ne de canlı renkli bulmaktadır (Şekil 5.19 ve Şekil 5.20).

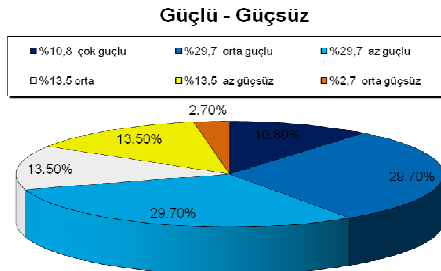

Şekil 5.19. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Canlı – soluk renkli)

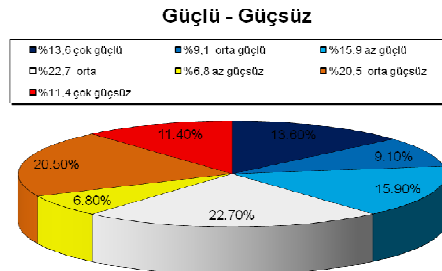

Şekil 5.20. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Canlı – soluk renkli)

Genel olarak mimar vb grup silüeti güçlü, ancak diğer meslek grupları silüeti güçsüz bulmaktadır (Şekil 5.21 ve Şekil 5.22).

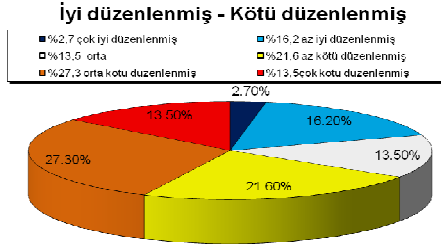
Şekil 5.21. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Güçlü – güçsüz)

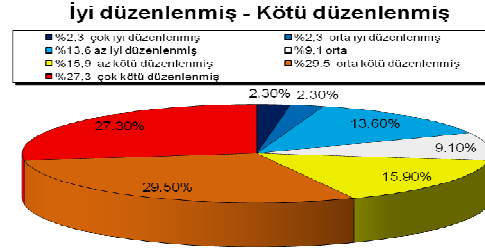
Şekil 5.22. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Güçlü – güçsüz)

Diğer meslek grupları ve mimar vb grup silüeti kötü düzenlenmiş bulmaktadır. Oranlarına

bakıldığında diğer meslek gruplarından oluşan grubun %27,3'ü, mimar vb grubun %13,5'u silüeti "çok kötü düzenlenmiş" bulmaktadır (Şekil 5.23 ve Şekil 5.24)..

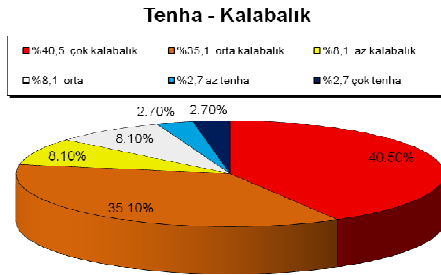

Şekil 5.23. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (İyi – kötü düzenlenmiş)

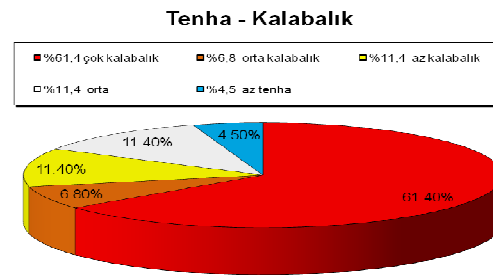

Şekil 5.24. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (İyi – kötü düzenlenmiş)

Genel olarak her iki grup da silüeti kalabalık bulmaktadır. Oranlarına bakıldığında diğer meslek gruplarının %61,4'ü, mimar vb grubun %40,5'i silüeti "çok kalabalık" bulmaktadır (Şekil 5.25 ve Şekil 5.26).

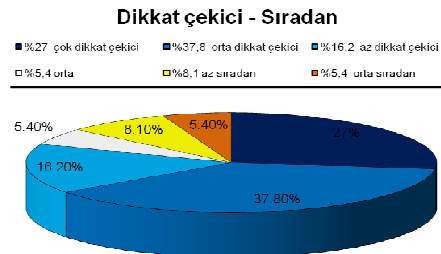

Şekil 5.25. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Tenha – Kalabalık)

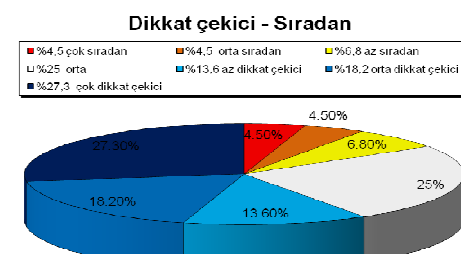

Şekil 5.26. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Tenha – Kalabalık)

Genel olarak her iki grup da silüeti dikkat çekici bulmaktadır. Mimar vb grup, diğer meslek gruplarına göre silüeti daha dikkat çekici bulmaktadır. Mimar vb grupta silüeti "çok sıradan" bulan olmamasına karşılık, diğer grupta bulunmaktadır (Şekil 5.27 ve Şekil 5.28).

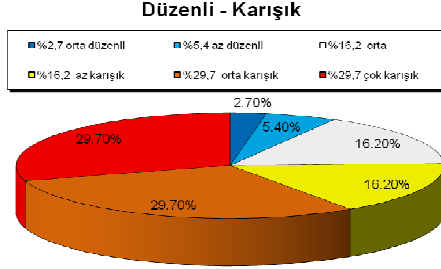

Şekil 5.27. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Dikkat çekici – sıradan)

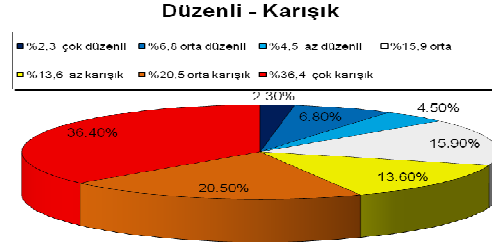

Şekil 5.28. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Dikkat çekici – sıradan)

Genel olarak her iki grup da silüeti karışık bulmaktadır. Mimar vb. grupta “çok düzenli” bulan olmamasına rağmen diğer grupta bulunmaktadır. Diğer meslek grubunun %36,4, mimar vb grubun %29,7’si “çok karışık” bulmaktadır (Şekil 5.29 ve Şekil 5.30).

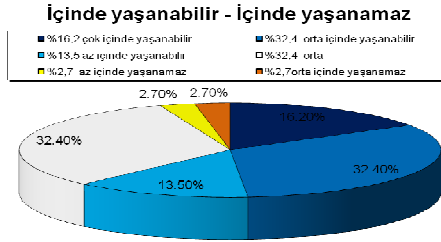

Şekil 5.29. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Düzenli – karışık)

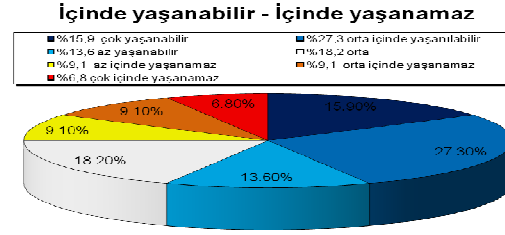

Şekil 5.30. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Düzenli – karışık)

Genel olarak her iki grup da silüeti içinde yaşanabilir bulmaktadır. Diğer meslek grubunun %6,8'i “çok içinde yaşanamaz” bulurken, mimar vb. gruptan hiç kimse “çok içinde yaşanamaz” bulmamıştır (Şekil 5.31 ve Şekil 5.32).

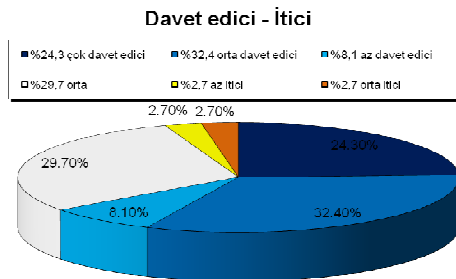

Şekil 5.31. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Yaşanılabilir – yaşanamaz)

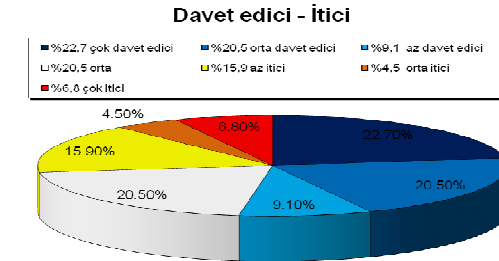

Şekil 5.32. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Yaşanılabilir – yaşanamaz)

Genel olarak her iki grup da silüeti davet edici bulmaktadır. Diğer meslek gruplarının % 6,8 “çok itici” bulurken, mimar vb. gruptan çok itici bulan olmamıştır (Şekil 5.33 ve Şekil 5.34).

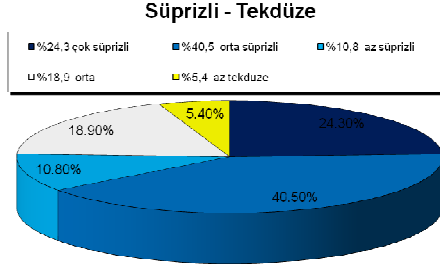
Şekil 5.33. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Davet edici – itici)

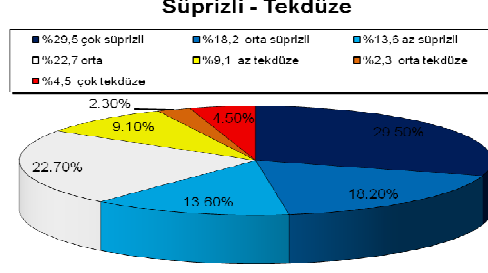
Şekil 5.34. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Davet edici – itici)

Mimarlar, diğer meslek gruplarına göre silüeti daha çok sürprizli bulmaktadır. Mimar vb. grup

silüeti “orta” ve “çok tek düze” bulan olmamıştır (Şekil 5.35 ve Şekil 5.36).

Şekil 5.35. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Sürprizli- tekdüze)

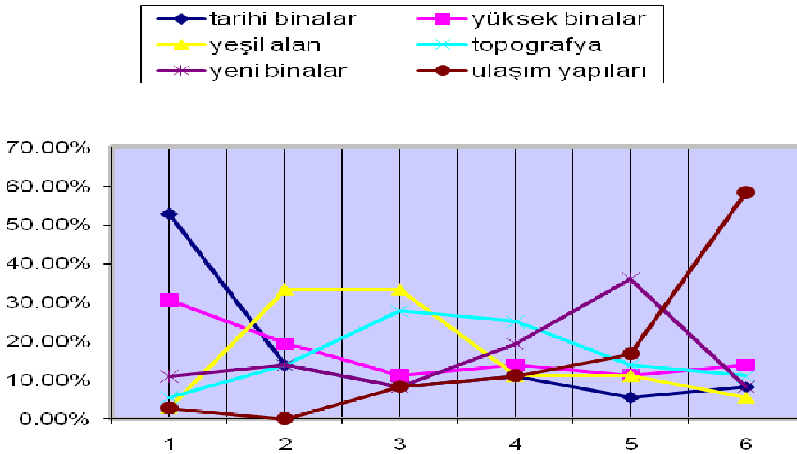
Şekil 5.36. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Sürprizli- tekdüze)

Sonuç olarak, denekler silüeti genel anlamda olumlu bulmuştur. Fakat mimari anlamda yerleşimlerin oran ve ölçüleri iyi bulunmamıştır. Yaşanılabilirlik açısından davet edici ve sürprizli mekanlar olarak görülmektedir.

İkinci olarak deneklere silüette dikkatlerini çeken öğeleri sıralamaları istenmiştir.

Mimar vb grupta en çok birinci sırada olanlar “tarihi binalar”, en çok ikinci ve üçüncü sırada olanlar “yeşil alan”, en çok dördüncü sırada olan “topoğrafya”, beşinci sırada olan “yüksek binalar”, en çok altıncı sırada olan ise “ulaşım yapıları”dır (Şekil 5.37).

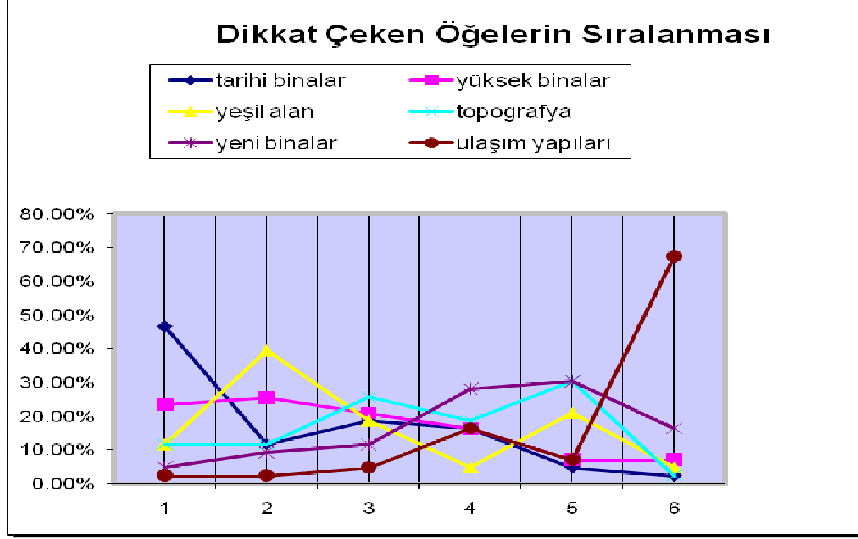
Dikkat Çeken Öğelerin Sıralanması

Şekil 5.37. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Dikkat çeken öğelerin sıralanması)

Diğer meslek gruplarında ise, birinci sırada “tarihi binalar”, ikinci sırada “yeşil alan”, üçüncü

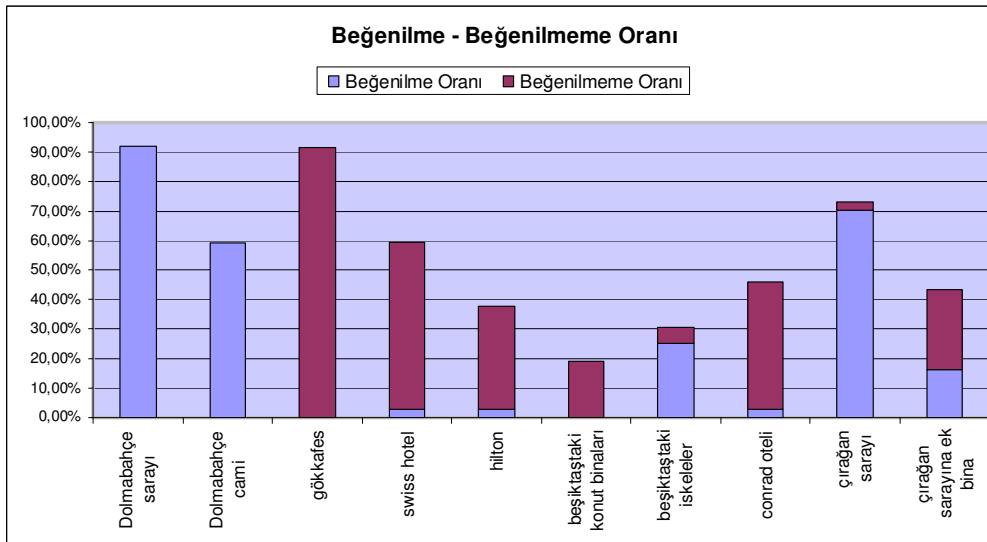
sırada “topoğrafya”, dördüncü ve beşinci sırada “yeni binalar”, altıncı sırada ise “ulaşım yapılarıdır” (Şekil 5.38).

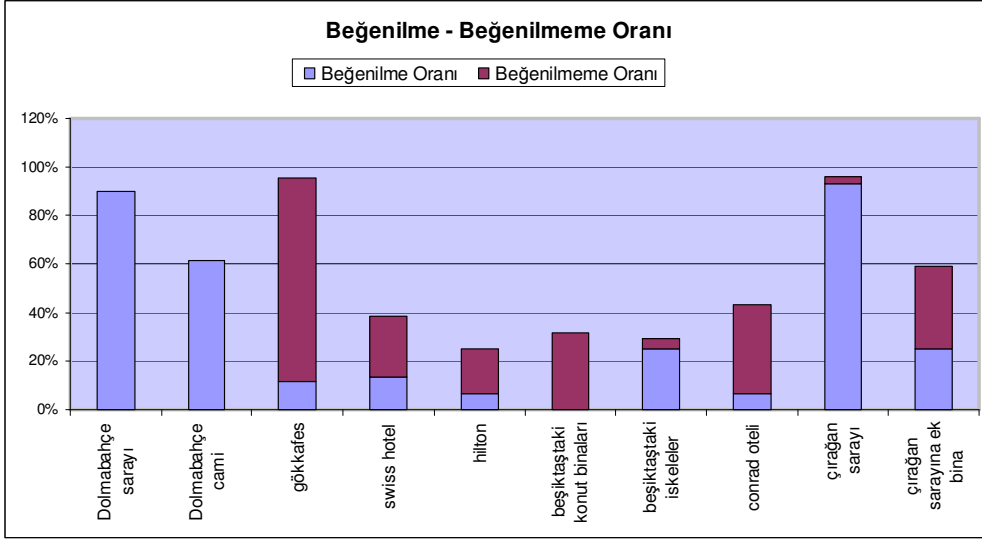
Şekil 5.38. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Dikkat çeken öğelerin sıralanması)

Deneklere üçüncü olarak silüette beğendikleri ve beğenmedikleri binaları işaretlemeleri istenmiştir. Sonuçlar aşağıdaki gibidir;

Aşağıdaki tablolardan da görüldüğü gibi, tarihi binalar genelde beğenilmekte, yeni yapılan binalar beğenilmemektedir. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler, Gökkafe binasını beğenen olmamasına karşın diğer meslek grubu deneklerinden bu binayı beğenen kişiler vardır (Şekil 5.39 ve Şekil 5.40).

Şekil 5.39. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Beğenilme-beğenilmeme oranı)

Şekil 5.40. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Beğenilme-beğenilmeme oranı)

Mimar vb grubundaki deneklerin %43,20 binaların biçimini, %83,80 yüksekliğini, %48,60 binaların rengini, dokusunu, doluluk boşluğunu, %70,30 yeşil dokuyu, %5,40 yolları, %37,80 bina-yeşil doku uyumunu değiştirmek istemektedir. Diğer meslek gruplarının %47,70 binaların biçimini, %59 binaların yüksekliğini, %43,20 binaların rengini, dokusunu, doluluk boşluğunu %56,80 yeşil dokuyu, %27,30 yolları, %34,10 bina yeşil doku uyumunu değiştirmek istemektedir. Genel olarak hem mimarlar hem de diğer meslek grupları binaların yüksekliğini azaltmak, yeşil alanları arttırmak, daha çok yeşil daha az yapı olmasını, boşlukların fazla olmasını, binaların renklerinin doğaya uyumlu, yapıların biçimlerinin çevresindeki tarihi eserlere uygun olmasını istemektedirler.

5.4.2 Çalışma Alanında Seçilen İmajlara Ait Sonuçlar

Son olarak da silüette dikkat çeken ve önem taşıyan binaların anlamsal farklılaşma ölçeğine göre sıfat çiftleriyle renk, kütle, biçim vb. beğenileri sorgulanmıştır.

5.4.2.1 Dolmabahçe Cami

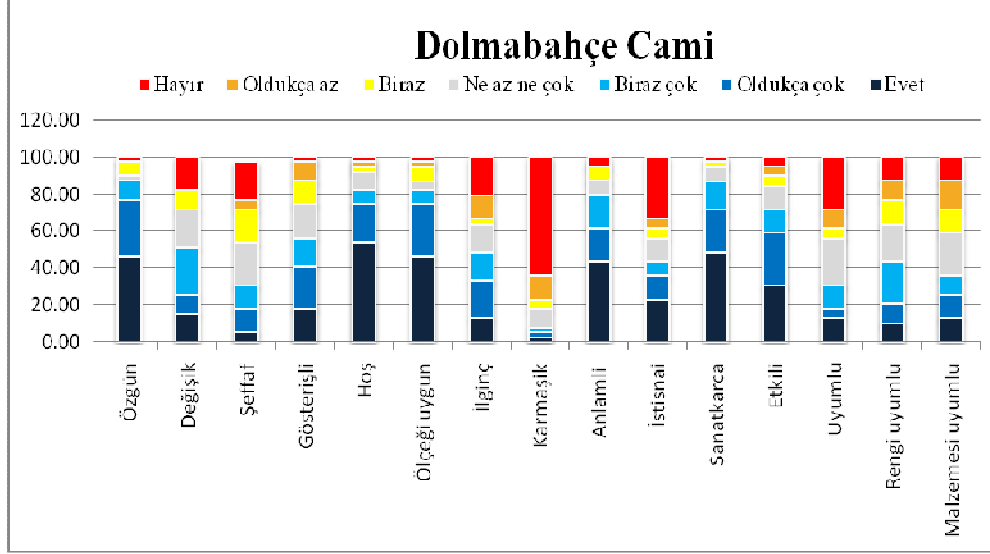
Beşiktaş'ta 23 Mart 1855'te bir cuma töreniyle ibadete açılan caminin inşası, Sultan Abdülmecit'in annesi Bezmialem Valide Sultan tarafından başlatılıp ölümü üzerine Sultan Abdülmecit tarafından tamamlanan ve tasarımı Garabet Balyan'a ait olan bir yapıdır. Cami, kare planlı alt yapı üzerine kubbeli ve yüksek bir kitledir. Hünkar bölümü ise, dikdörtgen planlı prizmatik ve daha alçak bir kitledir. Geçmişten günümüze silüetin bir simgesi olarak yer almaktadır. (www.wikipedia.org)

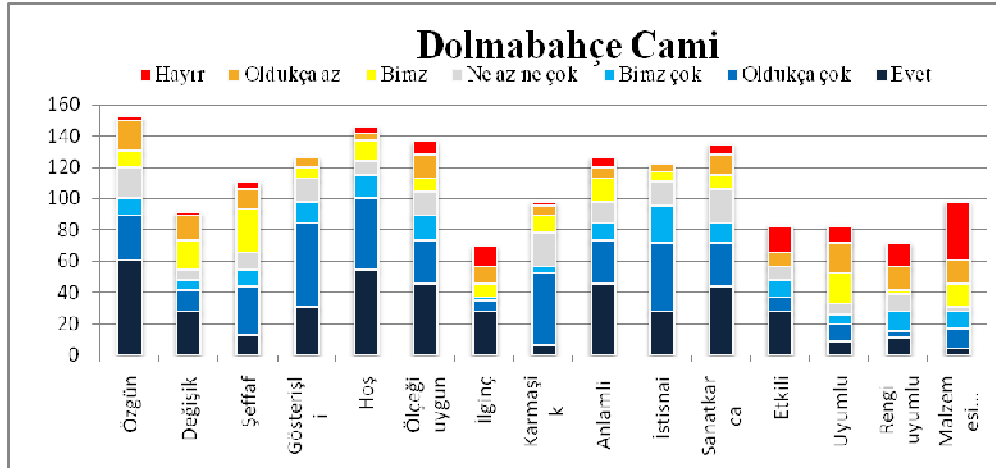
Şekil 5.41. Dolmabahçe Cami (www.wikipedia.org).

Cami ampir ve barok mimarisinin karışımıdır. Aşırı süslemesi ile ilgi çekmektedir.

Dolmabahçe Cami için uygulanan anket sonuçlarına göre; genel olarak diğer meslek grupları ve mimar vb grup camiyi hoş, özgün, gösterişli, anlamlı, sanatkarca bulmaktadır. Diğer meslek grupları, mimar vb gruba göre Dolmabahçe Cami'yi daha karmaşık bulmaktadır (Şekil 5.42 ve Şekil 5.43).

Şekil 5.42. Mimar vb. meslek grubundan oluşan denekler (Dolmabahçe Cami)

Şekil 5.43. Diğer meslek grubundan oluşan denekler (Dolmabahçe Cami)

5.4.2.2 Gökkafe

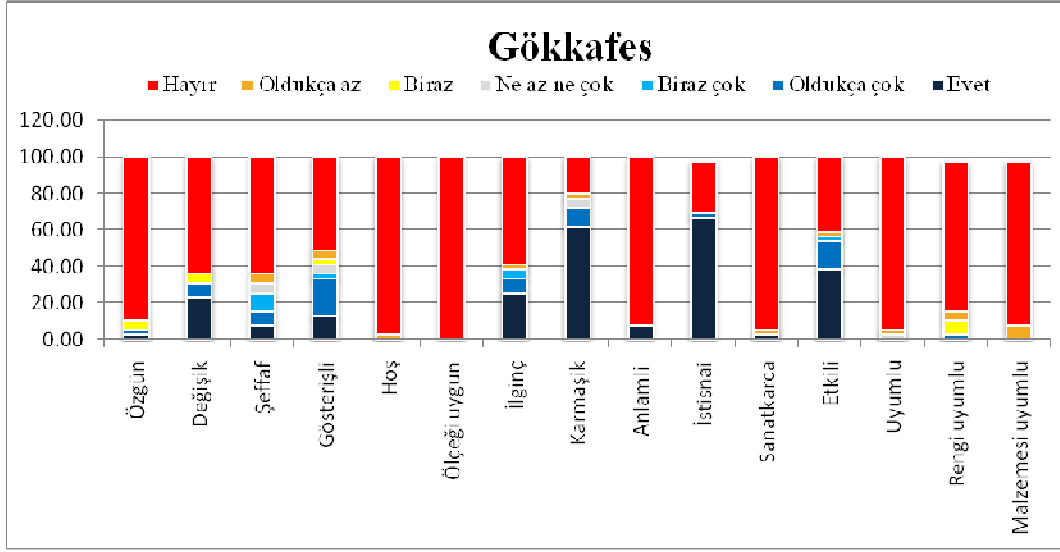
Gökkafe olarak bilinen bina, Süzer Holding'e ait Ritz Carlton Oteli'dir. 1998 yılında bitirilen binanın, yapımına başlanabilmesi için 1977 uygulama imar planında yeşil alan olan bölge, Bakanlar Kurulu kararı ile turizm alanı ilan edilmiştir. 34 katlı binanın yüksekliği 153 m. olup, mimarı Doruk PAMİR'dir (Şekil 5.44) (Baydarlıoğlu, 1994).

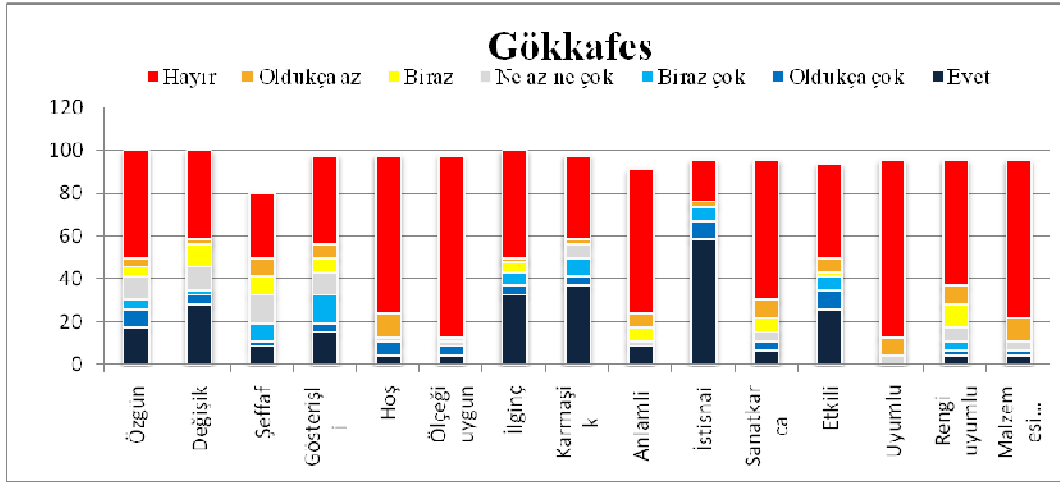
Şekil 5.44. Gökkafe (www.wowturkey.com)

Gökkafe Boğaziçi silüetinde yüksekliği ile çok tepki çekmiştir. Tarihi eserlerin bu kadar yoğun olduğu bir bölgede çok yakın yapılarak koruma anlayışından uzakta, çevresindeki eserleri ezen bir tavrı vardır.

Gökkafe için uygulanan anket sonuçlarına göre; bina diğer meslek grupları ve mimar vb grup tarafından genel olarak hoş, anlamlı, uyumlu, ölçeği uygun bulunmamaktadır. Diğer meslek grupları, mimar vb gruba göre Gökkafe’i daha özgün ve daha hoş bulmaktadır (Şekil 5.45 ve Şekil 5.46).

Şekil 5.45. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Gökkafes)

Şekil 5.46. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Gökkafes)

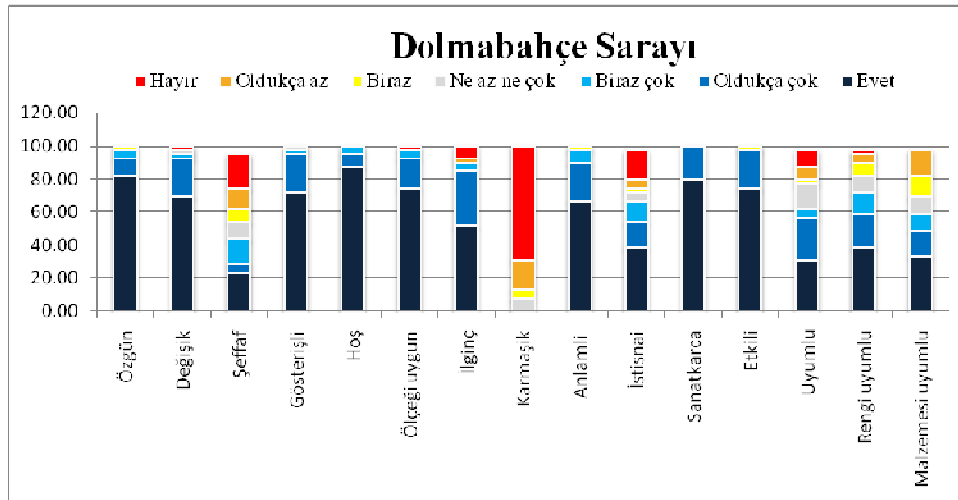
5.4.2.3 Dolmabahçe Sarayı

Beşiktaş İlçesi'nde, sarayla aynı adı taşıyan cadde üzerinde yer alır. Sultan Abdülmecid tarafında yaptırılan sarayın mimarları Garabet ve Nigogos Balyan'dır. 1846 yılında inşasına başlanan saray ancak 1856 yılında tamamlanabilmiştir. Beşiktaş'ta Dolmabahçe Caddesi ile Boğaz arasında, 250.000 m²'lik bir alan üzerine kurulan saray ve önemli müstemilat binaları deniz doldurularak inşa edilmiştir (Şekil 5.47) (www.wikipedia.org).

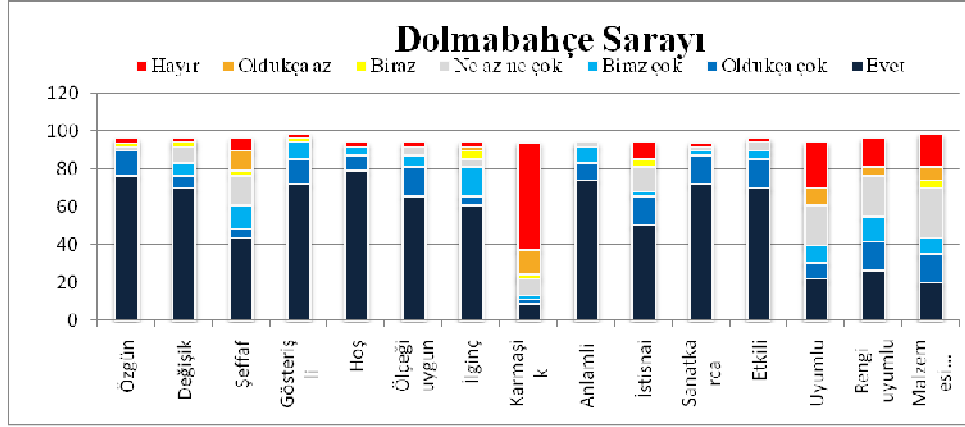

Şekil 5.47. Dolmabahçe Sarayı (www.istanbulfotoğraflari.com).

Dolmabahçe Sarayı'nın kendine has, belirli ekollere giren bir mimari üslubu olmamasına karşın Fransız Baroku, Alman Rokokosu, İngiliz Neo Klasizmi, İtalyan Rönesansı karışık bir şekilde uygulanmıştır. Saray, batı anlayışıyla çağdaşlaşma gayretleri içinde bulunan toplum sanatta da batının tesiri altında kalarak, Osmanlı saray ihtiyaçlarını da dikkate alıp, o asır bünyesinin sanat atmosferi içinde yapılmış bir eserdir. Nitekim 19. yüzyıl köşk ve saraylarına dikkat edildiğinde onların, içinde yaşanan yüzyılın sanat olaylarına değil, toplumun ve tekniğin gelişmesini de izah ettiği farkedilebilir. (www.wikipedia.org).

Şekil 5.48. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Dolmabahçe Sarayı)

Şekil 5.49. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Dolmabahçe Sarayı)

Dolmabahçe Sarayı için uygulanan anket sonuçlarına göre; saray diğer meslek grupları ve mimar vb grup tarafından genel olarak hoş, özgün, gösterişli, anlamlı, ölçeği uygun, sanatkarca ve etkili bulunmaktadır (Şekil 5.48 ve Şekil 5.49).

5.4.2.4 Swiss Otel

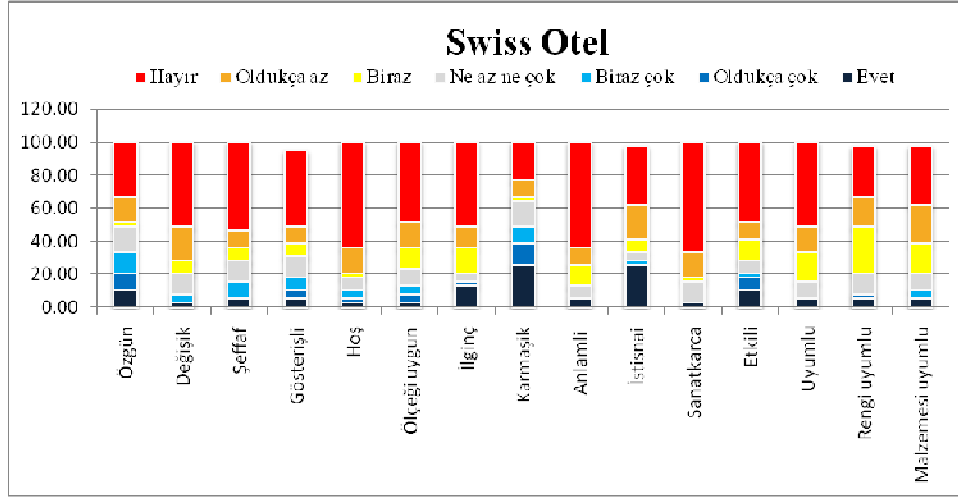
Maçka mevkiinde Dolmabahçe sarayının arkasında yer alan bina, 80.000m² inşaat alanına sahip 5 yıldızlı otel, 1991 yılında Japon bir firma tarafından inşasına başlanmış, Birleşmiş Mimarlar tarafından tasarlanmıştır. Binanın tek bir kütle olarak çözümlenmesi yerine olabildiğince parçalı yapılması ile şehir silüetine daha uyumlu bir hale getirilmeye çalışılmıştır. 1982 yılında çıkartılan Turizm Teşvik Kanunu ile Boğaz silüetinde yer almasına olanak sağlanmıştır (Şekil 5.50) (Baydarlıoğlu, 1994).

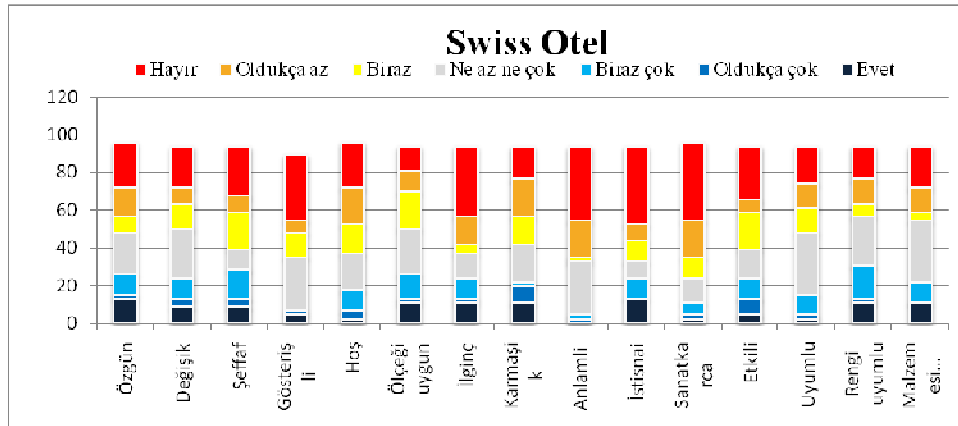
Şekil 5.50. Swiss Otel (www.wowturkey.com)

Binanın yansıtıcı cephe kaplamaları ile kaplanması, tüm cepheye çevredeki ağaç dokusunun ve doğayı yansıtan bir pano özelliği kazandırmakta ve yapının ağırlığını azaltmaktadır. Yapı bloklarının çatı katları olabildiğince kademeli ve parçalanmış olarak bitirilmiş, böylece tüm yapılaşmanın silueti yumuşatılmıştır. Çevresindeki yoğun ağaç dokusu aynen korunmuş ve otel bahçesinin bir devamı olarak düzenlenmiştir (www.arkitera.com).

Swiss Otel için uygulanan anket sonuçlarına göre; otel diğer meslek grupları ve mimar vb grup tarafından genel olarak hoş, anlamlı ve ölçeği uygun bulunmamaktadır. Mimar vb grup diğer meslek gruplarına göre Swiss Otel'i daha karmaşık, uyumsuz ve anlamsız bulmaktadır (Şekil 5.51 ve Şekil 5.52).

Şekil 5.51. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Swiss Otel)

Şekil 5.52. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Swiss Otel).

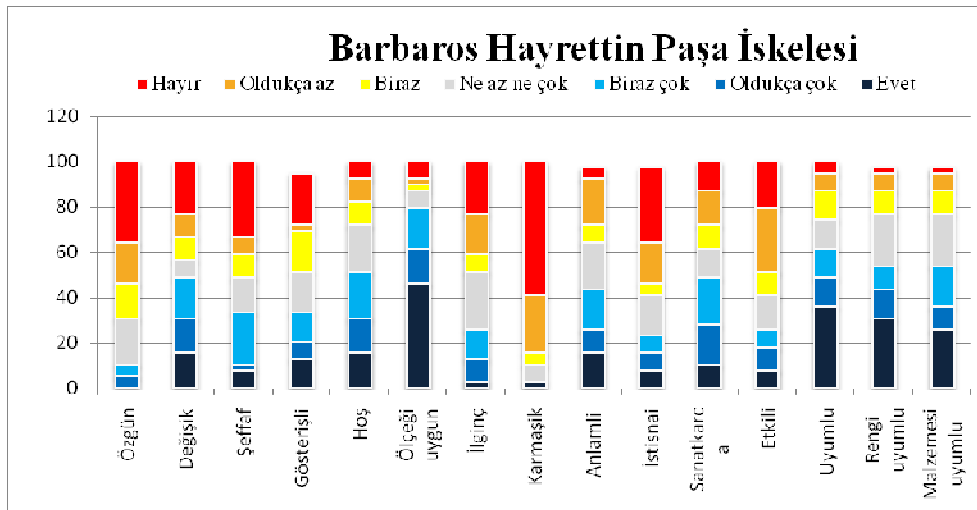
5.4.2.5 Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi

Beşiktaş-Kadıköy seferlerinin yapıldığı iskele binasında, çatı kaplaması geleneksel kenetli kurşun, çatıda kullanılan topuzlar son iki yüzyıldan sonra ilk defa bir sivil yapıda kullanılmaktadır (Şekil 5.53) (www.wikipedia.org).

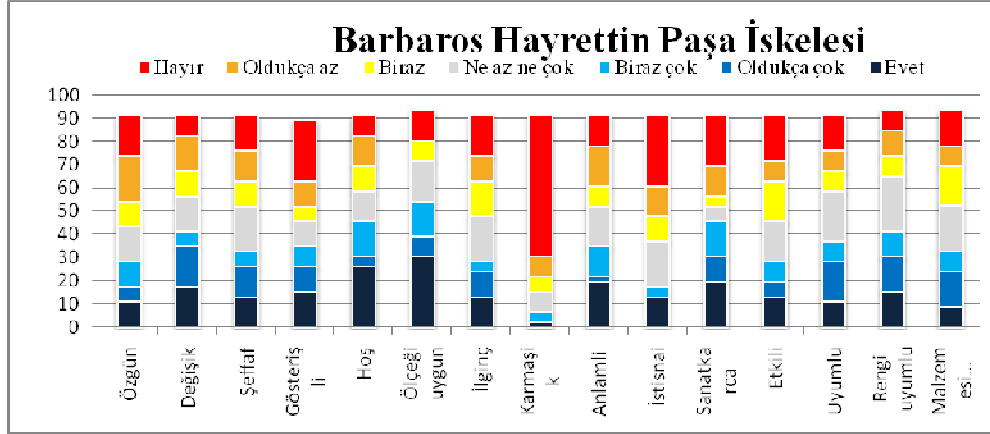

Şekil 5.53. Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi (www.wikipedia.org).

Adını Osmanlı Cumhuriyeti'nin ünlü denizcilerinden alan iskele, günümüzde mimar Erkan İnce ve M. Hilmi Şenalp tarafından geleneksel mimari unsurlar kullanılarak yenilenmiştir. Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi için uygulanan anket sonuçlarına göre; iskele diğer meslek grupları ve mimar vb grup tarafından genel olarak hoş, anlamlı ve ölçeği uygun bulunmaktadır. Mimar vb grup, diğer meslek gruplarına göre Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi'ni daha uyumlu bulmaktadır (Şekil 5.54 ve Şekil 5.55).

Şekil 5.54. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi)

Şekil 5.55. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi)

5.4.2.6 Beşiktaş İskelesi

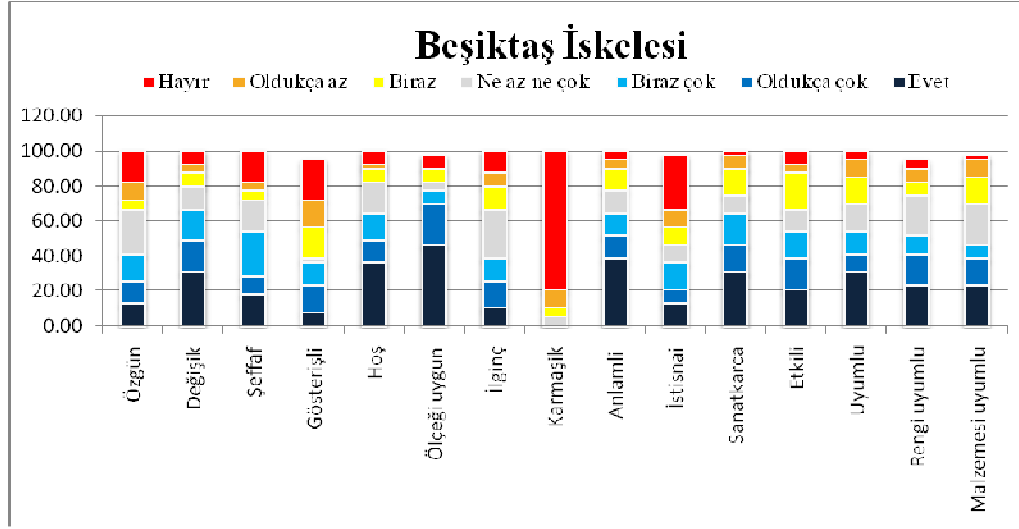
Beşiktaş - Üsküdar / Beşiktaş - Boğaz seferlerinin yapıldığı iskeledir. Şirket-i Hayriyye'nin yaptırdığı ilk iskeledir. İlk olarak 1851 yılında ahşap olarak inşa edildi. Günümüzde 1. ulusal mimarlık üslubu'nun uygulayıcılarından olan ve bu bina dışında da iskele binaları yapmış olan mimar Ali Talat Bey tarafından yapılmıştır (Şekil 5.56).

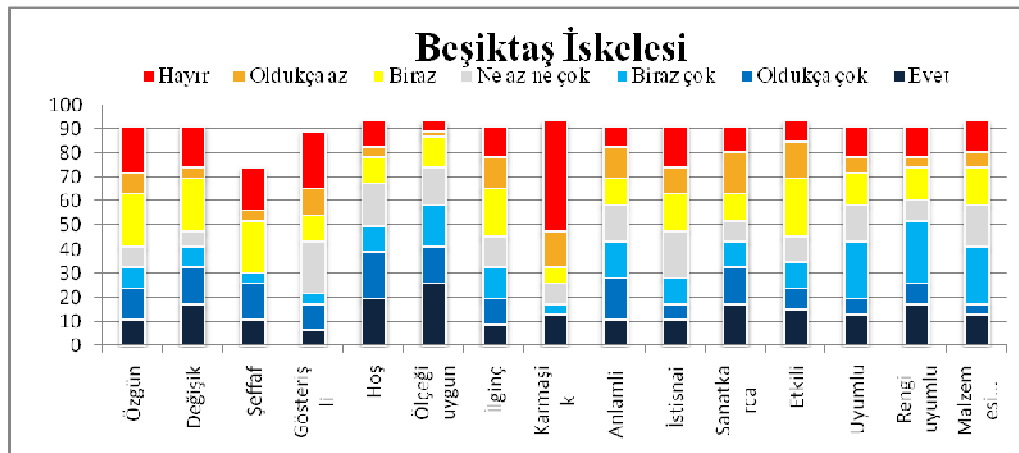
Şekil 5.56. Beşiktaş İskelesi (www.wowturkey.com).

Bina genel biçimlenişi, cephelerinde kullanmış olan sivri kemerleri, gerek iç gerekse dış bezemelerinin tümüyle dönemin mimarlık anlayışını yansıtmaktadır (www.wikipedia.org).

Beşiktaş İskelesi için uygulanan anket sonuçlarına göre; iskele diğer meslek grupları ve mimar vb grup tarafından genel olarak hoş, anlamlı, ölçeği uygun, sanatkarca, rengi ve malzemesi uygun bulunmaktadır. Diğer meslek grupları, mimar vb gruba göre Beşiktaş İskelesi'ni daha karmaşık bulmaktadır (Şekil 5.57 ve Şekil 5.58).

Şekil 5.57. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Beşiktaş İskelesi)

Şekil 5.58. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Beşiktaş İskelesi)

5.4.2.7 Beşiktaş Meydanı

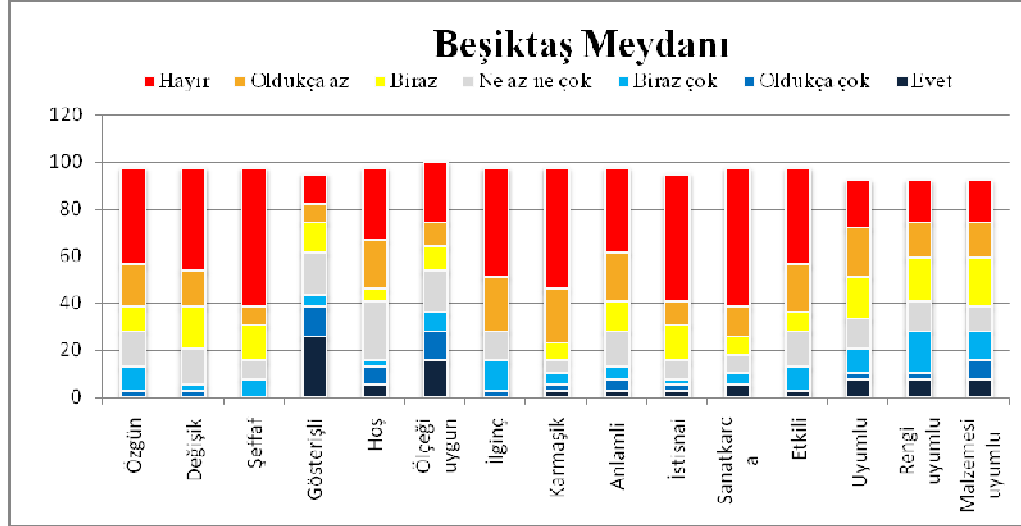
Beşiktaş Meydanı'nda bulunan Barbaros Anıtı 1944 yılında heykeltıraş Zühtü Müridoğlu ve Ali Hadi Bara tarafından yapılmıştır. Meydanın da aynı dönemde oluştuğu anlaşılmaktadır (Şekil 5.59).

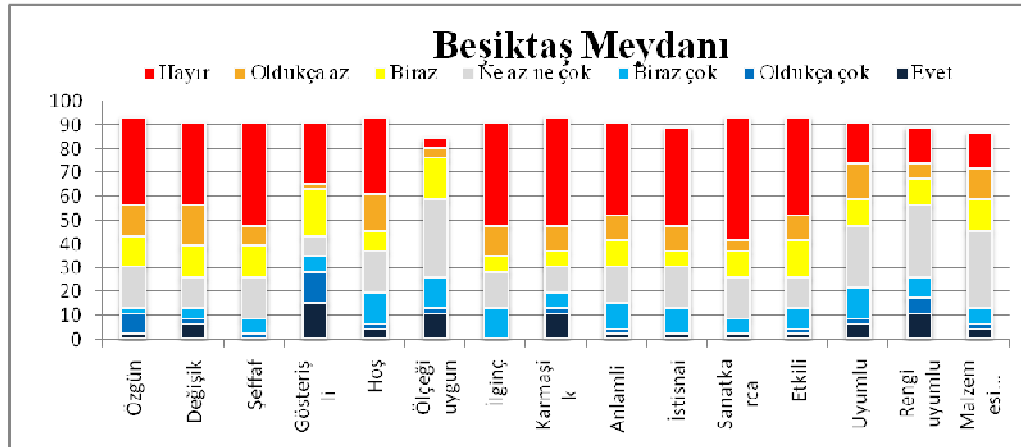
Şekil 5.59. Beşiktaş Meydanı (www.wowturkey.com)

Günümüzde meydan geçiş yeri ve bazı spor faaliyetlerinin yapıldığı yer olarak kullanılmakta toplanma mekanı olarak kullanılmamaktadır.

Beşiktaş Meydanı için uygulanan anket sonuçlarına göre; meydan diğer meslek grupları ve mimar vb grup tarafından hoş, sanatkarca, etkili, anlamlı, özgün ve karmaşık bulunmamaktadır. Diğer meslek grupları, mimar vb gruba göre ölçeğini daha uygun bulmaktadır (Şekil 5.60 ve Şekil 5.61).

Şekil 5.60. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Beşiktaş Meydanı)

Şekil 5.61. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Beşiktaş Meydanı)

5.4.2.8 Conrad Otel

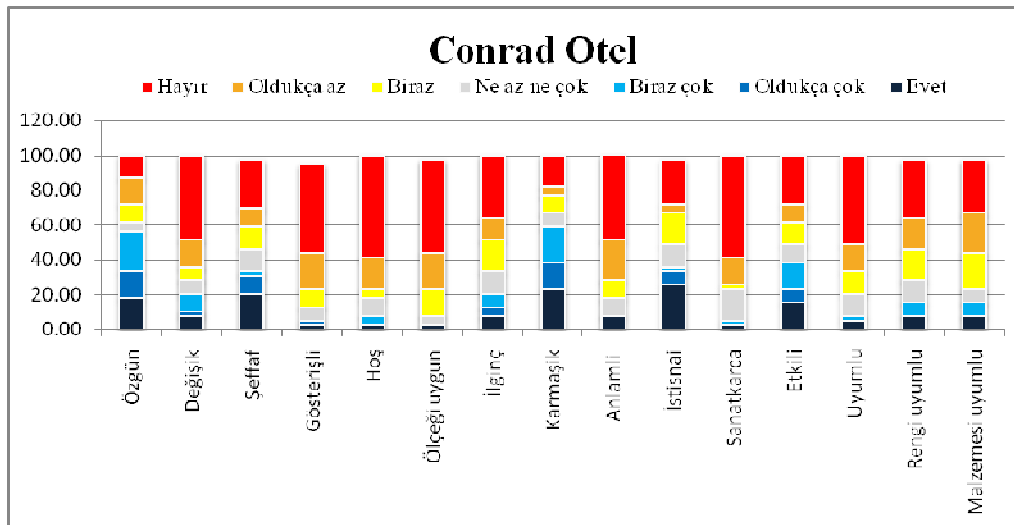
Beşiktaş Yıldız'da 1991 yılında inşaatı biten otel, Erol Aksoy ve William B. Tabler tarafından tasarlanmıştır. 20 katlı ve 55 m. yüksekliğindeki yapı, yine Boğaziçi'nde çok katlı yapı örneklerinden bir tanesidir (Şekil 5.62) (Baydarhoğlu, 1994).

Yıldız Parkı'nın turizm alanına alınmasından sonra Turizm Teşvik Kanunu'nun verdiği izin ile inşa edilmiştir.

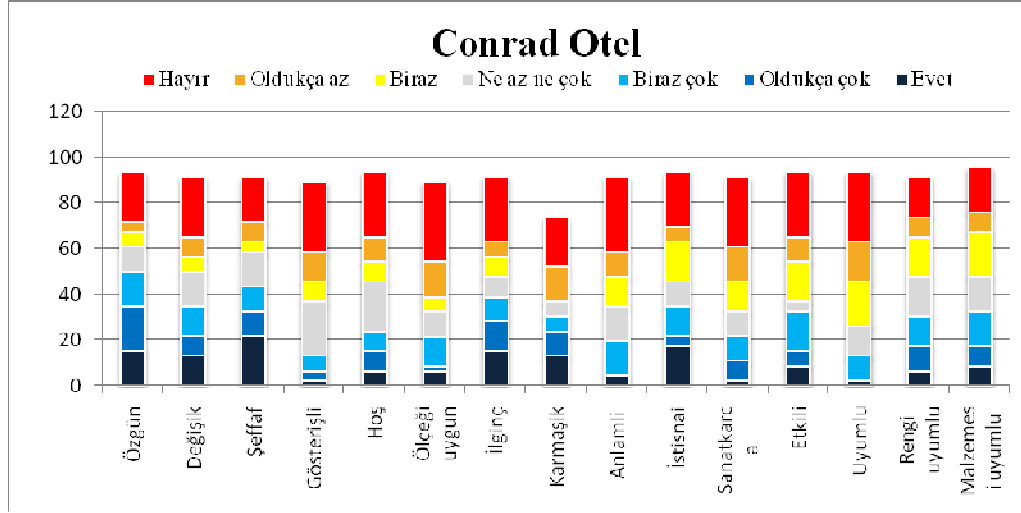

Şekil 5.62. Conrad Otel (www.wowturkey.com).

Conrad Oteli için uygulanan anket sonuçlarına göre; otel diğer meslek grupları ve mimar vb grup tarafından genel olarak özgün, karmaşık ve istisnai bulunmaktadır. Diğer meslek grupları, mimar vb gruba göre Conrad Otel’ini daha hoş, anlamlı, etkili, rengi ve malzemesi uyumlu bulmaktadır (Şekil 5.63 ve Şekil 5.64).

Şekil 5.63. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Conrad Otel)

Şekil 5.64. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Conrad Otel)

5.4.2.9 Çırağan Sarayı

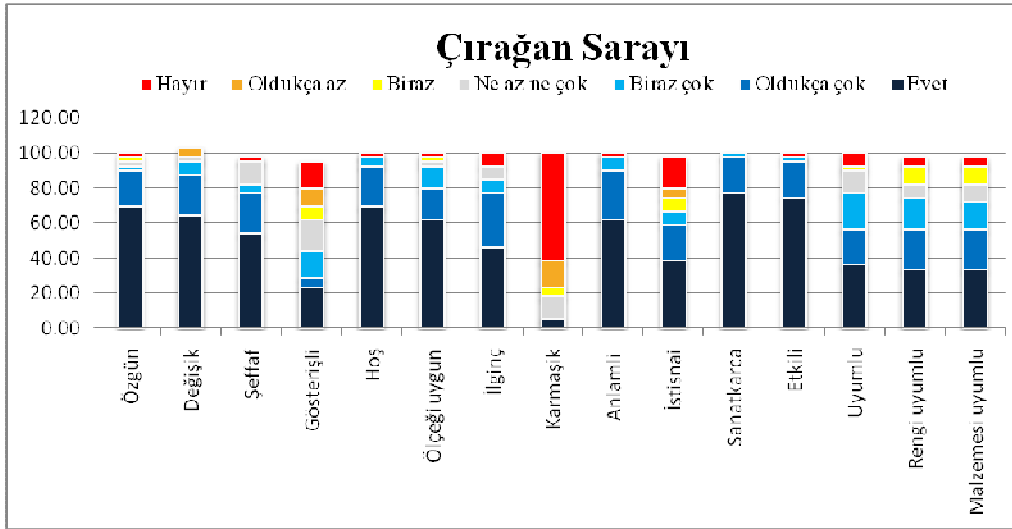
Beşiktaş, Çırağan caddesi üzerinde bulunan yapı, ilk olarak 1871 yılında ahşap olarak Sultan Abdülaziz tarafından Saray Mimarı Serkis Balyan'a yaptırılmıştır. Oryantalist üslubun en önde gelen örneklerinden biri olan Saray plan açısından başlıca dört kısma ayrılır. Bunlar; Mabeyn, Yatak ve Valide Daireleri'nden oluşan Büyük Saray-ı Hümayun, Harem Dairesi, Ağalar Dairesi ve çeşitli yapılardan oluşan müştemilatı. Sarayın bulunduğu alan 115 metre genişliğinde 664 metre uzunluğunda olup toplam 76.360 m² lik bir alanı kaplamaktaydı. Renkli mermerle süslenmiş cepheleri, abidevi kapıları vardır ve arka sırtlardaki Yıldız Sarayına bir köprü ile bağlanmıştır. Cadde tarafı yüksek duvarlar ile çevrilidir (Şekil 5.65) (www.kultur.gov.tr)

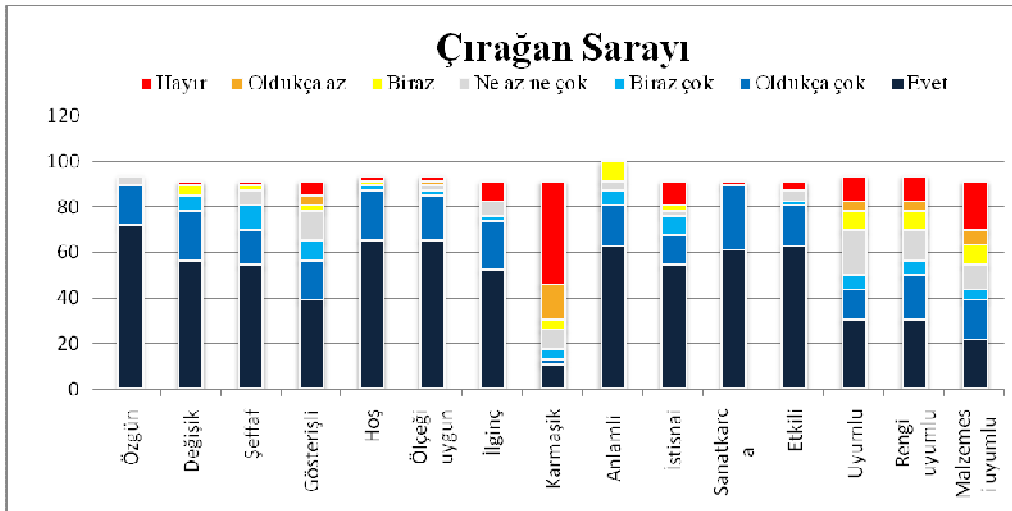
Şekil 5.65. Çırağan Sarayı (www.wowturkey.com)

Boğaziçi'nin diğer sarayları gibi Çırağan'da bir çok önemli toplantıya mekan olmuştur. 1910'da yanan saray yıllar boyu harabe halinde kalmıştır. Büyük tamirler sonunda yeniden ihya olmuş, yanına ilave edilen eklentiler ile 5 yıldızlı, bir sahil oteline dönüştürülmüştür. (www.wikipedia.org)

Çırağan Sarayı için uygulanan anket sonuçlarına göre; sarayın silüeti diğer meslek grupları ve mimar vb grup tarafından olumlu bulunmuştur. Saray genel olarak, hoş, özgün, değişik, ölçeği uygun, anlamlı, sanatkarca, etkili ve uyumlu bulunmakta, karmaşık bulunmamaktadır (Şekil 5.66 ve Şekil 5.67).

Şekil 5.66. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Çırağan Sarayı).

Şekil 5.67. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Çırağan Sarayı).

5.4.2.10 Çırağan Sarayı'na ek bina

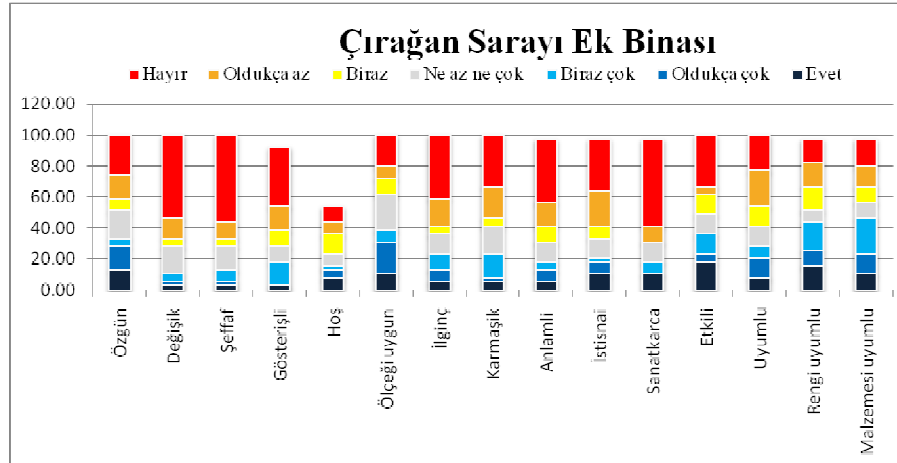
Beşiktaş ile Ortaköy arasında Çırağan Sarayı'nın bitişiğindeki yapının inşası 1992 yılında bitmiştir. Birleşmiş Mimarlar tarafından tasarlanan yapı, saray ile aynı yüksekliktedir (Şekil 5.68) (www.wikipedia.org).

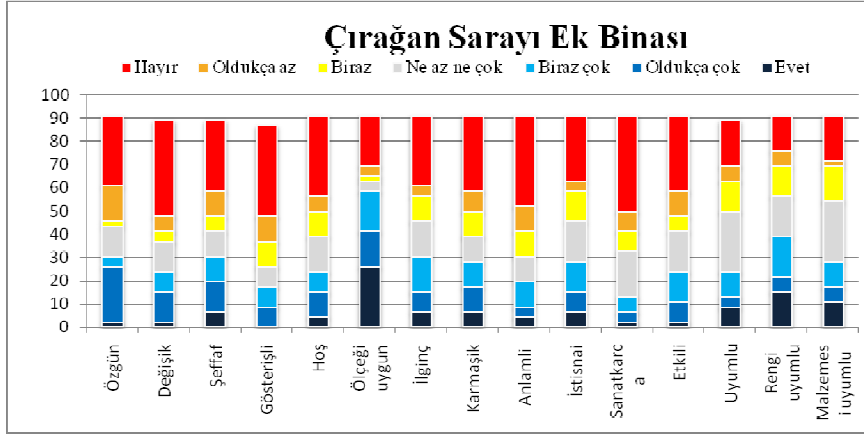
Şekil 5.68. Çırağan Sarayı'na ek bina (Boğaziçi İmar Müdürlüğü arşivi)

Otel olarak kullanılan bina, Çırağan Sarayı'nın oranlarını yakalamaya çalışarak bir bütün hissi vermeye çalışmaktadır. Günümüzün yapım teknikleri kullanılarak yapılan binada, dokusu, rengi ile çevresine uyum göstermeye çalışmaktadır.

Çırağan Sarayı Ek Binası için uygulanan anket sonuçlarına göre; bina silüette diğer meslek grupları ve mimar vb grup tarafından olumsuz bulunmuştur. Bina genel olarak hoş, değişik, gösterişli, sanatkarca ve etkili bulunmamaktadır. Ne az, ne çok, ölçeği uygun, rengi ve malzemesi uyumludur (Şekil 5.69 ve Şekil 5.70).

Şekil 5.69. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Çırağan Sarayı Ek Binası)

Şekil 5.70. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Çırağan Sarayı Ek Binası)

5.4.2.11 Yeşil Alan

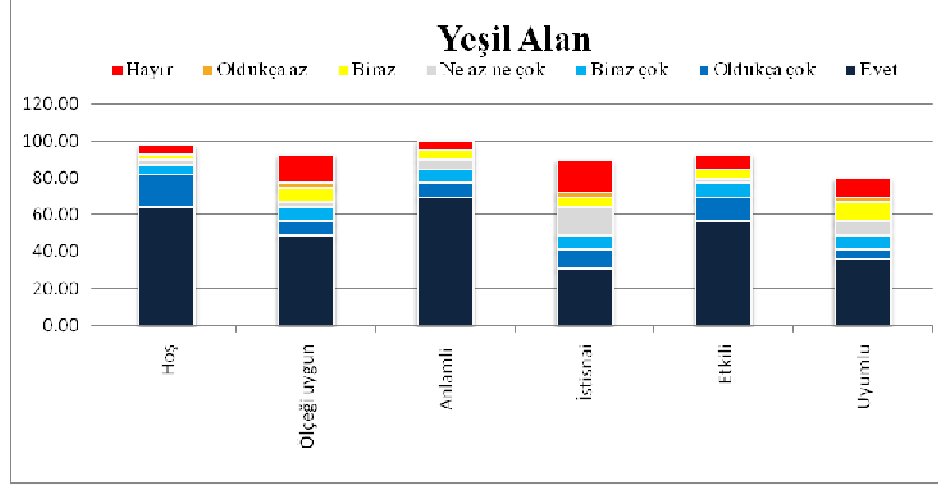
Çırağan Otelinin arkasında kalan Yıldız Korusu Boğaziçi'nin korunması gerekli yeşil alanlarından biridir (Şekil 5.71).

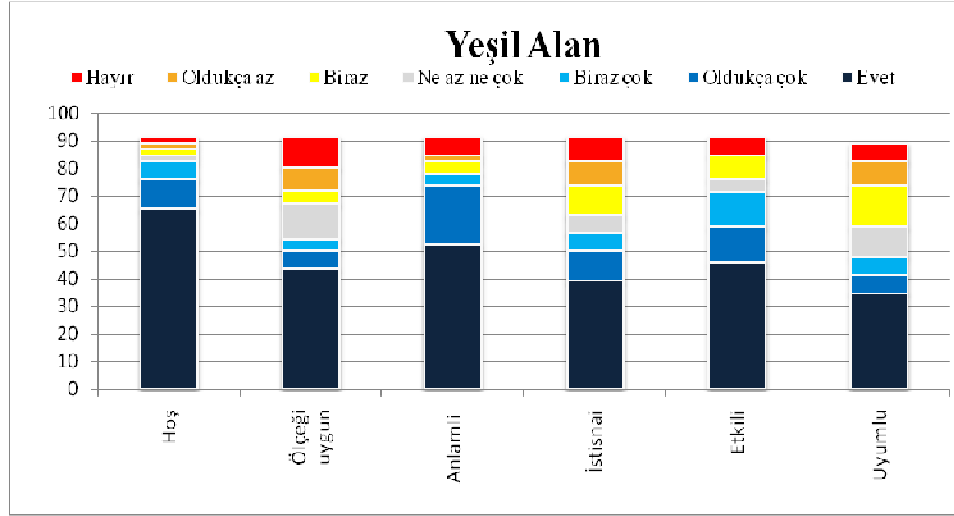
Şekil 5.71. Yeşil alan (www.wowturkey.com)

Beşiktaş ve Ortaköy gibi yoğun yerleşimlerin arasında, topoğrafik yapı ile bütünleşerek halkın nefes alabileceği bir yeşil alandır.

Yeşil alan için uygulanan anket sonuçlarına göre, diğer meslek grupları ve mimar vb grup yeşil alanı olumlu bulmuştur. Alan genel olarak hoş, anlamlı ve etkili bulunmaktadır (Şekil 5.72 ve Şekil 5.73).

Şekil 5.72. Mimar vb. meslek gruplarından oluşan denekler (Yeşil alan)

Şekil 5.73. Diğer meslek gruplarından oluşan denekler (Yeşil alan)

Sonuçta; farklı bakış açılarına sahip kişilerce genel olarak, tarihi binaların beğenildiği ve korunmasının gerekli olduğu, sahil şeridinde bulunan tarihi binalara yakın yapılan yüksek binaların beğenilmediği, ancak daha uzakta olanlardan çok rahatsız olunmadığı, yeşil alanların fazlaşması, silüette Beşiktaş'ta bulunan yoğun yerleşim alanlarında binaların arasında daha fazla boşluk ve yeşil alan olması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca diğer meslek gruplarından olan insanlar mimarlara göre yol ve yeni bina yapılmasını daha çok istemekte, iki grup da silüetteki tüm olumsuzluklara rağmen silüeti içinde yaşanabilir ve davet edici bulunmaktadır. Ancak tüm bu kavramların herkes tarafından farklı algılandığı ve herkesin bu konudaki görüşlerinin de farklı olduğu anlaşılmaktadır.

6. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kentler, kültürümüzü yaşatan ve bunu dış dünyaya yansıtan mekanlardır. Kentin kimliği, içinde yaşadığımız mekan ve yaşam biçimimizden oluşur. Kimlik sürekli olarak gelişir, değişir ve yeniden üretilir. Kent kimliği geçmişin, bugünün ve geleceğin içinde olduğu sürekli üretilen mekanizmadır. Bugün içinde yaşadığımız kimliksizleşme; geçmişi iyi anlayamamak, yorumlayamamak, bugün ve gelecek arasında bağ kuramamaktan kaynaklanmaktadır.

Boğaziçi, yıllar boyunca değişik medeniyetlere sahne olmuş, değişik kültürleri bünyesinde barındırmıştır. Bu medeniyetler farklı oluşumlar bırakmış, Boğaziçi'nin çok kültürlü bir bölge olmasını sağlamıştır. Ayrıca Boğaziçi doğal yapısı ve topoğrafyası ile diğer kıyı kentlerine göre farklılık gösterir. Bu özelliklerinden dolayı İstanbul'un en önemli bölgelerinden biridir. Günümüzde fiziksel, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeler ile varılan noktada, Boğaziçi alanı etkilenmiş, binaların topoğrafya ve çevresi ile uyumsuzluğu, yeşil alanların azalması, yüksek binaların yapılması silüetin kimliksizleşmesine yol açmıştır. Anket sonuçlarına göre de genel olarak Boğaziçi çekici gelse de yapıların gabarisinde orantısızlık dile getirilmiştir. 1983'te Boğaziçi'nin korunması için oluşturulan planlar kısa sürede yapıldığı için uygulamaları nitelikli sonuçlar vermemiştir. Herhangi bir analiz, etüt çalışması yapılmadığı için sahil şeridi, öngörünüm, geri görünüm, etkilenme bölgelerinin sınırları doğru belirlenmemiştir. 1983te yapılan bu çalışmalar 2000'li yıllarda revize edilmemiş ve yeni tarihli planlar üretilmemiştir. Ayrıca 22.7.1983 tarihli ve 1/5000 ölçekli Boğaziçi Nazım Planında bütüncül planlama olmadığı için yapılan kısmi planlarda farklı uygulamalar oluşmuştur. Bu olumsuz yaklaşımı ortadan kaldırmak için ilk önce Boğaziçi alanının sınırlarının belirlenmesi gerekmektedir. Günümüzde Boğaziçi alanı Boğaziçi Köprüsünden başlayıp, Rumeli ve Anadolu Feneri'ni de içine alan bölgedir. Ancak bu sınırın Karadeniz'den Kız Kulesi'ne kadar olan bölgeyi kapsamaması, hatta İstanbul Silüetinin, Tarihi Yarımada, Haliç ve Boğaziçi olarak bütün olarak düşünülmesi gerekmektedir. Bu alanda yapılacak uygulamalar politik endişelerden uzak tutulmalı, kültürel bilinç doğrultusunda planlar oluşturulmalıdır. Planların politikanın üzerinde olması gerekmektedir. Ancak uygulamada oy endişesi ile çıkartılan kanunlar sonucu gecekondu yasallaştırılmış, korunması gereken koru alanları ve Turizm Teşvik Kanunu gibi yasalarla sit alanları yapılaşmaya açılmıştır. Yapılan kazıklı yollar da silüetin bozulmasına neden olmuş ve Boğaziçi değişen yasalarla korumadan uzak bir hal almıştır. Herkesin farklı yorumladığı ve yorumlayabileceği kanunlar nedeni ile de Boğaziçi günümüzdeki görünümünü almıştır.

Yapılan araştırma ve sonuçlardan yola çıkarak, Boğaziçi'nin genel yapılaşmasına örnek olarak, içinde hem tarihi binaları hem de yeni binaları barındırması sebebi ile dünyadan İngiltere örneği verilebilir. İngiltere, tarihi binaları ve bölgeleri koruyarak yeni yapılaşmaya izin vermektedir. Boğaziçi'nde de kentsel simge niteliği taşıyan binaların korunarak çevresinin yapılaşmasına izin verilebilmektedir. Ancak bu binaların korunabilmesi için bir yöntem geliştirilmesi, yapılan planların tarihi binaların üç boyutlu formları düşünülerek oluşturulması gerekmektedir. Manzaraların korunması, kentsel simge koridorlarının oluşturulması, ön görünümde peyzaj yerlerinin belirlenmesi, yüksek binaların gruplanması ve önemli binaların arkasındaki yapılaşmanın belirlenmesi gerekmektedir. Yapılacak '**alan değerleri**' ile bir bütün olarak ele alınmalı, yapılaşma içinde yeni bir tasarım oluşturulacaksa, tarihi yapılara, topoğrafyaya, çevresine ve genel olarak toplumun kültürüne uyumlu olmalıdır.

Boğaziçi alanının olumsuzluklarının giderilmesi için genel olarak;

1. Boğaziçi alanına ait mevcut fiziksel analizin çıkarılması,
2. Boğaziçi alanına ait sosyo-ekonomik yapılanmanın belirlenmesi,
3. Topoğrafik etütlerinin yapılması,
4. Boğaziçi alanının makro ve mikro ölçekli planlarının oluşturulması,
5. Çeşitli silüet çalışmalarının yapılması ve halka sunulması, fikir alış verişinin oluşturulabileceği platformların yaratılması,
6. Her siyasi fikre göre uygulamaların değişmeyeceği, toplum kültürüne göre Boğaziçi Kanunlarının düzenlenmesi,
7. Değişimlerin, gelişimlerin kültürel süreklilik içinde ele alınması

gerekmektedir.

Globalleşen yaşamda her toplumun kültürel yapılanmasını kaybetmemesi için kuşaktan kuşağa değerler aktarılmalı ve bu aktarım aile içinde başlayıp eğitim-öğretim ile bütünleştirilmelidir. Temel eğitimden uzmanlaşmaya kadar toplum kültürünü önemseyen yaklaşımlar ders içeriklerinde değerlendirilmelidir. Bu alt yapı doğrultusunda yapılacak olan planlamalar halk katılımı ile yapılmalıdır. Böylece bireyler yaşam alanları hakkında kültürel bilince sahip olacaklar ve bu birikim yaşam alanlarında etkin söz sahipliği ve yaşam bilinçliliğini getirecektir. Ayrıca sempozyumlar, workshop etkinlikleri gibi yaklaşımlar ile ulusal ve uluslar arası ölçekte etkileşimlere de yer verilmelidir.

Sonuç olarak su yolu üzerindeki yapıların, tarihi binalarla uyumlu, biçimleri ve yükseklikleri

ile birbirini ezmeyen, renkleri ile doğaya uyumlu olması, binalar arasında yeşil alan değil, yeşil alanların içinde yapı yapılması, var olan yeşil dokuların katledilmeden hatta genişletilerek korunması, yerleşimlerin birbirine saygılı, insanlara huzur veren, toplumun bir araya gelmesine, sosyalleşmesine olanak sağlayacak şekilde oluşturulması ve alanın işlevsel olarak konut ve rekreatif amaçlar doğrultusunda kullanılması, Boğaziçi silüetinin sürekliliği, kent-kıyı ilişkisi misyonunun sürdürülebilirliği açısından kentsel kimliğimizin düzeltilmesi adına önemlidir.

KAYNAKLAR

- Ağat, N., (1963), “Boğaziçi’nin turistik etüdü” , Doktora Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Akıncı, N. F. ve Aksoy, F. (2008) ‘Boğaziçi Yerleşimi ve İstanbul Kenti’ Trakya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, 4. Uluslararası Mimar Sinan Sempozyumu, Edirne.
- Aydınlı, S., (1993) ‘Mimarlıkta Estetik Değerler’, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Aysel, N.R., (2004) ‘Mimari Tasarımın Biçimlenmesinde Bir Çevre Faktörü Olarak ‘Su’ Ve Boğaziçi Örneği’ Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Aysu, Ç., (1989) ‘Boğaziçi’nde Mekansal Değişim’, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Deniz Bilimleri ve Coğrafya Enstitüsü, İstanbul.
- Baydarlıoğlu, B. (1994) ‘Tarihi Şehir Dokusunda Yeni Yapı Uygulamaları: Karaköy-Beşiktaş Arasında Silüeti Etkileyen Bir Grup Yeni Yapının Değerlendirilmesi’ Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Baytın, Ç. (1994) ‘ Tarihi Çevrelerde Yeni Yapı Olgusuna Bir Yaklaşım, İstanbul Örneğinde Bir Uygulama Modeli’ Doktora Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Bilsel, S. G., Polat, E. ve Yılmaz, N., (2003), ‘Değişim-Dönüşüm Sürecinde Kimlik Arayışları ve Kentsel Yenileşme Kavramı.’ Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Boğaziçi Kanunu, 1983
- Carmona, M., Heath, T., Oc, T. ve Tiesdell, S., (2003), ‘Public Places-Urban Spaces, The Dimensions Of Urban Design’, Architectural Press, Great Britain.
- Çınar, Z., (1996), ‘Kentsel çevrede mekan-Kentsel Mekan Kavramının İrdelenmesi ve Boğaziçi Mekanı’, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Çubuk, M., (1971), ‘Boğaziçi Mekanının Düzenlenmesinde Bazı İlkeler’, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Çubuk, M., (1974) ‘Boğaziçi Mekanında Yerleşim, Kentleşme, Peyzaj ve Rekreasyon ile İlgili Sorunlar ve Çözümü. Bir Öneri’, İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu Bildirileri, İstanbul.
- Çubuk, M., (1994) Boğaziçi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, 2. Cilt, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı, İstanbul.
- Dündar, A., (2000), ‘Arşivlerdeki Plan ve Çizimler Işığı Altında Osmanlı İmar Sistemi (XVIII. ve XIX. Yüzyıl)’ , Ankara.
- Eriç, S., (1973) ‘Doğal Ortam ve Sonuçları’, İstanbul Boğazı ve Çevresi

- Sorunları Sempozyumu Bildirileri, İstanbul.
- Erkök, F., (2002), 'Kentsel Bileşenleri ve Kıyı Kenti Kimliği Bağlamında İstanbul'un Öznel ve Nesnel Değerlendirmesi' Doktora Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Ertürk, S., (1984), 'Mimari Mekanın Algılanması Üzerine Deneysel Bir Çalışma', Doktora Tezi, Karadeniz Üniversitesi, Trabzon.
- Es, M., (2007), 'Kent Kimliği, Kent Kültürü' Yerel Siyaset Dergisi Sayı:17, İstanbul.
- Fitch, J.M., (1972) 'The American Building: Environmental Forces That Shape It'
- Genim, M. S., /2006) "Konstantiniye'den İstanbul'a 19. yy ortalarından 20. yy.'a Boğaziçi Rumeli Yakası Fotoğrafları" İstanbul.
- Gür, Ş. Ö., (1996) 'Mekan Örgütlenmesi', Trabzon.
- Glikson, A., (1971) 'The Ecological Basis of Planning'
- Güvenç, B., (1972) 'İnsan ve Kültür', Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Hatipoğlu, A., (1997) 'Boğaziçi Kıyılarının Görsel Niteliklerinin Turizm Açısından Araştırılması', Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi.
- Haughton, G., Hunter, C., (1994), 'Sustainable Cities', Jessica Kingsley Press. London.
- Hawley, A., (1950) 'A Theory of Community Structure, Ne York: ' The Ronald Press Company.
- İmar Kanunu, 1985.
- Kamış, Ö., (1991), 'Boğaziçi Mekanında Yasal , Yönetimsel Planlama Sürecinin İncelenmesi' Yüksek Lisans Tezi, Y.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Kancıoğlu, M. (2001), 'Çevresel İmaj-Kimlik ve Anlam Bağlamında Akdeniz Bölgesin Turizm Binalarının İncelenmesi' Doktora Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Karabey, H. (1980) 'Kent Olgusu' Kent Basım Evi, İstanbul.
- Kayra, C., (1990) 'İstanbul, Mekanlar ve Zamanlar', Ak Yayınları, İstanbul.
- Kılıç, A., (1999) 'Kent-Kıyı İlişkisi: İstanbul Örneği' Doktora Tezi, Y.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul
- Kliorina, G. I. (1993) 'Preparation of the Coast of Leningrad along the Gulf of Finland' Waterfronts, A new frontier for cities on water. Edited by Rinio Bruttomesco. Venice.
- Kortan, E., (1983) 'Le Corbusier Gözüyle Türk Mimarlık ve Şehirciliği' ODTÜ yayınları Ankara.
- Kostof, S., (1991), 'The City Shaped' Bulfinch Press, Boston.
- Kozaman, (2007) 'Boğaziçi'nde silüet ve silüetin belirlenmesinde fotogrametri' Yüksek Lisans tezi, Y.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Kuban, D., (1973) 'Mimarlık Kavramları' İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

- Kuban, D., (1974) 'Osmanlı Çağında Boğaziçi Yerleşmeleri' İstanbul Boğazı ve Çevresi Sorunları Sempozyumu, İstanbul.
- Kuban, D., (1985) 'Boğaziçi Paneli' Mimarlık Dergisi, 4/85, İstanbul.
- Kuban, D., (1998), ' Kent ve Mimarlık Üzerine İstanbul Yazıları' Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.
- Lynch, K., (1960) 'The Image of the City', M.I.T Press, Cambridge.
- Mumford, L., (1938), 'The Culture of The Cities' Harvest/HBJ Book, Orlando.
- Michelson, W., (1970), 'Man and His Urban Environment', Reading Mass.:Addison Wesley.
- N.F.L.M., (1972) 'National Forest Landscape Management Volume 1 Forest Service'
- Nalkaya, S. (2006) 'Kentsel Dönüşüm ve Kent Kimliği' Yapı Dergisi, Sayı 292, İstanbul.
- Nefedov, V. A., (1993) 'The New Role of the Waterfront in St. Petersburg' Waterfronts, A new frontier for cities on water. Edited by Rinio Bruttomesco. Venice.
- Özhekim, Y., (2006), 'Boğaziçi'ndeki Yerleşmelerin Yasal Mevzuat Yönünden Değerlendirilmesi' Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.
- Özüer, Ç., (1993) 'Türkiye'de Tarihsel Çevre Korumanın Tüzel Yapısı ve İstanbul Boğaziçi Örneği' Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Parsons, T., (1971) 'The System of Modern Societies, Foundations of Modern Sociology Series'
- Perov, F. V. (1993) 'Transformation of the Leningrad Waterfront for Recreation' Waterfronts, A new frontier for cities on water. Edited by Rinio Bruttomesco. Venice.
- Pilgür, Ş., (1992) 'Boğaziçi'nde İnsan Etkileri ve Çevrenin Görsel Yorumu' Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi
- Rapaport, A., (2004) 'Kültür, Mimarlık, Tasarım'
- Rapaport, A., (1980) 'The Meaning of the Built Environment'
- Salman, S.Y., (2004) 'Boğaziçi Tarihi Sit Alanlarının Yok Olma Süreci ve Kalan Sınırlı Değerlerin Korunma Olasılıkları' Doktora Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Şengül, E., (1995) 'Mimari-Su ilişkisi üzerine bir inceleme', Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Taş, M., (2003) 'Osmanlı'dan Günümüze Yapı Üretiminde Mimarlık Meslek Örgütlenmesinin Gelişimi' Uludağ Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi, Cilt 8, Sayı 1, İstanbul.
- Tekeli, İ. (2003) 'Kentleri Dönüşüm Mekanı Olarak Düşünmek' Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Toprak, Z. (2003) “Yerel Gündem 21’ler. Yenilikçi - Düşünen Kentler Ve Toplumsal İlişkiler”.
(http://www.izmir-yerelgundem21.org.tr/kazanc_kayip.htm)

Tuna, Y., Ceritli, İ. (1997) ‘Kentsel Kalkınma Sürecinde Kent Ekonomisinin İşlevleri ve Sorunları.’ Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt: 6, Sayı: 4.

Turalı, M., (1995) ‘Kent ve Kent Mekanlarının Değerlendirilmesi’, Yüksek Lisans Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.

Üskent, S. (2003) ‘Dönüşümün Kentlere Yeni Bir Gelecek Yaratmadaki Gücü: Cardiff Körfezi Örneği.’ Kentsel Dönüşüm Sempozyumu, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Whiston, P., (.....) ‘Towards a New Concept of Environmental Conservation: The Esk Valley’, Herriot-Watt University, Edinburgh: College of Art, Department of Architecture.

Yürekli, F.K., (1977) ‘Çevre Görsel Değerlendirilmesine İlişkin bir yöntem araştırması’, Doktora Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi.

Yürekli, H., (1980) ‘İnsan Davranışları ve Çevre İlişkilerine bağlı olarak Çevrenin Korunması için bir metod önerisi.’ Doktora Tezi, İ.T.Ü Mimarlık Fakültesi

İnternet Kaynakları

www.london.gov.uk

www.urisa.org

www.wikipedia.org

www.wowturkey.com

www.tdk.org.tr

www.kultur.gov.tr

www.static.ideefixe.com

www.kaliteli-resimler.com

www.simonho.org

<http://tr.wikipedia.org>

www.saint-petersburg.com

www.sheepandgoat.com

www.kestan.com

www.aiecquest.com

www.dbarchitect.com

www.photobucket.com

www.forumvadisi.com

EKLER

Ek 1 Anket Formu

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: ‘Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi’

Ön Bilgiler

Anket, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Mimari Tasarım Yüksek Lisans programında yapılacak olan tezin alan çalışma verilerini oluşturmak için yapılmıştır.

Anketin amacı, karşınızdaki görmüş olduğunuz Boğaziçi silüetinin nasıl olması gerektiğini araştırmak için düzenlenmiştir.

Anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde silüeti nasıl bulduğunuzu sıfat çiftleri ile derecelendirilecektir. İkinci bölümde Boğaziçi silüeti ile ilgili genel sorular bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise silüette bulunun bazı binaları nasıl bulduğunuzu belirten sorular sorulmaktadır.

Sizden elinizdeki bu soru formunu okuyarak yanıtlamanız istenmektedir. Yanıtlarınızın doğruluğu ya da yanlışlığı söz konusu değildir. Bu nedenle soruları çekinmeden yanıtlayınız.

Yardımlarınız ve katkılarınız için teşekkürler.

Lütfen sayfayı çeviriniz ve soruları yanıtlamaya başlayınız.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: ‘Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi’

1. Kimliğinize ilişkin soruları yanıtlayınız:

Cinsiyetiniz: Erkek Kadın

Mesleğiniz:

Çalıştığınız kurum/Göreviniz:

2. Aşağıdaki örneği inceleyiniz ve altta gördüğünüz kutuyu değerlendirerek sayfadaki verilen ölçek üzerinde uygun sıfatları seçerek işaretleyiniz.

Örnek:

Çok Orta Az Eşdeğer Az Orta Çok

Dolu ----- -- X --- ----- ---- Boş

Ölçek 7 noktalıdır. Ortadan sağa ve sola doğru gittikçe uçlarda yazan sözcük anlamları güçlenmektedir.

Yukarıdaki örnekte işaretlenen yer ‘eşdeğer’ anlamındadır.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

	Çok	Orta	Az	Eşdeğer	Az	Orta	Çok	
Yüksek	---	----	--	-----	--	----	---	Alçak
Hoş	---	----	--	-----	--	----	---	Hoş değil
Dolu	---	----	--	-----	--	----	---	Boş
Oranları iyi	---	----	--	-----	--	----	---	Oranları kötü
Ölçüleri iyi	---	----	--	-----	--	----	---	Ölçüleri kötü
Huzur verici	---	----	--	-----	--	----	---	Tedirgin edici
Ferah	---	----	--	-----	--	----	---	Sıkıcı
Uyumlu	---	----	--	-----	--	----	---	Uyumsuz
Canlı renkli	---	----	--	-----	--	----	---	Soluk renkli
Güçlü	---	----	--	-----	--	----	---	Güçsüz
İyi düzenlenmiş	---	----	--	-----	--	----	---	Kötü düzenlenmiş
Tenha	---	----	--	-----	--	----	---	Kalabalık
Dikkat çekici	---	----	--	-----	--	----	---	Sıradan
Karışık	---	----	--	-----	--	----	---	Düzenli
İçinde Yaşanabilir	---	----	--	-----	--	----	---	İçinde Yaşanamaz
Davet edici	---	----	--	-----	--	----	---	İtici
Süprizli	---	----	--	-----	--	----	---	Tek düze

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

1.Silüette dikkatinizi çeken öğelerin neler olduğunu önem sırasına göre 1-6 arasında sıralayınız.

- () Tarihi binalar
- () Yüksek binalar
- () Yeşil alan
- () Topoğrafya(Tepeler,vadiler vb..)
- () Yeni binalar
- () Ulaşım yapıları

2.Silüette beğendiğiniz binalar hangileridir? Neden? (Beğendiklerinize X işareti koyunuz)

- () Dolmabahçe Sarayı _____
- () Dolmabahçe Cami _____
- () Gökkafe _____
- () Swiss Hotel _____
- () Hilton _____
- () Beşiktaş'daki konut binaları _____
- () Beşiktaş'taki iskeleler _____
- () Conrad Oteli _____
- () Çırağan Sarayı _____
- () Çırağan Sarayı'na ek bina _____
- () Diğer _____

3.Silüette beğenmediğiniz binalar hangileridir?Neden?(Beğenmediklerinize X işareti koyunuz)

- () Dolmabahçe Sarayı _____
- () Dolmabahçe Cami _____
- () Gökkafe _____
- () Swiss Hotel _____
- () Hilton _____
- () Beşiktaş'daki konut binaları _____
- () Beşiktaş'taki iskeleler _____
- () Conrad Oteli _____
- () Çırağan Sarayı _____
- () Çırağan Sarayı'na ek bina _____
- () Diğer _____

4. Silüete baktığınızda neleri ve nasıl değiştirmek isterdiniz?

- Binaların biçimini _____
- Binaların yüksekliklerini _____
- Binaların rengini, dokusunu, _____
doluluk-boşluğunu
- Yeşil dokuyu _____
- Yolları _____
- Bina yeşil doku uyumunu _____
- Diğer _____

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Dolmabahçe Cami

1 Hayır 2 Oldukça az 3 Biraz 4 Ne az ne çok 5 Biraz çok 6 Oldukça çok 7 Evet

- 1- Dolmabahçe Cami özgün mü?
- 2- Dolmabahçe Cami değişik mi?
- 3- Dolmabahçe Cami şeffaf mı?
- 4- Dolmabahçe Cami gösterişli mi?
- 5- Dolmabahçe Cami Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 6- Dolmabahçe Cami'nin Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 7- Dolmabahçe Cami silüette ilginç duruyor mu?
- 8- Dolmabahçe Cami silüette karmaşık duruyor mu?
- 9- Dolmabahçe Cami silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 10- Dolmabahçe Cami silüette istisnai duruyor mu?
- 11- Dolmabahçe Cami silüette sanatkârca duruyor mu?
- 12- Dolmabahçe Cami silüette etkili duruyor mu?
- 13- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile uyumlu mu?
- 14- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile rengi uyumlu mu?
- 15- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile malzemesi uyumlu mu?

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ

MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Gökkafes

1	2	3	4	5	6	7
Hayır	Oldukça az	Biraz	Ne az ne çok	Biraz çok	Oldukça çok	Evet

- 1- Gökkafes özgün mü?
- 2- Gökkafes değişik mi?
- 3- Gökkafes şeffaf mı?
- 4- Gökkafes gösterişli mi?
- 5- Gökkafes Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 6- Gökkafes Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 7- Gökkafes silüette ilginç duruyor mu?
- 8- Gökkafes silüette karmaşık duruyor mu?
- 9- Gökkafes silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 10- Gökkafes silüette istisnai duruyor mu?
- 11- Gökkafes silüette sanatkârca duruyor mu?
- 12- Gökkafes silüette etkili duruyor mu?
- 13- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile uyumlu mu?
- 14- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile rengi uyumlu mu?
- 15- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile malzemesi uyumlu mu?

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Dolmabahçe Sarayı

1 Hayır 2 Oldukça az 3 Biraz 4 Ne az ne çok 5 Biraz çok 6 Oldukça çok 7 Evet

- 1- Dolmabahçe Sarayı özgün mü?
- 2- Dolmabahçe Sarayı değişik mi?
- 3- Dolmabahçe Sarayı şeffaf mı?
- 4- Dolmabahçe Sarayı gösterişli mi?
- 5- Dolmabahçe Sarayı Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 6- Dolmabahçe Sarayı'nın Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 7- Dolmabahçe Sarayı silüette ilginç duruyor mu?
- 8- Dolmabahçe Sarayı silüette karmaşık duruyor mu?
- 9- Dolmabahçe Sarayı silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 10- Dolmabahçe Sarayı silüette istisnai duruyor mu?
- 11- Dolmabahçe Sarayı silüette sanatkarca duruyor mu?
- 12- Dolmabahçe Sarayı silüette etkili duruyor mu?
- 13- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile uyumlu mu?
- 14- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile rengi uyumlu mu?
- 15- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile malzemesi uyumlu mu?

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Swiss Otel

1	2	3	4	5	6	7
Hayır	Oldukça az	Biraz	Ne az ne çok	Biraz çok	Oldukça çok	Evet

- 1- Swiss Otel gösterişli mi?
- 2- Swiss Otel özgün mü?
- 3- Swiss Otel değişik mi?
- 4- Swiss Otel şeffaf mı?
- 5-Swiss Otel Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 6-Swiss Otel'in Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 7- Swiss Otel silüette ilginç duruyor mu?
- 8- Swiss Otel silüette karmaşık duruyor mu?
- 9- Swiss Otel silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 10- Swiss Otel silüette istisnai duruyor mu?
- 11- Swiss Otel silüette sanatkârca duruyor mu?
- 12- Swiss Otel silüette etkili duruyor mu?
- 13-Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile uyumlu mu?
- 14-Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile rengi uyumlu mu?
- 15- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile malzemesi uyumlu mu?

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi

1	2	3	4	5	6	7
Hayır	Oldukça az	Biraz	Ne az ne çok	Biraz çok	Oldukça çok	Evet

- 1- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi gösterişli mi?
- 2- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi özgün mü?
- 3- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi değişik mi?
- 4- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi şeffaf mı?
- 5- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 6- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi'nin Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 7- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi silüette ilginç duruyor mu?
- 8- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi silüette karmaşık duruyor mu?
- 9- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 10- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi silüette istisnai duruyor mu?
- 11- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi silüette sanatkarca duruyor mu?
- 12- Barbaros Hayrettin Paşa İskelesi silüette etkili duruyor mu?
- 13- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile uyumlu mu?
- 14- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile rengi uyumlu mu?
- 15- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile malzemesi uyumlu mu?

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Beşiktaş İskelesi

1 Hayır 2 Oldukça az 3 Biraz 4 Ne az ne çok 5 Biraz çok 6 Oldukça çok 7 Evet

- 1- Beşiktaş İskelesi gösterişli mi?
- 2- Beşiktaş İskelesi özgün mü?
- 3- Beşiktaş İskelesi değişik mi?
- 4- Beşiktaş İskelesi şeffaf mı?
- 5- Beşiktaş İskelesi Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 6- Beşiktaş İskelesi'nin Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 7- Beşiktaş İskelesi silüette ilginç duruyor mu?
- 8- Beşiktaş İskelesi silüette karmaşık duruyor mu?
- 9- Beşiktaş İskelesi silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 10- Beşiktaş İskelesi silüette istisnai duruyor mu?
- 11- Beşiktaş İskelesi silüette sanatkârca duruyor mu?
- 12- Beşiktaş İskelesi silüette etkili duruyor mu?
- 13- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile uyumlu mu?
- 14- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile rengi uyumlu mu?
- 15- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile malzemesi uyumlu mu?

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Beşiktaş Meydanı

1 Hayır 2 Oldukça az 3 Biraz 4 Ne az ne çok 5 Biraz çok 6 Oldukça çok 7 Evet

- 1- Beşiktaş Meydanı gösterişli mi?
- 2- Beşiktaş Meydanı özgün mü?
- 3- Beşiktaş Meydanı değişik mi?
- 4- Beşiktaş Meydanı şeffaf mı?
- 5- Beşiktaş Meydanı Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 6- Beşiktaş Meydanı'nın Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 7- Beşiktaş Meydanı silüette ilginç duruyor mu?
- 8- Beşiktaş Meydanı silüette karmaşık duruyor mu?
- 9- Beşiktaş Meydanı silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 10- Beşiktaş Meydanı silüette istisnai duruyor mu?
- 11- Beşiktaş Meydanı silüette sanatkârca duruyor mu?
- 12- Beşiktaş Meydanı silüette etkili duruyor mu?
- 13- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile uyumlu mu?
- 14- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile rengi uyumlu mu?
- 15- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile malzemesi uyumlu mu?

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Conrad Otel

1 Hayır 2 Oldukça az 3 Biraz 4 Ne az ne çok 5 Biraz çok 6 Oldukça çok 7 Evet

- 1- Conrad Otel gösterişli mi?
- 2 Conrad Otel özgün mü?
- 3- Conrad Otel değişik mi?
- 4- Conrad Otel şeffaf mı?
- 5- Conrad Otel Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 6- Conrad Otel'in Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 7- Conrad Otel silüette ilginç duruyor mu?
- 8- Conrad Otel silüette karmaşık duruyor mu?
- 9- Conrad Otel silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 10- Conrad Otel silüette istisnai duruyor mu?
- 11- Conrad Otel silüette sanatkârca duruyor mu?
- 12- Conrad Otel silüette etkili duruyor mu?
- 13-Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile uyumlu mu?
- 14-Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile rengi uyumlu mu?
- 15- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile malzemesi uyumlu mu?

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ

MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Çırağan Sarayı

1 Hayır 2 Oldukça az 3 Biraz 4 Ne az ne çok 5 Biraz çok 6 Oldukça çok 7 Evet

- 1- Çırağan Sarayı gösterişli mi?
- 2- Çırağan Sarayı özgün mü?
- 3- Çırağan Sarayı değişik mi?
- 4- Çırağan Sarayı şeffaf mı?
- 5-Çırağan Sarayı Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 6- Çırağan Sarayı'nın Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 7- Çırağan Sarayı silüette ilginç duruyor mu?
- 8- Çırağan Sarayı silüette karmaşık duruyor mu?
- 9- Çırağan Sarayı silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 10- Çırağan Sarayı silüette istisnai duruyor mu?
- 11- Çırağan Sarayı silüette sanatkarca duruyor mu?
- 12- Çırağan Sarayı silüette etkili duruyor mu?
- 13-Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile uyumlu mu?
- 14-Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile rengi uyumlu mu?
- 15- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile malzemesi uyumlu mu?

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ

MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Çırağan Sarayı Ek Binası

1 Hayır 2 Oldukça az 3 Biraz 4 Ne az ne çok 5 Biraz çok 6 Oldukça çok 7 Evet

- 1- Çırağan Sarayı Ek binası gösterişli mi?
- 2- Çırağan Sarayı Ek binası özgün mü?
- 3- Çırağan Sarayı Ek binası değişik mi?
- 4- Çırağan Sarayı Ek binası şeffaf mı?
- 5- Çırağan Sarayı Ek binası Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 6- Çırağan Sarayı Ek binası'nın Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 7- Çırağan Sarayı Ek binası silüette ilginç duruyor mu?
- 8- Çırağan Sarayı Ek binası silüette karmaşık duruyor mu?
- 9- Çırağan Sarayı Ek binası silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 10- Çırağan Sarayı Ek binası silüette istisnai duruyor mu?
- 11- Çırağan Sarayı Ek binası silüette sanatkarca duruyor mu?
- 12- Çırağan Sarayı Ek binası silüette etkili duruyor mu?
- 13- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile uyumlu mu?
- 14- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile rengi uyumlu mu?
- 15- Boğaziçi silüetindeki diğer binalar ile malzemesi uyumlu mu?

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARİ TASARIM YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Kent Silüetinin Değerlendirilmesi: 'Boğaziçi Yerleşkesi Örneğinde İrdelenmesi'

Yeşil Alan

1 Hayır 2 Oldukça az 3 Biraz 4 Ne az ne çok 5 Biraz çok 6 Oldukça çok 7 Evet

- 1- Yeşil alan Boğaziçi silüetinde hoş bir etki bırakıyor mu?
- 2- Yeşil alanın Boğaziçi silüetine ölçeği uygun mu?
- 3- Yeşil alan silüette anlamlı bir etki bırakıyor mu?
- 4- Yeşil alan silüette istisnai duruyor mu?
- 5- Yeşil alan silüette etkili duruyor mu?

Ek 2 Dolmabahçe-Çırağan Aksımın Plan ve Silüeti

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	04.11.1980	
Doğum yeri	Üsküdar	
Lise	1995-1998	Özel Üsküdar Fen Lisesi
Lisans	1998-2003	Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	2005-2008	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı

Çalıştığı kurumlar

2003-2005	Doğal Mimarlık-Lineadecor
2006-Devam ediyor	Boğaziçi İmar Müdürlüğü